

REPUBLIKA SLOVENIJA
URAD ZA PREPREČEVANJE PRANJA DENARJA

NACIONALNA OCENA TVEGANJA
ZA PRANJE DENARJA, FINANCIRANJE TERORIZMA
IN FINANCIRANJE PROLIFERACIJE

POVZETEK

poročila s podatki za obdobje 2020-2023

Ljubljana, julij 2025

KAZALO

1. POVZETEK	8
2. UVOD	10
2.1. GEOGRAFSKI IN EKONOMSKI POLOŽAJ SLOVENIJE	10
2.2. PRAVNI POLOŽAJ, VLADAVINA PRAVA IN ŠIRŠI OKVIR PREPREČEVANJA PRANJA DENARJA	10
2.3. VPLIV DOGODKOV IN ŽARIŠČ NA MEDNARODNI RAVNI	11
2.4. NAMEN NACIONALNE OCENE TVEGANJA	12
3. OCENA GROŽNJE	14
3.1. KONTEKST OCENE GROŽNJE, DEJAVNIKI GROŽNJE IN VIRI PODATKOV	14
3.2. OCENA ZA PRANJE DENARJA	14
3.2.1 Premoženska korist	15
3.2.1.1 <i>Finančne preiskave</i>	15
3.2.1.2 <i>Začasno zavarovanje</i>	15
3.2.2 Kazniva dejanja – vir premoženske koristi	16
3.2.2.1 <i>Gospodarska kriminaliteta</i>	16
• Zloraba položaja ali zaupanja pri gospodarski dejavnosti	17
• Davčna zatajitev	17
• Poslovna goljufija	17
3.2.2.2 <i>Organizirana kriminaliteta</i>	17
• Kazniva dejanja s področja prepovedanih drog	18
• Kazniva dejanja s področja proizvodnje in prometa orožja ali eksploziva	18
• Kazniva dejanja zlorabe prostitucije in trgovine z ljudmi	18
• Kazniva dejanja prepovedanega prehajanja meje ali ozemlja države	18
3.2.2.3 <i>Klasični premoženski delikti</i>	19
3.2.2.4 <i>Korupcijska kazniva dejanja</i>	19
3.2.2.5 <i>Ostala predhodna kazniva dejanja kot dejavniki tveganja</i>	20
3.2.3 SKUPNA OCENA GROŽNJE ZA PD	20
3.2.4 ZUNANJA GROŽNJA	20
3.3. GROŽNJA ZA FINANCIRANJE TERORIZMA	20

3.4.	GROŽNJA ZA FINANCIRANJE PROLIFERACIJE	21
3.5.	VIRTUALNE VALUTE	21
3.5.1	Preiskovanje in pojavnost kaznivih dejanj z elementom kriptovalut	21
3.5.2	Opredelitev do grožnje	22
4.	OCENA RANLJIVOSTI DRŽAVE	23
4.1.	POLITIKA IN IZVRŠEVANJE	23
4.2.	INKRIMINACIJA PRANJA DENARJA	24
4.3.	SPOROČANJE SUMLJIVIH TRANSAKCIJ – ANALIZA PODATKOV	24
4.4.	SPOSOBNOST PREISKOVALCEV FINANČNE KRIMINALITETE	25
4.5.	INTEGRITETA IN SAMOSTOJNOST DRŽAVNIH TOŽILCEV, PRISTOJNIH ZA PREGON STORILCEV FINANČNIH KAZNIVIH DEJANJ	26
4.6.	SPOSOBNOST DRŽAVNIH TOŽILCEV, PRISTOJNIH ZA PREGON STORILCEV FINANČNIH KAZNIVIH DEJANJ	26
4.7.	DOMAČE SODELOVANJE	27
4.8.	INTEGRITETA IN NEODVISNOST SODNIKOV	28
4.9.	SPOSOBNOST SODNIKOV	28
4.10.	KAZENSKKE SANKCIJE	29
4.11.	UREDITEV ZAČASNEGA ZAVAROVANJA IN ODVZEMA PREMOŽENJSKE KORISTI, PRIDOBLENE S KAZNIVIM DEJANJEM ALI ZARADI NJEGA, TER UREDITEV ZAČASNEGA ZAVAROVANJA, ZASEGA IN ODVZEMA PREMOŽENJA NEZAKONITEGA IZVORA	29
4.12.	SPOSOBNOST PREISKOVALCEV V ZVEZI Z ODKRIVANJEM PREMOŽENJSKE KORISTI IN PREMOŽENJA NEZAKONITEGA IZVORA	29
4.13.	INTEGRITETA IN SAMOSTOJNOST PREISKOVALCEV V ZVEZI Z ODKRIVANJEM PREMOŽENJSKE KORISTI IN PREMOŽENJA NEZAKONITEGA IZVORA	30
4.14.	ODREJENA ZAČASNA ZAVAROVANJA ODVZEMA IN ODVZEM PREMOŽENJSKE KORISTI IN PREMOŽENJA NEZAKONITEGA IZVORA	30
4.15.	MEDNARODNO SODELOVANJE V ZVEZI Z ZAČASNIMI ZAVAROVANJI ODVZEMA IN ODVZEMOM PREMOŽENJSKE KORISTI TER PREMOŽENJA NEZAKONITEGA IZVORA	31
4.16.	REVIZIJSKI IN RAČUNOVODSKI STANDARDI TER PRAKSE	31
4.17.	RAZPOLOŽLJIVOST NEODVISNIH BAZ PODATKOV	31
4.18.	TRANSPARENTNOST KORPORACIJ IN SKLADOV	32
4.19.	DAVČNA RAZKRITJA	33
5.	UPORABA GOTOVINE	34
6.	OCENA RANLJIVOSTI KREDITNIH INSTITUCIJ	35

7. OCENA RANLJIVOSTI SEKTORJA TRGA FINANČNIH INSTRUMENTOV	41
8. OCENA RANLJIVOSTI ZAVAROVALNIŠKEGA SEKTORJA	45
8.1. OPREDELITEV IN MATERIALNOST SEKTORJA	45
8.2. OCENA INHERENTNEGA TVEGANJA	45
8.2.1. Ocena Agencije za zavarovalni nadzor	45
8.2.2. Ocena Urada Republike Slovenije za preprečevanje pranja denarja in organov pregona	45
8.3. OCENA KONTROLNEGA OKOLJA	46
8.3.1. Ocena Agencije za zavarovalni nadzor	46
8.4. OCENA TVEGANJA PO ZAVAROVALNIŠKIH PRODUKTIH IN VRSTE PREGLEDOV	46
8.5. NADZORNIŠKE AKTIVNOSTI, UGOTOVLJENE POMANJKLJIVOSTI, IZDANI UKREPI	46
8.6. PRIMERJAVA Z UGOTOVITVAMI IZ NADNACIONALNE OCENE TVEGANJA	47
8.7. SKLEPNE UGOTOVITVE	48
9. OCENA TVEGANOSTI DRUGIH FINANČNIH INSTITUCIJ	49
9.1. DRUŽBE ZA IZDAJO ELEKTRONSKEGA DENARJA	50
9.2. PLAČILNE INSTITUCIJE	52
9.3. DRUŽBE, KI OMOGOČAJO IZVRŠEVANJE DENARNIH NAKAZIL	54
9.4. MENJALCI	56
9.5. PONUDNIKI STORITEV VIRTUALNIH VALUT	58
10. OCENA RANLJIVOSTI NEFINANČNIH DEJAVNOSTI IN POKLICEV	60
10.1. OCENA RANLJIVOSTI SEKTORJA OZIROMA STORITVE POŠTNIH NAKAZNIC	62
10.1.1. Opredelitev in materialnost sektorja	62
10.1.2. Ocena inherentnega tveganja	62
10.1.3. Ocena kontrolnega okolja	62
10.1.4. Primerjava s preostalimi ugotovitvami iz nadnacionalne ocene tveganja	63
10.1.5. Ocena posebnih tveganj	63
10.1.6. Ugotovitve in predlagani ukrepi	64
10.2. OCENA RANLJIVOSTI SEKTORJA REVIZIJSKIH DRUŽB	65
10.2.1. Opredelitev in materialnost sektorja	65
10.2.2. Ocena inherentnega tveganja	65
10.2.3. Ocena kontrolnega okolja	65

10.2.4.	Primerjava z ugotovitvami iz Nadnacionalne ocene tveganja	66
10.2.5.	Ocena posebnih tveganj.....	66
10.2.6.	Ugotovitve in predlagani ukrepi	67
10.3.	OCENA RANLJIVOSTI SEKTORJA IGER NA SREČO	68
10.3.1.	Opredelitev in materialnost sektorja	68
10.3.2.	Ocena inherentnega tveganja	69
10.3.3.	Ocena kontrolnega okolja.....	70
10.3.4.	Primerjava s preostalimi ugotovitvami iz nadnacionalne ocene tveganja.....	71
10.3.5.	Ocena posebnih tveganj.....	72
10.3.6.	Ugotovitve in predlagani ukrepi	72
10.4.	OCENA RANLJIVOSTI SEKTORJA ZASTAVLJALNIC	73
10.4.1.	Opredelitev in materialnost sektorja	73
10.4.2.	Ocena inherentnega tveganja	73
10.4.3.	Ocena kontrolnega okolja.....	73
10.4.4.	Primerjava z ugotovitvami iz Nadnacionalne ocene tveganja	74
10.4.5.	Ocena posebnih tveganj.....	74
10.4.6.	Ugotovitve in predlagani ukrepi	75
10.5.	OCENA RANLJIVOSTI SEKTORJA RAČUNOVODIJ IN DAVČNIH SVETOVALCEV	76
10.5.1.	Opredelitev in materialnost sektorja	76
10.5.2.	Ocena inherentnega tveganja	76
10.5.3.	Ocena kontrolnega okolja.....	76
10.5.4.	Primerjava z ugotovitvami iz Nadnacionalne ocene tveganja	78
10.5.5.	Ocena posebnih tveganj.....	78
10.5.6.	Ugotovitve in predlagani ukrepi	79
10.6.	OCENA RANLJIVOSTI SEKTORJA PODJETNIŠKIH IN FIDUCIARNIH STORITEV	80
10.6.1.	Opredelitev in materialnost sektorja	80
10.6.2.	Ocena inherentnega tveganja	80
10.6.3.	Ocena kontrolnega okolja.....	81
10.6.4.	Primerjava z ugotovitvami iz Nadnacionalne ocene tveganja	82
10.6.5.	Ocena posebnih tveganj.....	82
10.6.6.	Ugotovitve in predlagani ukrepi	83
10.7.	OCENA RANLJIVOSTI SEKTORJA TRGOVINE S PLEMITIMI KOVINAMI IN DRAGIMI KAMNI TER IZDELKI IZ NJIH	84

10.7.1.	Opredelitev in materialnost sektorja	84
10.7.2.	Ocena inherentnega tveganja	84
10.7.3.	Ocena kontrolnega okolja.....	84
10.7.4.	Primerjava z ugotovitvami iz Nadnacionalne ocene tveganja	85
10.7.5.	Ocena posebnih tveganj.....	85
10.7.6.	Ugotovitve in predlagani ukrepi.....	86
10.8.	OCENA RANLJIVOSTI SEKTORJA TRGOVINE Z UMETNIŠKIMI DELI.....	87
10.8.1.	Opredelitev in materialnost sektorja	87
10.8.2.	Ocena inherentnega tveganja	87
10.8.3.	Ocena kontrolnega okolja.....	87
10.8.5.	Ocena posebnih tveganj.....	88
10.8.6.	Ugotovitve in predlagani ukrepi.....	89
10.9.	OCENA RANLJIVOSTI SEKTORJA NEPREMIČNINSKEGA POSREDOVANJA.....	90
10.9.1.	Opredelitev in materialnost sektorja	90
10.9.2.	Ocena inherentnega tveganja	90
10.9.3.	Ocena kontrolnega okolja.....	91
10.9.4.	Primerjava z ugotovitvami iz Nadnacionalne ocene tveganja	91
10.9.5.	Ocena posebnih tveganj.....	91
10.9.6.	Ugotovitve in predlagani ukrepi.....	92
10.10.	OCENA RANLJIVOSTI SEKTORJA PROMETA PLEMENSKIH KONJ.....	93
10.10.1.	Opredelitev in materialnost sektorja	93
10.10.2.	Ocena inherentnega tveganja	93
10.10.3.	Ocena kontrolnega okolja	94
10.10.4.	Primerjava z ugotovitvami iz Nadnacionalne ocene tveganja.....	94
10.10.5.	Ocena posebnih tveganj	94
10.10.6.	Ugotovitve in predlagani ukrepi.....	95
10.11.	OCENA RANLJIVOSTI SEKTORJA ODVETNIŠKIH STORITEV	96
10.11.1.	Opredelitev in materialnost sektorja.....	96
10.11.2.	Ocena inherentnega tveganja	96
10.11.3.	Ocena kontrolnega okolja	97
10.11.4.	Primerjava z ugotovitvami iz Nadnacionalne ocene tveganja.....	98
10.11.5.	Ocena posebnih tveganj	99
10.11.6.	Ugotovitve in predlagani ukrepi.....	100
10.12.	OCENA RANLJIVOSTI SEKTORJA NOTARSKIH STORITEV	101

10.12.1.	Opredelitev in materialnost sektorja.....	101
10.12.2.	Ocena inherentnega tveganja.....	101
10.12.3.	Ocena kontrolnega okolja	102
10.12.4.	Primerjava z ugotovitvami iz Nadnacionalne ocene tveganja.....	103
10.12.5.	Ocena posebnih tveganj	104
10.12.6.	Ugotovitve in predlagani ukrepi.....	105

SEZNAM KRATIC

ATVP	Agencija za trg vrednostnih papirjev
AZN	Agencija za zavarovalni nadzor
BS	Banka Slovenije
EU	Evropska unija
FATF	Financial Action Task Force
FP	financiranje proliferacije
FT	financiranje terorizma
NOT	Nacionalna ocena tveganja
PD	pranje denarja
PPDFT	preprečevanje pranja denarja in financiranja terorizma
UPPD	Urad za preprečevanje pranja denarja
VDT	Vrhovno državno tožilstvo
ZPPDFT-2	Zakon o preprečevanju pranja denarja in financiranja terorizma

1. POVZETEK

Ocena tveganja za pranje denarja, financiranje terorizma in financiranje proliferacije v Sloveniji ne odstopa bistveno od predhodne ocene, kar pomeni, da je Slovenija razmeroma varna država, v kateri pristojne institucije zakonito izpolnjujejo bistvene naloge tako za preprečevanje PD/FT/FP, kot odkrivanje in pregon tovrstnih ravnanj. Zavezanci iz zasebnega sektorja, ki morajo izvajati preventivne ukrepe, izkazujejo različno raven zavedanja in doslednosti. Finančni sektor ima pretežno dobro vpeljene mehanizme, ter tudi znanje in resurse za kakovostno opravljanje nalog. Zavezanci iz nefinančnega sektorja v tem pogledu zaostajajo, njihove dejavnosti so na splošno manj regulirane, manjše je zavedanje pomena ukrepov za PD/FT/FP in manj resursov imajo na razpolago. Podobno razlikovanje se nanaša tudi na pristojne nadzorne organe.

Grožnja pranja denarja, ki se napaja iz gospodarske kriminalitete, organiziranega kriminala, klasičnih premoženjskih kaznivih dejanj in korupcije, ostaja srednje nizka. Ocena temelji na statističnih podatkih organov pregona (policija, tožilstvo) in drugih državnih institucij. Glavni vir grožnje predstavljajo finančna sredstva, pri čemer je pri PD izvor nezakonit, pri FT in FP pa je lahko tudi zakonit. Pri pripravi ocene so bili uporabljeni podatki o vloženih ovadbah, obtožnicah, sodbah ter preiskavah in začasnih zavarovanjih. Ugotovljeno je naraščanje števila ovadb, predvsem zaradi t.im. spletnih goljufij. Glavni viri protipravne premoženjske koristi so kazniva dejanja s področja gospodarske kriminalitete (zloraba položaja, davčna zatajitev, poslovna goljufija) in organiziranega kriminala (trgovina z drogami, orožjem, ljudmi, in tihotapstvo). Klasični premoženjski delikti se nanašajo predvsem na spletne goljufije in napade na informacijske sisteme. Korupcija kot posebno kaznivo dejanje predstavlja za organe odkrivanja in pregona še vedno izziv zaradi težke dokazljivosti, saj statistični podatki izkazujejo le srednje nizko grožnjo, domneva pa se, da je njena dejanska razširjenost večja, vendar neodkrita. Skupna ocena zunanje grožnje, ki izhaja iz čezmejnega kriminala in delovanja tujih državljanov, je ocenjena kot srednja.

Grožnja financiranja terorizma ostaja nizka. V obravnavnem obdobju je bilo sicer obravnavano večje število primerov suma za FT, vendar se sumi v nadaljevanju niso potrdili, saj ni bila potrjena nobena kazenska ovadba. Grožnja je potencialno prisotna, zlasti prek zlorabe neprofitnih organizacij.

Grožnja za financiranja proliferacije je prvič vključena v nacionalno oceno tveganja, kar je posledica sprememb FATF standardov. Pri njenem ugotavljanju predstavlja oviro dejstvo, da FP kot takšno ni inkriminirano kot posebno kaznivo dejanje. Organi odkrivanja in pregona vidijo možnost pojava skupaj s terorističnimi dejanji, ki pa jih na srečo v Sloveniji še ni bilo. Tveganje za to ni neobstoječe, zato je tudi grožnja za FP ocenjena kot nizka.

Posebej velja izpostaviti **področje virtualnih valut**, glede katerih je od leta 2022 porast preiskav. Leta 2023 je bilo izvedenih 108 analiz transakcij, od tega je bilo kar 85 % primerov povezano z goljufijami. Glavni kriptovaluti uporabljeni v teh primerih sta Bitcoin in Ethereum, v porastu je uporaba Tether-ja (stablecoin), za t.im. dark web pa je uporabljena kriptovaluta Monero. Največja ovira pri preiskavi kaznivih dejanj povezanih s kriptovalutamami so anonimnost lastništva, nepovratnost transakcij in pa mednarodna dimenzija. Zato predstavljajo srednje visoko grožnjo za PD, FT in FP.

Za **bančni sektor** je ugotovljeno, da je dobro reguliran in nadziran ter v veliki meri digitaliziran. Čezmejne transakcije in povezave s tujino spadajo prav tako v značilnost delovanja bank. Tveganjem so izpostavljene predvsem zaradi posameznih strank s kompleksnimi lastniškimi strukturami in načini poslovanja, posameznih storitev ter izpostavljenosti visoko tveganim jurisdikcijam. Tveganje za PD je ocenjeno kot srednje do srednje visoko, za FT pa nizko.

Sektor **trga finančnih instrumentov** vključuje investicijska podjetja, upravljavce skladov ter borzne posrednike, pri katerih se glavna tveganja pojavljajo v povezavi z možnostjo zlorab zaradi investicij preko posrednikov, s kompleksnimi finančnimi strukturami in s čezmejnimi transakcijami. Tveganja se sicer razlikujejo med sektorjema Upravljanje investicijskih skladov in Investicijske storitve in posli, vendar so ponujene storitve le izjemoma sredstvo za PD in FT, kar potrjuje tudi zelo nizko število prijav sumljivih transakcij, ki jih ta sektor sporoča UPPD. Skupna ocena ranljivosti Sektorja za trg finančnih instrumentov zato ostaja nizka.

Zavarovalnice so v sistem PPFFT vključene zaradi sklepanja življenjskih zavarovanj, za sektor pa je predvsem značilna zelo nizka stopnja uporabe gotovine ter zanemarljiva vloga pravnih oseb. Inherentna tveganja so nizka, kontrolno okolje pa dobro, skupaj z učinkovitimi nadzornimi mehanizmi, zato ostaja ta sektor eden najmanj tveganih za PD/FT/FP.

V okviru **drugih finančnih institucij** je bilo v tokratni izvedbi nacionalne ocene tveganja podrobneje ocenjeno, kako ranljive so posamezne vrste teh drugih finančnih institucij. Mednje spadajo Družbe za izdajo elektronskega denarja (EMI), Plačilne institucije, Ponudniki denarnih nakazil (Money Remittance), Menjalci valut in Ponudniki storitev virtualnih valut (CASPs). Izmed navedenih predstavljajo CASP-i visoko tveganja tako za PD kot FT, ponudniki denarnih nakazil predstavljajo povečano tveganje za PD/FT, družbe za izdajo elektronskega denarja ter plačilne institucije predstavljajo povečano tveganje za PD in običajno tveganje za FT, medtem ko menjalci predstavljajo običajno tveganje za PD in nizko za FT.

Posebna pozornost je bila namenjena **drugim nefinančnim dejavnostim in poklicem**. V tokratni izvedbi nacionalne ocene tveganja so bili pridobljeni podatki dvanajstih sektorjev oz. poklicev, ki so predstavljeni po vrstnem redu, kot si sledijo v 4. členu ZPPFFT-2. Podatki so bili pridobljeni tudi z vprašalniki, ki so bili posredovani posameznim skupinam zavezancev, kar je sicer v finančnem sektorju ustaljena praksa, v nefinančnem pa zaradi nizke stopnje regulacije težje izvedljivo. Na podlagi tako pridobljenih podatkov ter podatkov s strani nadzornikov in UPPD kot finančne obveščevalne enote je bilo nizko tveganje ugotovljeno za področje poštnih nakazil, revizijskih družb, klasičnih iger na srečo, zastavljalnice in prometa s plemenskimi konji. Srednje nizko tveganje predstavljajo posebne igre na srečo, srednje pa podjetniške in fiduciarne storitve, nepremičninsko posredovanje in notarske storitve. Z najvišjim – in sicer srednje visokim – tveganjem so bili ocenjeni sektorji računovodij in davčnih svetovalcev, trgovine s plemenitimi kovanimi in dragimi kamni, trgovine z umetniškimi deli in odvetniške storitve.

Na podlagi ugotovitev in ocenjene stopnje tveganja sledi izvajanje akcijskega načrta, ki ga bo delovna skupina za pripravo nacionalne ocene tveganja redno spremljala.

2. UVOD

2.1. GEOGRAFSKI IN EKONOMSKI POLOŽAJ SLOVENIJE

Slovenija je ustavna parlamentarna demokracija, njena gospodarska ureditev temelji na prostem trgu. Leži v srednji Evropi na stičišču držav srednje in zahodne Evrope ter vzhodne in jugovzhodne Evrope. Zaradi svoje geografske lege in zgodovine ima tesne gospodarske, kulturne in druge povezave tako z državami članicami EU, kot tudi z državami Zahodnega Balkana. Je ena od 27 držav članic Evropske unije in je leta 2007 prevzela skupno evropsko valuto evro.

Ekonomska struktura Slovenije je precej uravnotežena, z močnimi sektorji, kot so industrija, storitve (zlasti turizem) in kmetijstvo. Po svetovni gospodarski krizi in pandemiji COVID-19 je Slovenija izkazala solidno gospodarsko okrevanje. Po podatkih Statističnega urada ima Slovenija nekaj več kot 2,1 milijona prebivalcev, v letu 2023 (zadnje leto obdobja, ki jo obravnava predmetna nacionalna ocena tveganja) je inflacija znašala 4,2 %, rast BDP-ja pa 1,6 %. Stopnja brezposelnosti leta 2023 je znašala 3,7 % in je bila ena najnižjih v EU, povprečna bruto plača pa 2.220,95 EUR. BDP na prebivalca je leta 2023 znašal 30.158 EUR, dolg sektorja država kot delež v BDP 68,4 % ter kazalnik izvozne usmerjenosti 43 %. Največ gospodarskega sodelovanja na notranjem trgu EU je bilo z Nemčijo, Italijo, Hrvaško in Avstrijo, na trgih izven EU pa Slovenija največ trguje s Švico, Združenim kraljestvom, Srbijo ter Bosno in Hercegovino. Slovenija ostaja odprta za tuje naložbe, ki predstavljajo pomemben del njenega gospodarstva. Tujina je v Sloveniji osredotočena predvsem na proizvodnjo, avtomobilsko industrijo, farmacevtski sektor ter napredne tehnologije. Tuje neposredne investicije (TNI) v Sloveniji so v zadnjih letih stabilne in rastejo predvsem iz držav, kot so Nemčija, Italija in Avstrija.

Slovenija aktivno sodeluje v EU in drugih mednarodnih organizacijah, kot so Organizacija združenih narodov, NATO, Svet Evrope, Organizacija za varnost in sodelovanje, Organizacija za gospodarsko sodelovanje in razvoj ter Svetovna trgovinska organizacija. Poudarek na multilateralnem sodelovanju in podpori trajnostnemu razvoju sta ključna elementa slovenske zunanje politike. Poleg tega Slovenija pogosto sodeluje v okviru Zahodnega Balkana in podpira evropsko integracijo držav v regiji.

2.2. PRAVNI POLOŽAJ, VLADAVINA PRAVA IN ŠIRŠI OKVIR PREPREČEVANJA PRANJA DENARJA

Slovenija ima močno pravno državo, ki temelji na ustavi iz leta 1991, ki zagotavlja temeljne človekove pravice in svoboščine. Pravni sistem Slovenije se opira na kontinentalno pravno tradicijo in je v veliki meri usklajen z zakonodajo EU. Slovenija je tudi podpisnica številnih mednarodnih pogodb, vključno z Evropsko konvencijo o človekovih pravicah.

Čeprav ima Slovenija dobro uveljavljen pravni sistem, se je soočala z izzivi glede vladavine prava. Poročila organizacij, kot je Transparency International, in Evropske komisije, so kazala na zaskrbljujoče trende v smislu političnega vmešavanja na področje neodvisnosti sodne veje oblasti in svobode medijev. Vendar pa Slovenija še vedno izpolnjuje večino zahtev EU glede

pravne države in spoštovanja človekovih pravic. V zadnjem poročilu Evropske komisije o vladavini prava iz leta 2024 je bilo ugotovljeno izboljšanje na področju varoval pomembni koraki so bili storjeni pri uvedbi varoval za zagotavljanje neodvisnosti sodstva in avtonomijo tožilcev. Učinkovitost sodstva ne napreduje, saj so se zaostanki nekoliko povečali, dolžina sojenj pa ostaja izziv zlasti v primerih pranja denarja. Navedeno ugotavlja tudi nedavno poročilo EU Justice Scoreboard za leto 2025, ki sicer priznava Sloveniji razmeroma stabilni pravosodni sistem in napredek na področju digitalizacije ter dostopa ranljivih skupin do pravnega varstva. Korupcija kljub prizadevanjem ostaja pomemben izziv v Sloveniji. Transparency International Slovenija redno opozarja na tveganja, povezana s političnimi in gospodarskimi elitami, ter na potrebo po večji transparentnosti v političnem odločanju. Sicer pa Slovenija iz leta v leto napreduje v boju proti korupciji in v svetu že velja za enega bolj zaupanja vrednih sistemov v regiji. Na lestvici Indeksa zaznave korupcije je bila Slovenija leta 2023 uvrščena na 42. mesto, leto kasneje pa je napredovala za šest mest in je sedaj na 36. mestu.

V mednarodnem okolju so bila v preteklem obdobju zaznana različne stopnje tveganja za pranje denarja in financiranje terorizma. Baselski indeks v poročilu za leto 2023 Slovenijo uvršča na 13. mesto od 203 jurisdikcij, po kakovosti sistema za preprečevanje pranja denarja in financiranja terorizma, ki je v državah EU in Zahodne Evrope ocenjeno kot najbolj kritično, pa celo na 8. mesto.

Za Slovenijo kot državo članico EU so pomembne tudi ugotovitve iz poročila o nadnacionalni oceni tveganja, ki jo izvede Evropska komisija za območje EU. V tem poročilu so predstavljeni tvegani produkti in storitve po posameznih sklopih: gotovina in produkti povezani z njo, finančni sektor, nefinančni sektor, igre na srečo, neprofitne organizacije, profesionalni šport, prosto-trgovinska območja in sheme za pridobivanje državljanstva/rezidentstva na podlagi investicij. Gotovini je namenjena ločena obravnava tudi v predmetni nacionalni oceni tveganja. V sektorskih analizah ranljivosti so obravnavane tudi ugotovitve nadnacionalne ocene tveganja, določena področja, kot so profesionalni šport, prosto-trgovinska območja in sheme za pridobivanja državljanstva ali rezidentstva pa glede na specifiko slovenskega sistema niso bila zaznana kot relevantna.

2.3. VPLIV DOGODKOV IN ŽARIŠČ NA MEDNARODNI RAVNI

Mednarodni konflikti in vojne imajo velik vpliv na boj proti pranju denarja, financiranju terorizma in financiranju proliferacije orožja za množično uničevanje. Neurejene razmere v državah, kjer potekajo nemiri ali spopadi, pogosto privedejo do izkoriščanja nastalega položaja tako za namen okoriščanja s kriminalnimi aktivnostmi, kot za namen financiranja terorističnih skupin ali proliferacije in nelegalne trgovine z orožjem. Pranje denarja v vojnih območjih se pogosto povezuje z ilegalnimi dejavnostmi, kot so trgovina z orožjem, drogami in človeškimi organi. V konfliktnih območjih so bančni sistemi in finančne institucije pogosto slabo nadzorovani, kar omogoča prehajanje velikih količin denarja brez ustreznih preverjanj. Mednarodni nadzor in sankcije, kot so embargo na orožje ali blokada finančnih tokov, so ključni pri preprečevanju širjenja orožja.

2.4. NAMEN NACIONALNE OCENE TVEGANJA

Učinkovitost prizadevanj za preprečevanje PD/FT/FP je največja, če razpoložljiva sredstva (finančna, kadrovska, itd.) usmerimo tja, kjer je tveganje za te pojave večje. Zato je naloga vsake države, da poskrbi za izvedbo obsežnega procesa prepoznavanja in analize tveganj, posledično tudi za razvoj ustreznih preventivnih ukrepov na podlagi teh ugotovljenih tveganj ter čim bolj učinkovito usmeri razpoložljive vire za obvladovanje oziroma odpravo ugotovljenih tveganj. Ta pristop je v skladu s priporočili FATF, medvladne organizacije za določanje globalnih standardov na področju boja proti pranju denarja in financiranju terorizma, in ga imenujemo pristop na podlagi tveganja (ang. risk-based-approach).

Skladno s slovensko zakonsko ureditvijo, ki sledi mednarodnim standardom na področju preprečevanja pranja denarja, je namen izvedbe nacionalne ocene tveganja ugotoviti, oceniti, razumeti in ublažiti tveganja pranja denarja in financiranja terorizma. Ta ocena se mora posodobiti najmanj vsake štiri leta.

Slovenija je v preteklosti izvedla tri nacionalne ocene tveganja za pranje denarja in financiranje terorizma. Prva ocena je obravnavala obdobje 2009 – 2013, druga obdobje 2014 – 2015 in tretja obdobje 2016 – 2019. V tem dokumentu so predstavljeni rezultati četrte nacionalne ocene tveganja, ki obravnava obdobje 2020 – 2023.

Nacionalno oceno tveganja izvede stalna medresorska delovna skupina, sestavljena iz predstavnikov relevantnih državnih in drugih institucij, in sicer Urada za preprečevanje pranja denarja kot koordinatorja celotne izvedbe, Vrhovnega državnega tožilstva, Ministrstva za pravosodje, Banke Slovenije, Agencije za trg vrednostnih papirjev in Agencije za zavarovalni nadzor. Njihovi predstavniki vodijo posamezne skupine, ki obravnavajo različne segmente znotraj celovite nacionalne ocene tveganja. Tak način dela izhaja iz uporabe metodologije Svetovne banke, po kateri se 1. skupina osredotoči na ocenjevanje grožnje na ravni države za pranje denarja in financiranje terorizma, 2. skupina obravnava ranljivost na ravni države, 3. skupina obravnava ranljivost bančnega sektorja, 4. skupina obravnava ranljivost sektorja vrednostnih papirjev, 5. skupina obravnava ranljivost sektorja zavarovalništva, 6. skupina obravnava ranljivost drugih finančnih institucij in 7. skupina obravnava ranljivost nefinančnega sektorja. Znotraj teh posameznih skupin sodelujejo poleg že navedenih institucij še predstavniki Ministrstva za finance, Finančne uprave RS, Ministrstva za obrambo, Slovenske obveščevalno-varnostne agencije, Komisije za preprečevanje korupcije in različnih strokovnih združenj in subjektov iz posamezne panoge.

Medresorska delovna skupina je pri zadnji izvedbi nacionalne ocene tveganja izhajala predvsem iz namena ugotovitev tega poročila. Ta je primarno v izboljšanju nacionalne ureditve odkrivanja in preprečevanja pranja denarja in financiranja terorizma, in sicer z opredelitvijo sektorjev ali dejavnosti, pri katerih zavezanci uporabljajo strožje ukrepe pregleda strank, z ugotavljanjem sektorjev ali dejavnosti neznatnega ali povečanega tveganja, z opredeljevanjem prednostne razporeditve vseh virov in sredstev, ter s pripravo ustreznih predpisov za posamezne sektorje ali dejavnosti v skladu z ugotovljenimi tveganji. Posebna pozornost je bila namenjena tudi dejstvu, da morajo ugotovitve nacionalne ocene tveganja upoštevati vsi zavezanci pri izvajanju svojih ukrepov, zato bo različica poročila za javno objavo oblikovana

za čim lažjo uporabo posameznim sektorjem oz. zavezancem. Nenazadnje se bodo ugotovitve tega poročila uporabile tudi za poročanje o mednarodnim institucijam.

3. OCENA GROŽNJE

3.1. KONTEKST OCENE GROŽNJE, DEJAVNIKI GROŽNJE IN VIRI PODATKOV

Ocena grožnje za pranje denarja (PD), financiranje terorizma (FT) in financiranje proliferacije (FP) je ključna za razumevanje tveganj, s katerimi se sooča država. Pri njeni oceni smo izhajali iz razpoložljivih statističnih podatkov organov odkrivanja in pregona kaznivih dejanj, saj je na podlagi teh podatkov mogoče sklepati na obseg oziroma intenzivnost grožnje, ki jo za PD, FT in FP predstavljajo posamezni dejavniki. Ključni dejavnik grožnje za vsa tri področja so finančna sredstva, pri čemer je pri PD njihov izvor vedno nezakonit, medtem ko lahko pri FT in FP izvirajo tudi iz zakonitih virov.

Statistični podatki temeljijo na procesnih dogodkih, kot so denimo vložene kazenske ovadbe in obtožnice ter izrečene sodbe za posamezno kaznivo dejanje (tako za fizične kot za pravne osebe). Pomembno je poudariti, da ti podatki odražajo le zaznano kriminalno dejavnost, ne pa nujno dejanskega obsega.

3.2. OCENA ZA PRANJE DENARJA

Pranje denarja vključuje tri ključne elemente:

1. Premoženje, pridobljeno s kaznivim dejanjem,
2. Predhodno kaznivo dejanje, ki ustvarja premoženjsko korist,
3. Dejavnosti za prikrivanje povezave med premoženjem in kaznivim dejanjem.

PD ni le posledica kriminala, temveč tudi pogoj za njegov obstoj in nadaljnjo prosperiteto tako klasičnega kot organiziranega in gospodarskega kriminala. O grožnji PD sklepamo iz treh sklopov podatkov:

- podatki o PD,
- podatki o premoženjski koristi,
- podatki o predhodnih kaznivih dejanjih.

Število kazenskih ovadb (oziroma preiskovanih kaznivih dejanj) je v obdobju 2020-2023 konstantno rahlo naraščalo, posledično tudi število ovadenih oseb. Navedeno je v veliki meri pripisati povečanju problematike izvrševanja predhodnih kaznivih dejanj s področja spletnih goljufij. Prav tako se je v omenjenem obdobju precej povišal tudi znesek domnevno opranega denarja, pri čemer zgolj na podlagi teh podatkov ni mogoče dati zanesljive ocene, da se bo tak trend tudi nadaljeval.

Skladno z ugotovitvami nadnacionalne ocene tveganja in priporočili FATF so za razliko od prejšnje posodobitve NOT, v tokratno oceno vključeni tudi podatki o pravnih osebah, pri čemer

gre ugotoviti, da se pravne osebe v obravnavanem obdobju sicer pojavljajo kot storilke kaznivih dejanj, vendar pa kot storilci kaznivih dejanj močno prevladujejo fizične osebe.

Tako število vloženih zahtev za preiskavo kot število obtožnih aktov iz leta v leto nekoliko niha, vendar v primerjavi s prejšnjimi leti ni izrazitih odstopanj, na podlagi katerih bi bilo mogoče narediti zaključke o kakšnih spremembah trenda.

Uspešnost obtoževanja je bila v ocenjevalnem obdobju višja kot v obdobju zadnje posodobitve NOT. Še vedno pa je mogoče zaznati razhajanja v dojemanju organov pregona in sodišča o tem, kaj je potrebno za dokazanost tega kaznivega dejanja. Pogosta so bila poročila tožilstva o pretirano omejujoči sodni praksi v zvezi z ugotavljanjem predhodnega kaznivega dejanja, kar bi lahko prispevalo k večjemu tveganju oziroma grožnji za PD.

Največje število obravnavanih kaznivih dejanj je bilo storjenih v kvalificirani obliki (velika premoženjska koristi), kar še ne pomeni višje grožnje za pranje denarja, saj je višina velike vrednosti za tipične primere PD postavljena razmeroma nizko, zato se veliko povprečno nevarnih dejanj uvršča v kvalificirano obliko kaznivih dejanj.

3.2.1 Premoženjska korist

Premoženjska oziroma finančna korist, pridobljena s kaznivim dejanjem oziroma ki izvira iz protipravne dejavnosti, je po naši oceni najpomembnejši dejavnik, ki vpliva na grožnjo PD. Ker njenega dejanskega obsega ni mogoče natančno oceniti, je bila okvirna ocena narejena na podlagi statističnih podatkov o številu opravljenih finančnih preiskav policije in številu začasnih zavarovanj.

3.2.1.1 Finančne preiskave

Namen finančne preiskave je ugotoviti vrsto in višino premoženjske koristi iz kaznivega dejanja in premoženje, ki ga je mogoče odvzeti oziroma zavarovati njegov odvzem. Področje finančnih preiskav je tudi v obdobju 2020-2023 predstavljalo eno od prioritet dela policije tako na strateški kot operativni ravni. Skupna vrednost premoženjske koristi je bila v tem obdobju ocenjena na več sto milijonov EUR.

3.2.1.2 Začasno zavarovanje

Skupna vrednost premoženjske koristi, v zvezi s katero so na dan 31. 12. 2023 odrejena začasna zavarovanja (po Zakonu o kazenskem postopku in po Zakonu o odvzemu premoženja nezakonitega izvora), znaša 290.875,312 EUR, skupna ocenjena vrednost s sodnimi odločbami zavarovanega premoženja pa 252.759,539 EUR.

Glede na to, da celotne premoženjske koristi, ki izvira iz predhodnih kaznivih dejanj, ni mogoče natančno oceniti, je bila ocena grožnje na podlagi tega dejavnika narejena v povezavi s kaznivimi dejanji, pri katerih je državno tožilstvo v ocenjevalnem obdobju predlagalo začasno zavarovanje.

3.2.2 Kazniva dejanja – vir premoženjske koristi¹

Kazniva dejanja, ki so bila v obdobju 2020-2023 vir premoženjske koristi, za katero je bil podan predlog za začasno zavarovanje, je mogoče smiselno razvrstiti v štiri vsebinske sklope kaznivih dejanj:

1. **Gospodarska kriminaliteta** (kaznivo dejanje zlorabe položaja ali zaupanja pri gospodarski dejavnosti, kaznivo dejanje poslovne goljufije, kaznivo dejanje ponareditve ali uničenja poslovnih listin in kaznivo dejanje davčne zatajitve) – nahaja se na vrhu lestvice grožnje za PD, kar je logična posledica dejstva, da je celotno (legalno) gospodarstvo naravnano k dobičkonosnosti in ustvarja v primerjavi z ostalimi družbenimi dejavnostmi največ premoženja.
2. **Organiziran kriminal** (kazniva dejanja s področja prepovedanih drog, proizvodnje in prometa orožja ali eksploziva, zlorabe prostitucije in trgovine z ljudmi ter prepovedanega prehajanja meje ali ozemlja države) – nahaja se na drugem mestu, saj imajo storilci zaradi visokih denarnih in organizacijskih vložkov visoko motivacijo, da zakrijejo izvor premoženjske koristi, poleg tega je odkritje in pregon storilcev, ki delujejo v okviru organiziranih družb težavno in dolgotrajno.
1. **Klasični premoženjski delikti** – gre sicer za pogoste delikte, ki pa ne prinašajo visoke koristi, zato jih uvrščamo na tretje mesto.
2. **Korupcija** – ne glede na pogostost predstavlja visoko družbeno nevarnost tudi v majhnih odmerkih, saj krha zaupanje v temeljne institucije skupnosti.

Ocena grožnje zgornjih sklopov kaznivih dejanj je predstavljena po posameznih poglavjih. Poleg zgoraj naštetih sklopov je v posebnem poglavju (»ostala predhodna kazniva dejanja kot dejavniki tveganja«) narejena ocena grožnja tudi zaradi kaznivih dejanj kršitve temeljnih pravic delavcev, nedovoljene posesti in prometa s stvarmi, ki so posebnega kulturnega pomena ali naravne vrednote, organiziranja denarnih verig, nedovoljenega prirejanja iger na srečo in nedovoljenega prirejanja rezultatov športnih tekmovanj in kršitve omejevalnih ukrepov.

3.2.2.1 Gospodarska kriminaliteta

Policija je v obdobju 2020–2023 ostala osredotočena na težje oblike gospodarske kriminalitete, varovanje finančnih interesov RS in EU, korupcijo ter finančne preiskave. Ključen izziv so bile spletne goljufije in kazniva dejanja, povezana z nepovratnimi sredstvi za okrevanje po pandemiji in poplavah. Poudarek je bil na sodelovanju v okviru EMPACT in krepitvi medinstitucionalnega sodelovanja.

Število preiskanih kaznivih dejanj je ostalo na podobni ravni, materialna škoda pa se je v tem obdobju prepolovila. Leta 2023 je delež gospodarske škode znašal 50,7 %, kar je najmanj v zadnjem desetletju. Gospodarska kriminaliteta po številu sicer predstavlja okoli 15 % vseh

¹ V nadaljevanju bomo izraz premoženjska korist uporabljali za vse premoženje, ki je lahko predmet začasnega zavarovanja.

kaznivih dejanj, a ima še vedno nesorazmerno velik finančni vpliv. Največ škode povzročajo najtežje oblike gospodarske kriminalitete, kot so zloraba položaja ali zaupanja pri gospodarski dejavnosti, davčna zatajitev in poslovna goljufija.

- **Zloraba položaja ali zaupanja pri gospodarski dejavnosti**

Kaznivo dejanje zloraba položaja ali zaupanja pri gospodarski dejavnosti je osrednje in temeljno kaznivo dejanje na področju gospodarske kriminalitete, katerega storilci so največkrat visoko izobraženi posamezniki na vodilnih položajih. Kljub nižjemu deležu med vsemi KD pa je delež materialne škode v skupnem deležu vseh gospodarskih KD trenutno med največjimi. Obseg obtožb je primerljiv z obdobjem pred 2019, z visokim deležem kvalificiranih oblik (škoda nad 50.000 EUR). Grožnja za PD (pranje denarja) ostaja srednje visoka.

- **Davčna zatajitev**

Število obtožb za kaznivo dejanje davčne zatajitve se je v obdobju 2020-2023 vrnilo na raven pred letom 2019. Preiskovanje je kompleksno zaradi izjemno obsežne davčne zakonodaje in mnogokrat težko prepoznavne meje med kaznivo davčno zatajitvijo, davčnim zaobidenjem in davčnim izogibanjem (optimiranjem). Storilci pogosto delujejo v mednarodnih združbah (npr. davčni vrtiljaki). Kljub težavam pri dokazovanju in nizkemu številu obtožb ter predlogov za zavarovanje, ocenjena grožnja za PD ostaja srednje nizka.

- **Poslovna goljufija**

V zadnjem obdobju so se zaznavale prevare na področju storitvenih dejavnosti in prodaje blaga, storilci pa so se prilagajali aktualnim trendom, kot so prevare na področju zelenih energij (sončne elektrarne ipd.). V primerjavi s preteklim ocenjevalnim obdobjem se je število preiskovanih kaznivih dejanj in vloženih obtožb v obdobju 2020–2023 povečalo. Obravnavano kaznivo dejanje je tudi po številu predlogov za začasna zavarovanja med gospodarskimi kaznivimi dejanji še vedno na drugem mestu. Grožnja za PD je zaradi tega dejavnika ocenjena kot srednje nizka.

Grožnja za PD zaradi gospodarske kriminalitete ocenjujemo kot srednjo (M).

3.2.2.2 Organizirana kriminaliteta

Pri oceni vpliva navedene skupine kaznivih dejanj na oceno grožnje za PD se bomo osredotočili na (organizirana) kazniva dejanja, za katera je bilo v ocenjevalnem obdobju vloženih največje število predlogov za začasno zavarovanje ali je zanje splošno znano, da jih storilci izvršujejo z namenom pridobivanja finančnih sredstev oziroma jih kot takšna zaznava tudi policija. Pri kaznivih dejanjih iz tega poglavja gre navadno za mednarodno organizirano kriminalno dejavnost večjega števila ljudi v daljšem obdobju, zato je odkrivanje in dokazovanje teh kaznivih dejanj težavno, dolgotrajno in zapleteno.

- **Kazniva dejanja s področja prepovedanih drog**

V obravnavanem obdobju je opazen trend povečevanja obravnave kvalificirane (organizirane) oblike kaznivega dejanja nepravilne proizvodnje in prometa s prepovedanimi drogami, nedovoljenimi snovmi in postopki v športu ter predhodnimi sestavinami za izdelavo prepovedanih drog. Povečala se je količina zaseženega kokaina, amfetamina, MDMA in predhodnih sestavin za izdelavo prepovedanih drog, upadli pa so zasegi prepovedane droge heroin. V večini primerov storilci z obravnavanimi kaznivimi dejanji zasledujejo in tudi dosegajo velike dobičke. Navedeno dokazuje tudi razmeroma visoko število začasnih zavarovanj in visok delež obtoževanj, zato ohranjamo oceno srednje grožnje za PD.

- **Kazniva dejanja s področja proizvodnje in prometa orožja ali eksploziva**

Kot pomemben dejavnik za PD izpostavljamo tudi kaznivo dejanje Nedovoljena proizvodnja in promet z orožjem ali eksplozivi, ki je kot kvalificirana oblika opredeljeno v drugem odstavku 307. člena KZ-1. Od leta 2023 se povečuje število podanih kazenskih ovadb, predvsem za kvalificirane oblike kaznivih dejanj (velike količine orožja ali vpletenost hudodelskih združb). Kazniva dejanja so pogosto povezana s trgovanjem z prepovedanimi drogami. Kljub manjšemu številu obtožnic, kar povezujemo z zahtevnostjo preiskav ostaja ocena grožnje srednja.

- **Kazniva dejanja zlorabe prostitucije in trgovine z ljudmi**

Najpogostejša oblika je spolno izkoriščanje, zaznani pa so tudi prisilno delo, beračenje in služabništvo. Za tovrstna kazniva dejanja je značilno, da so kriminalne združbe mednarodno organizirane, dobro strukturirane in, da so dobički visoki. V ocenjevalnem obdobju je bilo na podlagi zaznati, da je delež mednarodno delujočih organiziranih kriminalnih združb zelo razvit, in da upravlja kompleksno mrežo storilcev, posrednikov in veliko število žrtev ter si s svojimi aktivnostmi ustvarja in pridobiva veliko premoženjske koristi. Pridobljeno premoženje se potem ponovno vlaga v kriminalne dejavnosti, ki jih je težje identificirati in izpeljati postopke odvzema premoženja. V enem izmed primerov je bila zasežena izredno visoka premoženjska korist, ki presega 22 milijonov EUR v gotovini.

Nihanja v številu preiskanih kaznivih dejanj med leti večinoma posledica zaključevanja večjih predkazenskih postopkov in odločitev državnih tožilcev. Upošteva se navedeno kljub dejstvu, da je bilo v ocenjevalnem obdobju vloženih majhno število predlogov za začasno zavarovanje, grožnjo za PD enako kot v prejšnjem ocenjevalnem obdobju ocenjujemo kot srednjo.

- **Kazniva dejanja prepovedanega prehajanja meje ali ozemlja države**

V ocenjevalnem obdobju je bil za kaznivo dejanje prepovedanega prehajanja meje ali ozemlja države beležen izjemen porast števila kazenskih ovadb glede na prejšnje ocenjevalno obdobje, kar je pripisati predvsem vstopu Republike Hrvaške v schengensko območje in posledično manjšega nadzora na slovensko-hrvaški meji. Navedena kazniva dejanja se v večini primerov izvršujejo organizirano, v kvalificirani obliki ter z namenom pridobivanja visokih premoženjskih koristi. To v povezavi z dejstvom, da je po številu predlogov za začasno zavarovanje v ocenjevalnem obdobju navedeno kaznivo dejanje rangirano kar visoko, utemeljuje tveganje za grožnjo PD, vendar bolj na višjih nivojih, na strani organizatorjev, ki stremijo k velikim dobičkom. Glede na to, da je organizatorje velikokrat izjemno težko odkriti in

jih posledično tudi preganjati, ter glede na to, da v večini primerov navedeno kaznivo dejanje izvršujejo tujci, je utemeljeno sklepati, da so tudi organizatorji tujci, kar vpliva tudi na oceno grožnje za PD v Republiki Sloveniji. Posledično je tudi število začasnih zavarovanj nizko. Upoštevajoč vse navedeno grožnjo zaradi tega kaznivega dejanja ocenjujemo kot nizko (L).

Grožnjo za PD zaradi organizirane kriminalitete ocenjujemo kot srednjo (M).

3.2.2.3 Klasični premoženjski delikti

Analiza predlogov za začasno zavarovanje kaže, da velik delež premoženjske koristi izhaja iz klasičnih premoženjskih kaznivih dejanj, predvsem goljufij, ki jih policija pogosto zaznava kot najpogostejša predhodna kazniva dejanja. V tem ocenjevalnem obdobju se beleži velik porast vloženih predlogov za začasno zavarovanje tudi za kaznivo dejanje zlorabe informacijskega sistema, ki je postalo eno izmed najpogostejših premoženjskih kaznivih dejanj, takoj za goljufijo. Visoka premoženjska korist in številčnost teh KD sta razlog, da klasična premoženjska kriminaliteta še vedno predstavlja grožnjo za PD.

Kazniva dejanja goljufije in velike tatvine so v porastu, kar velja zlasti za spletne goljufije, kjer je škoda v letu 2023 presegla 18 milijonov EUR. Številčno je največ kaznivih dejanj spletnih goljufij z nikoli dostavljenimi artikli, sledijo investicijska vlaganja, zlorabe plačilnih kartic, sklenitve pogodb, vdori v e-banke, BEC oz. CEO goljufije, pridobitev kredita, romantične in nigerijske prevare, Microsoft goljufije in igre na srečo. Škoda, nastala pri posameznem kaznivem dejanju, je daleč največja pri BEC oz. CEO goljufijah, vsota nastale škode iz naslova spletnih goljufij pa je najvišja pri investicijskih vlaganjih (veliko število le-teh in relativno visoki zneski posameznih oškodovanj).

Poleg tega je vse pogostejše tudi kaznivo dejanje napad na informacijski sistem, saj uporablja sodobne tehnologije. Čeprav so kazniva dejanja velike tatvine in poneverbe še vedno prisotna, so ta v primerjavi z drugimi KD manj pogosta in s tem tudi manjša grožnja za PD.

Kljub temu, da klasična premoženjska dejanja še vedno predstavljajo relativno nizko grožnjo za PD, porast spletnih goljufij zahteva večje človeške in materialne vire organov pregona.

Grožnjo za PD zaradi klasičnih premoženjskih deliktov ocenjujemo kot srednje nizko (ML).

3.2.2.4 Korupcijska kazniva dejanja

Pri zaznanih kaznivih dejanjih jemanja podkupnine in nedovoljenega sprejemanja daril prevladuje korupcija na nižjih nivojih. Do občasnega povečanja števila korupcijskih kaznivih dejanj v posameznem letu prihaja zaradi zaključevanja obsežnejših in posledično dalj časa trajajočih predkazenskih postopkov in sprejema državnotožilskih odločitev v teh zadevah. Število začasnih zavarovanj je bilo sicer nizko, za kar nespornega razloga za ni mogoče ugotoviti, je pa glede na samo naravo korupcijskih kaznivih dejanj mogoče sklepati, da je dejansko število teh kaznivih dejanj, ki so izjemno težko dokazljiva, nedvomno večje. Obstoječi podatki tako ne dajejo realne slike vpliva tega dejavnika na grožnjo za PD. Grožnja za PD

zaradi tega dejavnika je zato kljub drugačim statističnim podatkom nedvomno podana, vendar je zaradi relativno nizkega števila srednje nizka.

Ogroženost za PD zaradi korupcijskih kaznivih dejanj je srednje nizka (ML).

3.2.2.5 Ostala predhodna kazniva dejanja kot dejavniki tveganja

Zaradi nizke pojavnosti ter začasnih zavarovanj v primeru teh kaznivih dejanj (izjema so sicer kazniva dejanja temeljnih pravic delavcev) **grožnjo za PD zaradi ostalih predhodnih kaznivih dejanj ocenjujemo kot nizko (L).**

3.2.3 SKUPNA OCENA GROŽNJE ZA PD

Analiza empiričnih podatkov za posamezne sklope predhodnih kaznivih dejanj je pokazala, da sta najpomembnejša vira grožnje za PD v nacionalnem okviru še vedno gospodarska in organizirana kriminaliteta (srednja), ki jima sledijo klasični premoženjski delikti (srednje nizka) in korupcijska ter ostala predhodna kazniva dejanja, pri katerih je grožnja nizka.

Skupno grožnjo za PD ocenjujemo kot srednje nizko (ML)

3.2.4 ZUNANJA GROŽNJA

Slovenija ima ključen geostrateški položaj v Evropi, saj povezuje vzhod z zahodom in sever z jugom. To vpliva na tesne kulturne, politične, gospodarske in zgodovinske vezi s sosednjimi državami, kar se kaže tudi na področju kriminala. Policija, FURS in UPPD sodelujejo s tujimi partnerji, pri čemer se pogosto obravnavajo tujci.

Finančne institucije so previdne pri odpiranju računov tujcem, zlasti če ti ne morejo pojasniti svojih razlogov.

Mednarodno sodelovanje v kazenskih zadevah je precej pogosto, pri čemer je sodelovanje z državami EU pogostejše od sodelovanja s tretjimi državami. Pri obeh oblikah mednarodnopravnega sodelovanja pa je bilo precej višje število poslanih kot prejetih zaprosil.

Zunanjo grožnjo za PD ocenjujemo kot srednjo (M).

3.3. GROŽNJA ZA FINANCIRANJE TERORIZMA

Financiranje terorizma je kriminalna dejavnost, ki ogroža mednarodno varnost in je opredeljena v mednarodnih pravnih aktih. Slovenija se proti temu pojavu bori tako preventivno kot represivno, z aktivnim sodelovanjem v mednarodnih pobudah (OZN, EU, NATO, OVSE, Svet Evrope). Od leta 2004 je FT vključeno v slovenski kazenski zakonik.

Slovenija vodi tudi regionalne pobude, kot je IISG (Integrative Internal Security Governance), znotraj katere deluje WBCTi – pobuda za boj proti terorizmu na Zahodnem Balkanu. Operativni del vodi posebna delovna skupina CTI, ki jo koordinira Slovenija.

Na policijski ravni se izvajajo mednarodne in nacionalne smernice, tudi s pomočjo FATF priporočil, kjer je poudarek na zaznavanju novih tveganj, kot so kriptovalute, neformalne bančne mreže (npr. Hawala) in zloraba neprofitnih organizacij. V mednarodnem sodelovanju policija deluje v več skupinah, kot so Policijska delovna skupina na področju terorizma (PWGT), v EUROPOL-ovem analitičnem projektu Program za sledenje financiranja terorizma AP TFTP, in Mreži preiskovalcev za boj proti financiranju terorizma (CTFI Net) v okviru Evropske komisije, kjer se izmenjujejo dobre prakse in strokovno znanje.

V obdobju 2020–2023 je UPPD, kot centralni organ za sprejem informacij, ki kažejo na sumljive transakcije povezane s FT, obravnaval 143 primerov suma FT, kar je občutno več kot v prejšnjih obdobjih. V 28 primerih so bili vključeni tudi SOVA in Policija. Vsaj del tega povečanja gre pripisati usposabljanju, ki ga je UPPD skupaj s policijo za finančne inštitucije, izvedel v novembru 2016.

Državna tožilstva so sicer v ocenjevalnem obdobju obravnavala skupno sedem zadev, v katerih se je v fazi predkazenskega postopka nakazovala možnost obstoja kaznivega dejanja FT, vendar v petih zadevah predkazenski postopek ni potrdil suma, zato v teh zadevah ni prišlo niti do kazenske ovadbe. Dve zadevi pa sta se v času poročanja nahajali še v fazi predkazenskega postopka, zato na samo oceno grožnje v ocenjevalnem obdobju ne moreta vplivati, saj končnega izida predkazenskega postopka ni mogoče napovedati. Odkritje tovrstnih dejanj ostaja izziv, saj se lahko za financiranje uporabijo tudi zakonito pridobljena sredstva.

Glede na predstavljene podatke kljub splošnemu dvigu varnostnih tveganj za teroristično ogroženost za ocenjevalno obdobje grožnjo za FT ocenjujemo kot nizko, kot takšno pa jo pričakujemo tudi v prihodnje.

Grožnjo za FT ocenjujemo kot nizko (L).

3.4. GROŽNJA ZA FINANCIRANJE PROLIFERACIJE

Posebne kaznivega dejanja, ki bi inkriminirala FP, KZ-1 ne vsebuje, bi pa lahko tovrstna ravnanja v določenih okoliščinah in pogojih teoretično predstavljala katerega izmed terorističnih kaznivih dejanj, za katera pa smo grožnjo ocenili že v prejšnjem podpoglavju.

3.5. VIRTUALNE VALUTE

3.5.1 Preiskovanje in pojavnost kaznivih dejanj z elementom kriptovalut

Z organiziranim in ciljanim preiskovanjem kaznivih dejanj z elementom kriptovalut so na Upravi kriminalistične policije pričeli novembra 2022 in od tedaj beležijo jasno tendenco porasta v številu zadev, kakor tudi v kompleksnosti uporabe pri izvrševanju širokega spektra kaznivih

dejanj. Preiskovanje kriminalitete na področju kriptovalut za policijo predstavljajo velik izziv, ki je povezan predvsem z dejstvom, da gre za dokaj nove pojavne oblike v slovenskem prostoru. Zaradi obsega, tako primerov kakor tudi protipravno pridobljene koristi oz. povzročene škode, je bilo področje pregona kaznivih dejanj z elementom kriptovalut opredeljeno kot eno od ključnih v prihodnjih letih.

V koledarskem letu 2023 so s policijskih uprav in Nacionalnega preiskovalnega urada skupno prejeli 120 zaprosil za izdelavo analize kripto transakcij za potrebe preiskovanja kriminalne aktivnosti. Posledično so izdelali 108 vsebinskih analiz, pri čemer je bilo ugotovljeno, da goljufije (v različnih pojavnih oblikah) predstavljajo 85,2%, sledijo napad na informacijski sistem (približno 10%), pranje denarja (6%), neupravičena proizvodnja in promet s prepovedanimi drogami, nedovoljenimi snovmi in postopki v športu ter predhodnimi sestavinami za izdelavo prepovedanih drog (3,6%), prikazovanje, izdelava, posest in posredovanje pornografskega gradiva (3,6%), preostali primeri pa so bodisi posamični primeri (nedovoljeno prirejanje iger na srečo, tatvina) bodisi so kombinacija prej omenjenih kaznivih dejanj (goljufija v navezi s pranjem denarja). Protipravno pridobljeno premoženje v opisanem sklopu primerov se giblje med 2.000,00 EUR in 2,4 milijona EUR.

Globalni trendi uporabe kriptovalut kot sredstva ali končnega cilja kaznivih dejanj se v Sloveniji zrcalijo do določene mere, v letu 2024 tako opazamo izenačitev uporabe kriptovalut Bitcoin in Ethereum ter jasen porast uporabe stablecoin kriptovalute Tether, med tem ko za trgovanje na temnem spletu še vedno, kljub omejitvam s strani nekaterih menjalnic in trdom mednarodne skupnosti za deanonimizacijo, ostaja prva izbira kriptovaluta Monero (XMR). Trendi se odražajo tudi v dejstvu, da so posamezna kazniva dejanja morda bolj redka, a pri tem bolj učinkovita pri izplenu, spet druga kazniva dejanja pa so vedno bolj pogosta zaradi uporabe tehnologije v oblaku in še vedno prenizki stopnji zavednosti med uporabniki, spet tretja pa predstavljajo povsem nove oblike, katerih dolgoročni vplivi še niso povsem jasni in raziskani.

3.5.2 Opredelitev do grožnje

Struktura kaznivih dejanj z elementom kripto valut, je vsaj z vidika pogostosti kaznivih dejanj podobna tisti, ki smo jo predstavili pri oceni grožnje za PD, in sicer v podpoglavju, ki se je nanašalo na klasično kriminaliteto kot vir premoženjske koristi. Med virtualnimi valutami so (kot pojasnjeno) daleč najbolj zastopane in uporabljane kripto valute, katerih lastnosti, kot so svetovne brezmejne razsežnosti delovanja, anonimnost računov in v nekaterih primerih kripto valut tudi prikritost transakcij, nezmožnost zamrznitve računa in povrnitev transakcije, predstavljajo zelo veliko težavo organom pregona pri preiskovanju kaznivih dejanj, kjer so kripto valute uporabljane. Upošteva vse navedeno ter višino premoženjske koristi, pridobljene s tovrstnimi kaznivimi dejanji^[4] ocenjujemo, da virtualne valute predstavljajo srednje visoko grožnjo za PD, FT in FP.

4. OCENA RANLJIVOSTI DRŽAVE

4.1. POLITIKA IN IZVRŠEVANJE

Posodobitev 2025 – ocena: visoka – 0.95

Pri opredelitvi v zvezi s politiko in izvrševanjem na obravnavanem področju je ohranjena visoka ocena 0.95 iz zadnje posodobitve nacionalne ocene tveganja pranja denarja in financiranja terorizma.

Ohranitev ocene za učinkovitost oblikovanja in implementacije politik za preprečevanje pranja denarja in financiranja terorizma za obravnavano obdobje je posledica naslednjih dejstev:

- najprej velja omeniti novo sprejeto **Strategijo Urada Republike Slovenije za preprečevanje pranja denarja za obdobje 2021 do 2026**, saj se je prejšnja v letu 2020 iztekla.

- v letu 2024 je bila sprejeta nova **Resolucija o nacionalnem programu preprečevanja in zatiranja kriminalitete za obdobje 2024 - 2028**² (v nadaljevanju Resolucija 2024 – 2028), ki vsebuje strateške usmeritve tudi na področjih, povezanih s preprečevanjem in bojem proti pranju denarja in financiranju terorizma. Tako je za področje »Gospodarske kriminalitete, korupcije in varovanja finančnih interesov Republike Slovenije in Evropske unije v povezavi z evropskimi sredstvi« v ospredju vzpostavitev večje integritete in preglednosti ter okrepitev medinstitucionalnega sodelovanja in izvajanje skupnih projektov. Resolucija 2024 - 2028 obravnava tudi problematiko korupcije in prevar na področju javnih sredstev, ki vplivajo na slabši gospodarski razvoj države, spodkopavajo demokracijo in škodujejo socialni pravičnosti. Med bolj izpostavljenimi korupcijskim tveganjem in prevaram so tako tudi finančna sredstva, pridobljena iz različnih skladov Evropske unije kot tudi področje javnih naročil. Obravnavano je tudi področje »Ogroženosti Republike Slovenije zaradi radikalizacije, ekstremnega nasilja in terorizma«, kjer je predvidena vzpostavitev celovitega systemskega pristopa k omejevanju groženj, priprava prve nacionalne strategije za preprečevanje terorizma (ki jo je Vlada Republike Slovenije konec leta 2019 že sprejela), okrepitev delovanja Nacionalne platforme za preprečevanje radikalizacije – RAN in podobno.

- leta 2019 sprejeta nova **Resolucija o strategiji nacionalne varnosti Republike Slovenije**³ (v nadaljevanju ReSNV-2), ki kot eno najpomembnejših varnostnih tveganj in groženj izpostavlja tudi terorizem in nasilni ekstremizem, je še vedno aktualna. Pri odzivanju na oba navedena pojava Republika Slovenija zagovarja popolno nesprejemljivost terorizma kot oblike razreševanja konfliktov in načina uresničevanja interesov.

- februarja 2022 je bila dodatno vzpostavljena **Medresorska delovna skupina za preprečevanje radikalizacije** za obravnavo različnih oblik tako imenovanega nezaželenega financiranja ranljivih in drugih skupin z namenom krepitve radikalizacije, ki (lahko) vodi v nasilje;

² Uradni list RS, št. 38/24.

³ Uradni list RS, št. 59/19.

- na podlagi ReSNV-2 je Vlada Republike Slovenije 5. 12. 2019 sprejela **Nacionalno strategijo za preprečevanje terorizma in nasilnega ekstremizma**⁴. Nacionalna strategija opredeljuje ukrepe in sistemski odziv za zmanjšanje ranljivosti Republike Slovenije glede terorizma in nasilnega ekstremizma ter temelji na integriranem delovanju na nacionalni in lokalni ravni ter mednarodnem sodelovanju.

4.2. INKRIMINACIJA PRANJA DENARJA

Posodobitev 2025 – ocena: visoka – 0.90

Kazenski zakonik⁵ (v nadaljevanju KZ-1) v 245. členu kaznivo dejanje pranja denarja določa skladno z mednarodnimi standardi, tako glede zakonskih znakov kaznivega dejanja kot tudi glede predpisanih sankcij. Ocena je glede na navedeno ostala enaka kot v zadnji posodobitvi NOT in posodobitev podatkov ni bila potrebna.

4.3. SPOROČANJE SUMLJIVIH TRANSAKCIJ – ANALIZA PODATKOV

Posodobitev 2025 – ocena: visoka – 0.90

Ocena področja je glede na prejšnjo posodobitev NOT izboljšana, saj se število sporočil o sumljivih transakcijah še vedno povečuje. Večino sporočil o sumljivih transakcijah Uradu sicer še vedno posredujejo banke in hranilnice. Zavedanje o pomenu sporočanja sumljivih transakcij se povečuje tudi pri drugih zavezanecih, kar pa se še ne odraža v sporočilih. Se je pa v opazovanem obdobju izjemno povečalo število zadev, odprtih na pobudo državnih organov, predvsem Policije. Število zadev, ki jih je Urad odprl v zvezi z obravnavanjem sumov pranja denarja ali financiranja terorizma v obdobju od 2021 do 2024, se še naprej povečuje. Še leta 2016 je Urad na podlagi prijav zavezancev, pobud drugih državnih organov, prejetih dejstev nadzornikov, zaprosil tujih FIU ter na lastno pobudo odprl 449 zadev, leta 2021 1069 zadev in leta 2024 že 1728 zadev. Največji del vseh zadev je odprtih na podlagi prijav sumljivih transakcij zavezancev (v letu 2021 80 %), pri katerih prednjačijo prijave zavezancev iz finančnega sektorja, predvsem bank in hranilnic. Skupno število zadev odprtih na podlagi prijav sumljivih transakcij zavezancev je naraslo iz 879 v letu 2021 na 1139 v letu 2024, pri čemer pa je pomembno poudariti, da se je njihov delež glede vseh odprtih zadev zmanjšal iz 80 % na 65 %. Kljub navedenemu je Urad v letu 2024 še vedno odprl več kot 60% vseh zadev na podlagi prijav sumljivih transakcij bank in hranilnic. Število prijav sumljivih transakcij ostalih zavezancev se bistveno ne spreminja. Se je pa v opazovanem obdobju izjemno povečalo število zadev odprtih na pobudo državnih organov, predvsem Policije, in sicer iz 128 na 509 zadev.

V obdobju 2020 – 2024 je 243 predkazenskih in kazenskih zadev (ali 61,67 %) zaradi suma storitve kaznivega dejanja pranja denarja temeljilo na obvestilih in informacijah Urada. Od vseh zadev s področja pranja denarja v obdobju 2020 – 2024 se jih je 84 začelo na podlagi

⁴ Vlada Republike Slovenije, št. sklepa 22100-2/2019/4 z dne 5. 12. 2019.

⁵ Uradni list RS, št. 50/12 – UPB2, 54/15, 6/16 – UPB2p, 38/16, 27/17, 23/20, 91/20, 95/21, 186/21, 105/22 – ZZNŠPP, 16/23 in 107/24 – odl. US.

sporočenih podatkov, ki so jih Uradu v obliki sporočenih sumljivih transakcij posredovali zavezanci, 99 na pobudo Policije ali tožilstva, 10 na podlagi informacij iz zaprosila tujega FIU, medtem ko so se v 50 primerih postopki pričeli zaradi hkratne prijave zavezancev in prejete pobude Policije. Policija in državno tožilstvo sta v obdobju 2020 – 2024 povsem samostojno (brez sodelovanja Urada) pričela predkazenski ali kazenski postopek zaradi sumov storitve kaznivega dejanja pranja denarja v 152 zadevah.

Podatki za zadnja štiri leta odkrivajo, da so izdelki Urada, ki temeljijo na podatkih finančnih in nefinančnih institucij, bili podlaga za več kot polovico vseh predkazenskih in kazenskih postopkov in tudi pravnomočnih sodb.

Glede na svoje pristojnosti v zvezi z odkrivanjem razlogov za storitev kaznivega dejanja pranja denarja, Urad v konkretnih primerih ne more zagotovo ugotoviti, kakšno predhodno kaznivo dejanje je bilo storjeno. Lahko pa na podlagi informacij o okoliščinah transakcije oceni, katero predhodno kaznivo dejanje je bilo najbolj verjetno storjeno. Po oceni Urada so bila v obdobju 2020 – 2024 najpogostejša predhodna kazniva dejanja, iz katerih je izviral umazan denar, kaznivo dejanje goljufije po 211. členu KZ-1, kaznivo dejanje zlorabe položaja ali zaupanja pri gospodarski dejavnosti po 240. členu KZ-1 ter kaznivo dejanje davčne zatajitve po 249. členu KZ-1.

V obdobju 2020 – 2024 je Urad v zadevah, pri katerih je ugotovil razloge za sum storitve kaznivega dejanja pranja denarja obravnaval preko 4.000 fizičnih in pravnih oseb, pri čemer je povprečno obravnaval med 2,5 do 3,5 oseb na zaključeno zadevo. V daljšem časovnem obdobju se je krepko zmanjšal delež obravnavanih tujih oseb v skupnem številu vseh obravnavanih oseb, in sicer iz 65 % v letu 2016 na 30 % v letu 2024.

4.4. SPOSOBNOST PREISKOVALCEV FINANČNE KRIMINALITETE

Posodobitev 2025 – ocena: visoka – 0.90

Ocena 2015 in posodobitev 2016 (srednja / visoka – 0.80) temeljita na takratnih spremembah v organizaciji policije in državnega tožilstva (predvsem ustanovitev Nacionalnega preiskovalnega urada in Specializiranega državnega tožilstva Republike Slovenije), na izvedenih vsebinsko relevantnih usposabljanjih kriminalistov od leta 2010 do 2015 ter posledično zaznanem trendu naraščanja finančnih preiskav, ki so se izvajale vzporedno s preiskovanjem kaznivih dejanj. Glede na zaznani trend je bila ocena v posodobitvi 2021 dvignjena in je glede na v nadaljevanju navedeno tokrat ohranjena na visokem nivoju.

Zaznan je bil padec parametrov s področja začasnega zavarovanja. Policija je na pristojna tožilstva podala 28 odstotkov manj pobud (iz 98 na 71) za začasno zavarovanje, pri čemer pa je znotraj podanih pobud obravnavala več fizičnih oseb in sicer za 4 odstotke (540 v 2019 in 577 v 2023) in za 19 odstotkov manj pravnih oseb.

Število preiskovanih kaznivih dejanj pranja denarja na letni ravni je v obdobju 2020 – 2023 naraščalo, pri čemer je bilo v letu 2020 zabeleženih 69 sumov kaznivih dejanj pranja denarja, v letu 2023 pa je bilo tovrstnih kaznivih dejanj kar 165.

V omenjenem obdobju se je precej povečal tudi znesek domnevno opranega denarja, ki je v letu 2020 znašal 41,9 mio EUR, v letu 2023 pa 71,8 mio EUR. Kot že omenjeno, je skozi celotno navedeno obdobje naraščalo tudi število ovadenih oseb v teh zadevah, ki se je s 94 oseb v letu 2020 povzpelo na 164 oseb v letu 2023.

Razloge za takšno povečanje policija pripisuje povečanju problematike izvrševanja predhodnih kaznivih dejanj s področja spletnih goljufij, ki so storjena na škodo fizičnih oseb in pravnih subjektov. Policija je v zadnjih letih obravnavala večje število denarnih mul – storilcev, ki na svoje transakcijske račune prejmejo nakazila denarnih sredstev, ki izvirajo iz kaznivih dejanj.⁶ Običajno gre za kazniva dejanja računalniške kriminalitete, kot so vdori v informacijske sisteme, ribarjenje (*»phishing«*) in različne oblike spletnih goljufij (CEO – direktorske goljufije, BEC goljufije – goljufije povezane s prestrežanjem elektronske poslovne korespondence, nigerijske in ljubezenske goljufije ipd.). Za denarne mule je značilno, da po prejetju denarnih sredstev opravijo dvige gotovine ali izvršijo prenakazila na druge transakcijske račune, ki so najpogosteje odprti v tujini. Tovrstna dejanja policija običajno obravnava kot kaznivo dejanje pranja denarja ali kot pomoč oziroma sotorilstvo pri storitvi kaznivega dejanja goljufije po 211. členu KZ-1.

4.5. INTEGRITETA IN SAMOSTOJNOST DRŽAVNIH TOŽILCEV, PRISTOJNIH ZA PREGON STORILCEV FINANČNIH KAZNIVIH DEJANJ

Posodobitev 2025 – ocena: visoka – 0.90

Osnovna ocena 2015 je izhajala iz dejstva, da so državna tožilstva kot del pravosodja samostojni državni organi, prav v letu 2015 pa so bile v zakonodaji na novo ustrezno določene pravne podlage v zvezi z instituti za zagotavljanje integritete in samostojnosti državnih tožilcev. Nova ureditev takrat v praksi še ni zaživela, saj je še trajalo prehodno obdobje. V posodobitvi 2016 in 2021 je bila ocena ustrezno izboljšana glede na dokončanje implementacije novih institutov v praksi. Glede na tokratne podatke in presojo delovanja institutov v praksi, se ocena ohranja.

4.6. SPOSOBNOST DRŽAVNIH TOŽILCEV, PRISTOJNIH ZA PREGON STORILCEV FINANČNIH KAZNIVIH DEJANJ

Posodobitev 2025 – ocena: srednja / visoka – 0.80

Dosedanje ocene in posodobitve so temeljile na organizacijski strukturi državnega tožilstva (predvsem v delu, ki se nanaša na SDT), kadrovski zasedenosti državno tožilskih mest ter statističnih podatkih v zvezi s kaznivim dejanjem pranja denarja za posamezna leta.

⁶ V večini primerov je šlo za denarne mule v tujini, ki so na svoj transakcijski račun neupravičeno prejele sredstva, ki pa izvirajo iz kaznivih dejanj, povezanih s spletnimi goljufijami na škodo slovenskih fizičnih in pravnih oseb. Obravnavani so bili tudi primeri, ko so denarne mule delovale v Sloveniji. Običajno je šlo za tuje državljane (ni pa to nujno), ki so pri nas odprli bančne račune z namenom, da nanje prejmejo nakazila denarja, ki izvirajo iz kaznivih dejanj spletnih goljufij, storjenih na škodo tuje fizične ali pravne osebe.

Glede na še vedno prisoten trend upadanja zasedenosti državno tožilskih mest, ter naraščanje števila ovadb za obravnavana kazniva dejanja, ocenjujemo, da ocena ostaja nespremenjena, ob potrebnem nadaljnjem spremljanju gibanja števila zasedenih mest in zadev v zvezi s kaznivim dejanjem pranja denarja. Prav tako pa je treba še nadalje omogočati učinkovito delovanje državnega tožilstva tako z vidika zagotavljanja sredstev kot tudi z vidika zagotavljanja ustreznih usposabljanj in izobraževanj.

Odstotek zasedbe mest državnotožilskih funkcionarjev glede na število mest državnotožilskih funkcionarjev, kot jih določa Odredba o številu mest državnih tožilcev⁷, se je v primerjavi s prejšnjim ocenjevalnim obdobjem še zmanjšal in v nobenem letu ni dosegel 80 %.⁸ Na dan 31. 12. 2021 je denimo odstotek znašal le dobrih 75 %, zanemarljivo več v preostalih letih (na dan 31. 12. 2020 je znašal 76 %, na dan 31. 12. 2022 79 %, na dan 31. 12. 2023 pa 76 %).

4.7. DOMAČE SODELOVANJE

Posodobitev 2020: srednja / visoka – 0.80

Glede na tokratno presojo domačega sodelovanja iz nadaljevanja izhajajo razlogi za ohranitev ocene iz prejšnjih posodobitev.

Kot izhaja iz **Skupnih letnih poročil o delu državnih tožilstev** za obdobje od 2020 do 2023, specializirane preiskovalne skupine, ki jih je Zakon o kazenskem postopku⁹ (v nadaljevanju ZKP) predvidel za najzahtevnejša kazniva dejanja, v praksi namreč še vedno niso pogoste. Zahtevnejši primeri se zato rešujejo predvsem s sodelovanjem zaposlenih iz različnih državnih organov v okviru njihovih temeljnih pristojnosti, in sicer brez ustanovitve specializirane preiskovalne skupine na podlagi drugega odstavka 160.a člena ZKP.

Število delujočih specializiranih preiskovalnih skupin je manjše, razlogi za to so različni, ena večjih pomanjkljivosti pa so vsekakor organizacijsko-tehnične ovire. Veljavna zakonodaja namreč članom specializiranih preiskovalnih skupin za zdaj ne omogoča delovanja oziroma izvajanja preiskovalnih dejanj iz skupnih prostorov, ki bi bili opremljeni z ustrezno informacijsko-analitično in tehnično opremo. Po drugi strani pa je bilo v obravnavanem obdobju od 2020 do 2023 več ustanovljenih finančnih preiskovalnih skupin, ki delujejo na področju odkrivanja premoženja nezakonitega izvora, torej po ZOPNI, kar je tudi posledica spremembe zakonodaje, ki v primeru odreditve finančne preiskave predvideva ustanovitev finančne preiskovalne skupine po uradni dolžnosti.

Policija ocenjuje, da je medsebojno sodelovanje pristojnih organov ključno pri odkrivanju in preiskovanju kaznivih dejanj pranja denarja ter pregonu njihovih storilcev, ter meni, da je sodelovanje zelo dobro. **Finančna uprava Republike Slovenije** sodeluje s pristojnimi organi pri odkrivanju in preiskovanju kaznivih dejanj zoper gospodarstvo v skladu z določili ZKP in pri preprečevanju pridobivanja in uporabe premoženja nezakonitega izvora v skladu z določili ZOPNI. V zvezi z domačim sodelovanjem je pomembno tudi, da **AJPES** organom omogoča neposreden dostop do podatkov javnih registrov, predvsem Poslovnega registra Slovenije

⁷ Uradni list RS, št. 76/11, s spremembami in dopolnitvami.

⁸ Na dan 31. 12. 2019 znašal 79%, medtem ko je v letu 2018 znašal 81%, v letu 2017 pa 83%.

⁹ Uradni list RS, št. 176/21 – UPB16, 96/22 – odl. US, 2/23 – odl. US, 89/23 – odl. US in 53/24.

(PRS), Registra transakcijskih računov (RTR) in Registra dejanskih lastnikov (RDL). Zlasti pri vzpostavitvi slednjega je teklo intenzivno sodelovanje z Uradom, ki se nadaljuje ob prenosu pete AML direktive v nacionalno pravo.

4.8. INTEGRITETA IN NEODVISNOST SODNIKOV

Posodobitev 2025 – ocena: visoka – 0.90

Ocena 2015 je temeljila na ustavnem položaju sodnikov in njihovi neodvisnosti (125. do 134. člen Ustave Republike Slovenije), ki sta izvedbeno urejena v organizacijski zakonodaji za sodišča in sodnike. V letu 2015 so bile v zakonodaji na novo ustrezno določene tudi pravne podlage v zvezi z instituti za zagotavljanje integritete in neodvisnosti sodnikov. Nova ureditev takrat v praksi še ni zaživela, saj je še trajalo prehodno obdobje, zato je bila ocena v posodobitvah NOT ustrezno izboljšana glede na dokončanje implementacije novih institutov v

4.9. SPOSOBNOST SODNIKOV

Posodobitev 2025 – ocena: srednja / visoka – 0.80

Ocena 2015 in njeni posodobitvi (srednja / visoka – 0.80) izhajajo iz dejstva, da deloma prenovljena organizacijska struktura sodišč – z ustanovitvijo štirih specializiranih oddelkov sodišč – pomeni boljše možnosti specializacije sodnikov v zvezi z najtežjimi kaznivimi dejanji s področja organiziranega in gospodarskega kriminala, terorizma, korupcijskih in drugih podobnih kaznivih dejanj, kamor sodita tudi kaznivi dejanji pranja denarja in financiranja terorizma. Podatki o sodbah zaradi kaznivega dejanja pranja denarja za obdobje od 2010 do 2016 so izkazovali trend povečevanja števila obsodilnih sodb, sodniki pa so se vsakoletno lahko udeleževali usposabljanj in izobraževanj, ki poleg ostalega vsebujejo tudi teme, povezane z obravnavanim področjem. Usposabljanja večinoma organizira Center za izobraževanje v pravosodju v sodelovanju z Vrhovnim sodiščem Republike Slovenije ali Slovenskim sodniškim društvom.

V letu 2020 je bilo v zvezi s kaznivim dejanjem pranja denarja izrečenih 13 obsodilnih sodb.

V letu 2021 je bilo obsodilnih sodb 12.

V letu 2022 je bilo izrečenih 16 obsodilnih sodb.

V letu 2023 so sodišča v zvezi s kaznivim dejanjem pranja denarja izrekla 20 obsodilnih sodb.

Navedeni statistični podatki v primerjavi s prejšnjim obdobjem NOT (2016 – 2019) najprej nakazujejo na upadanje trenda naraščanja sodb, ki je glede na letnice deloma lahko povezan tudi z obdobjem pandemije COVID19. Število obsodilnih sodb v letih 2022 in 2023 pa (tudi glede na podatke prejšnjih točk NOT v zvezi s Policijo in državnim tožilstvom, ki zaznavata povečanje sumov obravnavanih kaznivih dejanj) nakazuje na ponovno rast obsodb in dokaj konstanten nivo sodb zaradi kaznivega dejanja pranja denarja v daljših časovnih intervalih. Glede na navedeno ostaja ocena nespremenjena.

4.10. KAZENSKES SANKCIJE

Posodobitev 2025 – ocena: visoka – 0.95

Obrazložitev ocene 2015 in posodobitev ugotavljajo, da so kazni, ki so v 245. členu KZ-1 predpisane za kaznivo dejanje pranja denarja, sorazmerne glede na težo tega kaznivega dejanja v primerjavi z drugimi kaznivimi dejanji, ki jih določa KZ-1. Prav tako je zagotovljena sorazmernost predpisanih kazni za različne oblike kaznivega dejanja pranja denarja. Predpisane kazni so skladne tudi z zahtevami mednarodnih dokumentov z obravnavanega področja, saj so predpisane sorazmerno in toliko strogo, da lahko imajo tudi odvračilni učinek.

4.11. UREDITEV ZAČASNEGA ZAVAROVANJA IN ODVZEMA PREMOŽENJSKE KORISTI, PRIDOBLENE S KAZNIVIM DEJANJEM ALI ZARADI NJEGA, TER UREDITEV ZAČASNEGA ZAVAROVANJA, ZASEGA IN ODVZEMA PREMOŽENJA NEZAKONITEGA IZVORA

Posodobitev 2025 – ocena: visoka – 0.85

Obrazložitev ocen v NOT 2015 in njenih posodobitvah temelji na ureditvi po KZ-1, ZKP in ZOPNI, na podlagi katerih so v slovenskem pravnem redu podane pravne podlage za vse oblike začasnega zavarovanja, zasega in odvzema premoženjske koristi, pridobljene s kaznivim dejanjem ali zaradi njega, in tudi širše premoženja nezakonitega izvora brez predhodne kazenske obsodbe, ki jih predvidevajo tudi mednarodni dokumenti z obravnavanega področja. Glede premoženja so se do vključno leta 2018 zbirali (le) podatki o višini protipravne premoženjske koristi v zadevah, v katerih so bila odrejena začasna zavarovanja. Zato je bila v letih 2018 in 2019 izvedena nadgradnja informacijskega sistema državnega tožilstva, na podlagi katere se od leta 2019 dalje v okviru zajema statističnih podatkov glede izdanih odredb o začasnem zavarovanju beleži tudi vrsta in ocenjena vrednost začasno zavarovanega premoženja ter relevantna država. Navedeno odpravlja eno od večjih pomanjklivosti glede beleženja podatkov, ki so ključni za oceno rezultatov dela.

4.12. SPOSOBNOST PREISKOVALCEV V ZVEZI Z ODKRIVANJEM PREMOŽENJSKE KORISTI IN PREMOŽENJA NEZAKONITEGA IZVORA

Posodobitev 2025 – ocena: srednja / visoka – 0.85

Glede na organizacijo policije in državnega tožilstva so za preiskave v zvezi z ugotavljanjem premoženjske koristi, pridobljene s kaznivim dejanjem ali zaradi njega, in v zvezi z ugotavljanjem premoženja nezakonitega izvora pristojni kriminalisti, ki obravnavajo posamezno zadevo v predkazenskem postopku in postopku preiskave, usmerjajo pa jih državni tožilci, prav tako pristojni za pregon v konkretni kazenski zadevi.

Iz podatkov **Skupnih poročil o delu državnih tožilstev** za leta 2020 do 2023, glede vseh aktualnih postopkov začasnih zavarovanj na dan 31. 12. za posamezno leto (začnih zavarovanj zahtevkov za odvzem premoženjske koristi, začasnih zavarovanj odvzema premoženja nezakonitega izvora in začasnih odvzemov premoženja (ali dela premoženja)

nezakonitega izvora) izhaja, da je bilo odrejeno skupno število začasnih zavarovanj / od tega zoper fizične osebe / zoper pravne osebe po posameznih letih naslednje:

- 2020: 389 / 279 / 110;
- 2021: 397 / 280 / 117;
- 2022: 125 / 107 / 18;
- 2023: 224 / 186 / 38.

Skupna ocenjena vrednost premoženja, ki je predmet začasnih zavarovanj v navedenih zadevah, znaša v letu 2020 224.153.330 evrov, v letu 2021 50.029.205 evrov, v letu 2022 108.090.254 evrov in v letu 2023 290.875.312 evrov.

Skupna višina premoženjske koristi, v zvezi s katero so odrejena začasna zavarovanja, znaša v letu 2020 275.807.896 evrov, v letu 2021 230.229.606 evrov, v letu 2022 65.456.327 evrov in v letu 2023: 252.759.539 evrov.

4.13. INTEGRITETA IN SAMOSTOJNOST PREISKOVALCEV V ZVEZI Z ODKRIVANJEM PREMOŽENJSKE KORISTI IN PREMOŽENJA NEZAKONITEGA IZVORA

Posodobitev 2025 – ocena: srednja / visoka – 0.80

Glede na organizacijo Policije in državnega tožilstva so za preiskave v zvezi z ugotavljanjem premoženjske koristi, pridobljene s kaznivim dejanjem ali zaradi njega, in v zvezi z ugotavljanjem premoženja nezakonitega izvora pristojni kriminalisti, ki obravnavajo posamezni zadevo v predkazenskem postopku in postopku preiskave, usmerjajo pa jih državni tožilci, prav tako pristojni za pregon v konkretni kazenski zadevi. Glede na navedeno so za obrazložitev ocene v tem razdelku relevantne obrazložitve predvsem v razdelkih 4.5. in 4.7., deloma pa tudi 4.4. in 4.8. Glede na posodobljene obrazložitve k navedenim razdelkom tokratne NOT, ocena v tem razdelku, ki se nanaša tako na policiste kot tudi državne tožilce, ostaja enaka.

4.14. ODREJENA ZAČASNA ZAVAROVANJA ODVZEMA IN ODVZEM PREMOŽENJSKE KORISTI IN PREMOŽENJA NEZAKONITEGA IZVORA

Posodobitev 2025 – ocena: srednja – 0.60

V zvezi z upravljanjem in ugotavljanjem vrednosti začasno zaseženega in dokončno odvzetega premoženja je treba izpostaviti dejstvo, da kljub več poskusom od leta 2016 dalje, v Republiki Sloveniji še vedno ni vzpostavljen ustrezen režim upravljanja navedenega premoženja po vzoru »Asset Management Office« (v nadaljevanju: AMO). Navedeno v posledici tudi pomeni, da je glede na trenutno razpršenost hrambe in upravljanja težko ugotoviti točne višine oziroma vrednosti takega premoženja. Navedeno je razlog, da je ocena na tem področju ustrezno znižana in bo ponovno proučena po vzpostavitvi načrtovanega režima.

4.15. MEDNARODNO SODELOVANJE V ZVEZI Z ZAČASNIMI ZAVAROVANJI ODVZEMA IN ODVZEMOM PREMOŽENJSKE KORISTI TER PREMOŽENJA NEZAKONITEGA IZVORA

Posodobitev 2025 – ocena: srednja / visoka – 0.80

V skladu z načelom neposrednega sodelovanja pristojnih domačih in tujih organov je v okviru Evropske unije neposredno mednarodno sodelovanje in izmenjava dobrih praks na področju odvzema premoženjske koristi predvideno predvsem preko uradov za odvzem premoženjske koristi (*»Asset Recovery Office«* – ARO). Slovenija je na Vrhovnem državnem tožilstvu Republike Slovenije vzpostavila kontaktno točko ARO, ki deluje v okviru Strokovno informacijskega centra. Kontaktna točka ARO pristojnim organom v Republiki Sloveniji pomaga in posreduje pri pridobivanju in izmenjavi relevantnih informacij in obveščevalnih podatkov iz drugih držav članic Evropske unije.

Iz pregleda statističnih podatkov izhaja, da je ARO/CARIN kontaktna točka pri Vrhovnem državnem tožilstvu Republike Slovenije v obravnavanem obdobju obravnavala med 20-30 zaprosil letno.

4.16. REVIZIJSKI IN RAČUNOVODSKI STANDARDI TER PRAKSE

Posodobitev 2025 – ocena : srednja – 0.70

Visoka osnovna ocena 2015 in njene posodobitve so izhajale iz dejstva, da v Republiki Sloveniji deluje prek 4.500 družb in samostojnih podjetnikov, ki opravljajo računovodske, knjigovodske in revizijske dejavnosti ter davčno svetovanje. Navedeni poklici so združeni v Zvezo računovodij, finančnikov in revizorjev Slovenije, ki je osrednja slovenska referenca na področju računovodstva in davščin. Davčni svetovalci so združeni v Zbornico davčnih svetovalcev Republike Slovenije. Ocena je glede na prejšnjo NOT znižana, saj iz 10. poglavja razvidna ocena, da je skupna ocena tveganja sektorja računovodij in davčnih svetovalcev visoka. Glede na to, da za opravljanje računovodskih storitev in storitev davčnega svetovanja v Republiki Sloveniji ni zakonsko predpisanih pogojev, da tudi licenciranje ni zakonsko urejeno in je prepuščeno stanovskim organizacijam, kjer članstvo ni obvezno, je tudi ocena ranljivosti sektorja v tokratni posodobitvi ustrezno znižana.

4.17. RAZPOLOŽLJIVOST NEODVISNIH BAZ PODATKOV

Posodobitev 2020 – ocena: srednja / visoka – 0.70

V letih pred in po zadnji posodobitvi NOT 2020/2021 so bili storjeni odločni koraki v smeri zagotavljanja višje ravni preglednosti lastniških oziroma upravljavskih, nadzornih in vodstvenih struktur v gospodarskih družbah in drugih poslovnih subjektih. Sprejete so bile normativne podlage, katerih namen je prispevati k večji transparentnosti delovanja poslovnih subjektov in integriteti slovenskega poslovnega okolja. Uzakonjeni sta bili dve noveli Zakona o Poslovnem

registru Slovenije¹⁰ in več novel Zakona o sodnem registru¹¹, ki so omogočile popolnoma nov koncept iskanja udeležbe fizičnih oseb v povezanih pravnih osebah in povezljivost poslovnega registra s sistemom povezovanja evropskih poslovnih registrov. Z vzpostavitvijo registra dejanskih lastnikov in njegovim začetkom delovanja pa so bila tudi na izvedbeni ravni zaokrožena prizadevanja za večjo preglednost lastniških struktur v poslovnih subjektih in učinkovitejše preprečevanje zlorab poslovnih subjektov za pranje denarja in financiranja terorizma. V letu 2021 je AJ PES nadgradil RTR v skladu z zahtevami AML direktive in sicer na način, da je razširil nabor podatkov z vključitvijo podatkov o pooblaščenih na transakcijskih računih, sefih in njihovih najemnikih ter podatki o dejanskih lastnikih, ko je imetnik računa pravna oseba. Tudi pri ostalih registrih in evidencah v upravljanju AJ PES (RTR, Zbirka letnih in zaključnih poročil, Register neposestnih zastavnih pravic in zarubljenih premičnin, ki je bil celovito prenovljen leta 2020, Register zavezancev za informacije javnega značaja ...) se s kombinacijo brezplačnega dostopa do javnih podatkov, ponovne uporabe podatkov ter omogočanjem zaščitenega dostopa do osebnih podatkov za upravičene subjekte zagotavlja znatna razpoložljivost podatkov in izboljšuje preglednost poslovnega okolja.

Glede na navedene izboljšave je ocena razpoložljivosti neodvisnih baz podatkov v tej posodobitvi malenkost izboljšana.

4.18. TRANSPARENTNOST KORPORACIJ IN SKLADOV

Posodobitev 2025 – ocena: srednja / visoka – 0.80

V skladu z 22. členom ZPRS-1 je bil omogočen nov javen elektronski dostop do podatkov, ki podpira iskanje, ali je določena oseba ustanovitelj (družbenik) v subjektu vpisa in v katerem subjektu vpisa je ustanovitelj (družbenik) preko identifikacijskega znaka te osebe. V zvezi z navedenim je že v posodobitvi NOT 2016 ocenjeno, da povečuje transparentnost podatkov o vlogah ustanoviteljev, članov organov vodenja, nadzora in zastopanja v različnih subjektih vpisa in posledično omogoča razkrije morebitnega konflikta interesov organov vodenja in nadzora, ki to funkcijo opravljajo tudi v drugih subjektih. ZSReg in ZPRS-1 sta se spreminjala tudi v obdobju od 2016 do 2023 – predvsem zaradi povezovanja poslovnih registrov držav članic. Po zadnji spremembi ZPRS-1 je AJ PES tudi upravljavka sistema povezovanja poslovnih registrov. Prek sistema povezovanja poslovnih registrov se o kapitalskih gospodarskih družbah in podružnicah kapitalskih družb iz držav članic zagotavlja zakonsko določene podatke. V letu 2024 je AJ PES nadgradil nacionalno vozlišče sistema povezovanja poslovnih registrov na verzijo BRIS 3.0, ki omogoča javno objavo še več podatkov kapitalskih družb na evropskem portalu e-pravosodje ter tudi izmenjavo podatkov med poslovnimi registri držav članic o podružnicah kapitalskih družb iz drugih držav članic in njihovih ustanoviteljih.

Glede na konstantno izboljševanje pravnih podlag in povezovanje ustreznih evidenc je tudi ocena transparentnosti korporacij in skladov v tokratni posodobitvi sorazmerno izboljšana.

¹⁰ Uradni list RS, št. 19/15 – ZPRS-1A in 54/17 – ZPRS-1B.

¹¹ Uradni list RS, št. 17/15 – ZSReg-F, 54/17 – ZSReg-G in 75/23 – ZSReg-H.

4.19. DAVČNA RAZKRITJA

Posodobitev 2025 – ocena: visoka – 0.90

Finančna uprava Republike Slovenije zbira podatke v skladu z zakonom. Ti podatki so v skladu z zakonom lahko razkriti različnim državnim organom. Razkritja potekajo po uradni dolžnosti ali na zahtevo državnih organov.

V obdobju od leta 2020 do vključno 2023 (vir podatkov so Letna poročila FURS) je bilo približno **1.771.715** razkritij različnim državnim organom. Finančna uprava sodeluje tudi v mednarodni izmenjavi podatkov, in sicer mednarodna izmenjava informacij z davčnega področja in mednarodna izmenjava informacij s carinskega in trošarinskega področja. V zvezi z notranjo in mednarodno izmenjavo podatkov oziroma davčnimi razkritji za obdobje od 2020 in 2023 lahko ocenimo, da Finančna uprava Republike Slovenije aktivno izvaja razkritja podatkov, ki jih pridobiva v skladu s svojimi pristojnostmi na področju davkov, pristojnim drugim državnim organom in aktivno sodeluje tudi pri mednarodni izmenjavi podatkov v okviru Evropske unije.

Glede na konstantno izkazano stopnjo aktivnosti je zato v tokratni posodobitvi nivo davčnih razkritij ustrezno visoko ocenjen.

5. UPORABA GOTOVINE

Iz mednarodnih študij, izhaja, da je odstotek plačil z gotovino na POS v Sloveniji precej visok. Študija ECB iz leta 2017, ki zajema države euro območja, tako navaja, da naj bi bilo leta 2016 v Sloveniji 80 % plačil na POS izvedenih z gotovino, kar je bilo primerljivo z Nemčijo (80 %) in Irsko (79 %) ter manj kot npr. na Malti (92 %), v Španiji (87 %) in Italiji (86 %). Glede na podatke iz te študije je bil delež plačil z gotovine skoraj enak povprečju euro območja, in sicer 78,8 %.

Leta 2025 je Nizozemska centralna banka objavila enako študijo za leto 2024, iz katere izhaja, da se je odstotek plačil z gotovino na POS v Sloveniji sicer zmanjšal na 64 %, vendar se je uporaba gotovine zmanjšala tudi v drugih državah, tako da je delež plačil v gotovini v Sloveniji zaostal le za deležem plačil z gotovino na Malti, kjer je znašal 67 %, medtem ko je povprečje v euro območju znašalo 39 %. Navkljub precej visokemu deležu plačil v gotovini v Sloveniji pa študija ugotavlja, da je delež oseb iz Slovenije, ki se jim zdi uporaba gotovine **nepomembna** (21 %) najvišji med vsemi državami euro območja. Na drugi strani je delež oseb iz Slovenije, ki se jim zdi uporaba gotovine **zelo pomembna** (31 %) enak povprečju euro območja.

Iz analize gotovinskih transakcij nad 15.000 EUR, izhaja da so banke in hranilnice v obdobju 2020-2024 Uradu sporočile preko 400.000 transakcij. Največji porast sporočenih gotovinskih transakcij je opaziti v letu 2021, ko je število transakcij glede na prejšnje leto naraslo za 42 %, nato pa število sporočenih transakcij v obdobju 2021-2024 stagnira na okoli 120.000 transakcij letno. Skupni znesek vseh sporočenih transakcij se je v obdobju 2020-2022 zvišal za okoli 60 %, nato pa v obdobju 2022-2024 upadel za 23 %. Nadalje iz analize izhaja, da se povprečno 75 % vseh transakcij nanaša na plačila v dobro računov pravnih oseb in 25 % na plačila fizičnim osebam, medtem ko v skupnem znesku pravne osebe in fizične osebe prejmejo približno po 50 % celotnega zneska vseh sporočenih transakcij.

K porastu števila sporočenih gotovinskih transakcij je največ prispevalo povečanje števila pologov na pravne osebe, ki se je v obdobju 2020-2022 povečalo za 64 %, in sicer gre za pologe gotovine na bančne račune pravnih oseb. Med temi pravnimi osebami močno izstopajo logistične družbe za dostavo paketov, ki od leta 2022 dalje na letni ravni izvedejo skoraj 50.000 pologov gotovine na svoje bančne račune, kar predstavlja 40 % vseh sporočenih transakcij.

Uporaba gotovine v Sloveniji je omejena na plačila nizkih zneskov. Glede na dejavnosti, ki jih opravljajo družbe, ki so izvršile daleč največ transakcij z gotovino, lahko ugotovimo, da gre v post-covidnem obdobju za spremembe nakupovalnih običajev fizičnih oseb, ki večji delež nakupov opravijo preko spleta, kar je posledično vplivalo tudi na porast števila sporočenih gotovinskih transakcij. Pri uporabi gotovine torej ne gre za splošno povečanje uporabe gotovine, ali celo povečanje gotovine, ki bi imela izvor v kaznivih dejanjih.

Kljub navedenemu, zaradi geografske lege Slovenije, ne moremo oceniti uporabe gotovine za namene pranja denarja kot nizke. Trenutni podatki sicer kažejo, da večino transakcij z gotovino opravijo domače fizične osebe za račune domačih pravnih oseb, vendar ne moremo prezreti dejstva, da je bil Slovenski finančni sistem oziroma transakcije z gotovino že uporabljen s strani tujih državljanov za namene pranja denarja.

6. OCENA RANLJIVOSTI KREDITNIH INSTITUCIJ

V oceno ranljivosti kreditnih institucij so zajete banke s sedežem v Republiki Sloveniji, njihove podružnice v državah članicah, podružnice bank tretjih držav in bank držav članic, ki ustanovijo podružnico v Republiki Sloveniji ter hranilnice s sedežem v Republiki Sloveniji (v nadaljevanju: kreditne institucije).

V obdobju 2020-2023 je bil zaznan trend zniževanja števila kreditnih institucij, kar je posledica lastniških prevzemov in združevanj, ki so potekali v tem obdobju. Tako je po stanju na dan 31. 12. 2023 na območju Republike Slovenije delovalo **petnajst (15) kreditnih institucij**, od tega **deset (10) bank**, **tri (3) hranilnice** in **dve (2) podružnici** bank s sedežem v državah članicah EU. Od skupno desetih bank je **šest (6) hčerinskih bank**, ki so članice tuje bančne skupine s sedežem v državi članici EU.

Skladno z določbami Zakona o preprečevanju pranja denarja in financiranja terorizma (ZPPDFT-2) je Banka Slovenije primarni nadzorni organ nad kreditnimi institucijami. Poleg tega sta za izvajanje nadzora na področju PPFT pristojna tudi Urad RS za preprečevanje pranja denarja, in sicer v celotnem obsegu poslovanja ter Agencija za trg vrednostnih papirjev (ATVP) v delu investicijskih storitev.

Pri ocenjevanju inherentnega tveganja so bili v skladu z EBA smernicami o dejavnikih tveganja (EBA/GL/2024/01) upoštevani naslednji kriteriji: stranka, produkt/storitev/transakcija, geografsko območje, distribucijska pot in drugi dejavniki.

Kreditne institucije so pri nujenju produktov in storitev fizičnim in pravnim osebam izpostavljene tveganjem, da bodo stranke poslovno razmerje zlorabile za PD/FT. Vse več je tudi situacij, kjer je stranka prevarana ali ogoljufana, njen račun pri kreditni instituciji pa zlorabljen za prenose sredstev nezakonitega izvora. Nadalje Urad med najpogostejšimi tipologijami za PD izpostavlja zlorabo oziroma uporabo bančnih računov fizičnih oseb (63 % vseh zadev) in pravnih oseb (37 % vseh zadev), glede na pretekla leta pa je najbolj v porastu tipologija z uporabo oziroma zlorabo ponudnikov v zvezi s kriptosredstvi. Najbolj pogosto uporabljen instrument sicer še vedno ostaja denar.

Transakcijski računi so še vedno eden bolj izpostavljenih produktov tveganjem PD/FT. EBA in EK pa z vidika storitev izpostavljata še privatno bančništvo, investicijsko bančništvo, korespondenčno bančništvo, trgovinsko financiranje, menjalniške posle ter gotovinsko poslovanje.

Po strukturi strank v sektorju kreditnih institucij so **prevladovala fizične osebe (90%)**, medtem ko so **pravne osebe predstavljale manjšinski delež (10%)**. Delež pravnih oseb je v primeru hranilnic in podružnic nekoliko višji (19%), medtem ko so fizične osebe predstavljale 81%.

Z vidika rezidentstva so **prevladovali stranke s stalnim prebivališčem v Republiki Sloveniji**. Tako je delež rezidentov na dan 31.12.2023 v kreditnih institucijah predstavljal 98,33%.

Struktura strank pri kreditnih institucijah se je bistveno spremenila zaradi smernic, ki jih je izdala Banka Slovenije¹², s katerimi je opredelila minimalne standarde glede kriterijev za oceno tveganja strank in metodologijo za oceno tveganja. Omenjen pristop na oceni tveganja predvideva upoštevanje kriterijev tveganja na način, da povečano tvegani kriteriji tveganje stranke povečujejo, manj tvegani kriteriji pa ga znižujejo. Na ta račun je pri kreditnih institucijah prišlo do drugačne razporeditve strank v različne kategorije tveganosti.

Kot izhaja iz zgornjega opisa kriterija tveganja glede na stranke, največji delež predstavljajo fizične osebe (90%), kar glede na zaznana tveganja in tipologije, kreditne institucije izpostavlja visokemu tveganju tako za PD, kot tudi FT. Navedena tveganja nekoliko znižuje dejstvo, da so te fizične osebe v večji meri rezidenti Republike Slovenije, vendar pa v primeru PD zvišuje povečanje deleža PIO v podružnicah in hranilnicah. Pravne osebe predstavljajo 10% delež vseh strank v sektorju kreditnih institucij. Pri tem je delež strank, katerih dejavnost kreditne institucije izpostavlja tveganjem PD/FT zanemarljiv (storitev v zvezi s kriptosredstvi, igralništvo in prirejanje iger na srečo) in se je zaradi politik sprejemljivosti strank kreditnih institucij v ocenjevanjem obdobju celo znižal. S tem se je znižala tudi izpostavljenost kreditnih institucij tveganjem PD/FT.

V skladu z zgoraj navedenim so **tveganja v povezavi s stranko** z vidika **PD** ocenjena kot **visoka (3)**. Tveganja **v povezavi s stranko** z vidika **FT** pa so ocenjena s stopnjo **srednje (2)**.

Kreditne institucije nudijo raznovrsten nabor bančnih produktov in storitev tako na področju poslovanja s prebivalstvom, kot tudi s pravnimi osebami. Izjema sta ena banka in ena podružnica, ki nudita ciljno usmerjene storitve za omejen krog strank oziroma namen financiranja.

Produkti se uporabljajo različno glede na področje poslovanja, kljub temu pa se obseg poslovanja v letu 2023 po transakcijskih računih bistveno razlikuje od segmentacije po številu transakcijskih računov glede na poslovno področje. Čeprav je bilo število transakcijskih računov v poslovnem področju CORPORATE (poslovanje s pravnimi osebami) najnižje, je bil obseg poslovanja najvišji (73,10 % celotnega obsega poslovanja po transakcijskih računih). Gre za poslovanje večjih pravnih oseb, vključno s finančnimi institucijami, preko transakcijskih računov v bankah (v 99,49%) ter hranilnicah in podružnicah (0,51%).

V dobi digitalizacije, je za stranke kreditnih institucij pomembno, da imajo takojšen dostop in pregled nad svojimi sredstvi. V letu 2023 je kar 48% obsega celotnega poslovanja na transakcijskih računih predstavljalo poslovanje na **transakcijskih računih, ki imajo omogočeno elektronsko banko**.

Kreditne institucije poslovanje z gotovino sicer omejujejo na poslovanje z njihovimi strankami, kljub temu pa je bilo v letu 2023 izvršenih za **9,2 mrd EUR pologov gotovine in 9,9 mrd EUR dvigov gotovine**. V letu 2023 so kreditne institucije odobrile za **9,4 mrd EUR kreditov**, od tega so **hipotekarni krediti predstavljali 24,67%, potrošniški krediti pa 13,57%**. Zlasti

¹² Banka Slovenije je Smernice o oceni tveganja pranja denarja in financiranja terorizma z dne 5. 11. 2019 objavila na svoji spletni strani 14. 11. 2019, kreditne institucije pa so se morale s smernicami uskladiti do 31. 3. 2021. Nadalje je Banka Slovenije 16. 5. 2022 na spletni strani in v Uradnem listu (Ur. l. RS št. 67/2022) objavila posodobitev smernic. S spremembami so se kreditne institucije morale uskladiti najpozneje v šestih (6) mesecih po objavi posodobljenih smernic na spletnem mestu Banke Slovenije (tj. do 16. 11. 2022).

pravnim osebam kreditne institucije nudijo tudi **trgovinsko financiranje**. V letu 2023 so kreditne institucije izdale za **2,1 mrd EUR poslov trgovinskega financiranja**, največ **garancij (82,62%)** in manj **akreditivov (17,38%)**.

Pet (5) kreditnih institucij v sklopu **investicijskega bančništva** nudi različne storitve vezane na prodajo in posredovanje pri nakupu ter prodaji vrednostnih papirjev, kot tudi skrbniške storitve. V letu 2023 je promet strank na trgovalnih računih obsegal **2,3 mrd EUR**, od tega je bilo **24,05% prometa opravljeno na Ljubljanski borzi**, **75,95% pa na tujih organiziranih trgih**.

Pomemben obseg transakcij se vrši tudi preko LORO računov v sklopu **korespondenčnega bančništva**. Kar 73,60% LORO računov je v letu 2023 pripadalo strankam, ki so tuje kreditne institucije, 26,40% pa strankam, ki so domače kreditne institucije. Obseg poslovanja na teh računih je v letu 2023 znašal 550,2 mrd EUR.

Na dan 31. 12. 2023 je 98,33% rezidentov Republike Slovenije in 1,67% nerezidentov. V ocenjevanem obdobju je opaziti upad števila rezidentov, med tem ko število nerezidentov v večji meri ostaja nespremenjeno. Od skupnega števila nerezidentov ima 43% strank sedež ali prebivališče v visoko tvegani tretji državi (t.i. VT državi)¹³, 13% strank pa v državi zoper katere so bili sprejeti omejevalni ukrepi (t.i. državi OU)¹⁴. Delež teh strank se je v obdobju 2020 - 2023 povečal zaradi geografske in zgodovinske povezanosti Republike Slovenije s Hrvaško, ki je bila v letu 2023 uvrščena na seznam visoko tveganih tretjih držav ter omejevalnih ukrepov sprejetih zoper Rusijo v letu 2022.

Na podlagi podatkov največji delež strank predstavljajo rezidenti, prav tako obseg poslovanja znotraj Slovenije. Vendar, ker se je delež nerezidentov, kot tudi obseg čezmejnega poslovanja v ocenjevanem obdobju povečal, so **tveganja v povezavi geografskim območjem** z vidika **PD** ocenjena kot **visoka (3)**. Enaka ocena velja tudi za tveganja z vidika **FT**.

Delež videoelektronske identifikacije se je iz 0,01% v letu 2020 zvišal na 0,25% v letu 2023. Navedeno gre pripisati tudi poenostavitvi zakonskih zahtev glede uporabe videoelektronske identifikacije, ki je bila sprejeta leta 2022 z novim ZPPDFT-2. V povezavi z distribucijskimi kanali EBA meni, da kreditne institucije k tveganjem PD/FT izpostavlja uporaba naprednih orodij (t.i. RegTech), še zlasti pri identifikaciji strank na daljavo. V skladu s tem je tveganje distribucijskih kanalov glede **PD** ocenjeno kot **srednje (2)**, tveganje, tveganje za **FT** pa **nizko (1)**.

Na podlagi navedenih in drugih kriterijev je **inherentno tveganje z vidika PD** v povezavi z kreditnimi institucijami ocenjeno kot **povečano (3)**. Pri tem je potrebno izpostaviti, da so kreditne institucije pri določenih produktih in storitvah že same zmanjšale tveganja, s tem ko so omejile ponudbo na stranke (npr. gotovinsko poslovanje in menjalniški posli).

Z vidika FT je inherentno tveganje ocenjeno kot običajno (2). Glede na poročilo Urada in podatke v sektorju kreditnih institucij, tveganje FT povečujejo stranke. Pri tem so bolj

¹³ Upošteva se Seznam držav, v zvezi s katerimi obstaja visoko in povečano tveganje za pojav pranja denarja ali financiranja terorizma in, ki ga na svoji spletni strani objavlja Urad.

¹⁴ Upošteva se Seznam držav, ki bi lahko bile, glede na omejevalne ukrepe zoper njihove državljane, povezane s terorizmom ali financiranjem terorizma in pranjem denarja in je del Seznama držav, v zvezi s katerimi obstaja visoko in povečano tveganje za pojav pranja denarja ali financiranja terorizma, ki ga objavlja Urad.

izpostavljene fizične osebe, saj se za namen FT načeloma ne zlorablja kompleksnih struktur in posledično podjetij. Tveganje izvira tudi iz določenih produktov in storitev, zlasti transakcijskih računov, ki omogočajo (takojšnje) prenose sredstev) in po potrebi tudi čezmejno financiranje.

Pri ocenjevanju ustreznosti kontrolnega okolja, ki so ga vzpostavile banke za namen ustreznega upravljanja s tveganji na področju PPFFT so bili upoštevani naslednji dejavniki: organizacijsko-kadrovski pogoji, sistem notranjih kontrol, usposabljanje in izobraževanje, IT podpora za spremljanje in preverjanje transakcij ter usposobljenost za zaznavo in prijavo sumljivih transakcij.

Kreditne institucije v splošnem zagotavljajo ustrezne organizacijsko-kadrovske pogoje za učinkovito izvajanje predpisanih ukrepov na področju PPFFT.

V večini kreditnih institucij je prisotno ustrezno zavedanje uprave o pomembnosti učinkovitega upravljanja s tveganji na področju PPFFT. Vse kreditne institucije so že v preteklosti imele imenovanega pooblaščenca za PPFFT in enega ali več namestnikov. Pooblaščenec in njegovi namestniki v večjih bankah izvajajo izključno naloge s področja PPFFT in omejevalnih ukrepov, v manjših institucijah pa lahko pooblaščenec v manjšem obsegu opravlja tudi druge naloge. V tem pogledu v obdobju 2020 -2023 ni bilo večjih sprememb glede na preteklo obdobje. Pomembna sprememba pa se nanaša na **povečanje kadrovskih resursov na področju PPFFT**, s čimer so se kreditne institucije odzvale na naraščanje regulatornih zahtev ter povečan obseg nalog na tem področju. K povečanju kadrovskih resursov je v določeni meri vplival tudi povečan obseg aktivnosti na področju omejevalnih ukrepov, ki se je drastično povečal v letu 2022 kot posledica uvedbe omejevalnih ukrepov zoper Rusko federacijo.

Kreditne institucije v splošnem **zagotavljajo ustrezne organizacijsko-kadrovske pogoje** za učinkovito izvajanje funkcije za PPFFT. Ne glede na to je **Banka Slovenije** na podlagi on-site pregledov, ki so bili izvedeni v obdobju 2020-2023 vseeno **ugotavljala določene pomanjkljivosti** kot je npr. imenovanje pooblaščenca s pomanjkljivimi izkušnjami na področju PPFFT; pomanjkljive izkušnje pri zaposlenih, ki so pregledovali opozorila v zvezi z zaznamim neobičajnim poslovanjem. Banka Slovenije ob tem dodatno izpostavlja **precejšnjo fluktuacijo kadra na področju PPFFT**, ki je še posebej izrazita pri posameznih bankah. Pogoste spremembe na mestu pooblaščenca za PPFFT in imenovanje oseb, ki nimajo zadostnih izkušenj s tega področja poslabšujejo kontrolno okolje in s tem povečujejo tveganje za neustrezno oz. neučinkovito izvajanje predpisanih ukrepov.

Vse kreditne institucije **imajo opredeljene interne politike in postopke**, ki določajo na kakšen način se pri posamezni kreditni instituciji izvajajo predpisani ukrepi z vidika PPFFT. Opredeljene politike so predmet **rednega pregledovanja in posodabljanja** z namenom upoštevanja vseh relevantnih sprememb.

Večina bank je sprejela Politiko sprejemljivosti poslovanja s strankami, v kateri so podrobneje opredeljeni pogoji, ki jih mora izpolnjevati stranka za sklenitev poslovnega razmerja, kar je v določeni meri prispevalo v pojavu De-Riskinga, saj so banke z internimi pravili precej zaostrele ali povsem onemogočile sklepanje poslovnega razmerja s posameznimi vrstami strank (npr. družbe, ki proizvajajo oz. se ukvarjajo s prodajo orožja; družbe, ki se ukvarjajo z dejavnostjo virtualnih valut...).

Vse večje banke imajo vzpostavljen sistem notranjih kontrol, ki se izvajajo na treh ravneh, in sicer:

1. nivo: kontrole na ravni organizacijskih enot,
2. nivo: kontrole na ravni kontrolnih funkcij,
3. nivo: neodvisno preverjanje s strani notranje/zunanje revizije.

Kreditne institucije v splošnem **zagotavljajo sistem notranjih kontrol**, ki vključuje interne politike in postopke, linije poročanja ter kontrole na vseh treh ravneh. **Banka Slovenije** je na podlagi on-site pregledov, ki so bili izvedeni v obdobju 2020-2023 vseeno ugotavljala **določene pomanjkljivosti, ki vplivajo na učinkovito izvajanje notranjih kontrol** (npr. pomanjkljivosti v internih aktih in razdrobljenost internih aktov, kar zaposlenim otežuje razumevanje in ustrezno izvajanje predpisanih zahtev; notranje kontrole so sicer opredeljene in se izvajajo, pri tem pa ne ugotavljajo nobenih pomanjkljivosti; nekritično zapiranje revizijskih priporočil; linije poročanja so sicer vzpostavljene, niso pa bile ustrezno formalizirane).

Vse kreditne institucije namenjajo ustrezno pozornost usposabljanju in izobraževanju zaposlenih, saj je ključno, da se vsi zaposleni zavedajo tveganj PD/FT, katerim je institucija izpostavljena in da razumejo zahteve, predpisane v internih aktih in postopkih, kar je predpogoj za ustrezno in učinkovito izvajanje.

Kreditne institucije v splošnem zagotavljajo IT podporo, ki v večjem delu omogoča avtomatizirano izvajanje predpisanih ukrepov z vidika PPFFT. Glede na število strank in obseg poslovanja pri kreditnih institucijah je IT podpora in avtomatiziranost postopkov minimalni standard za učinkovito izvajanje predpisanih ukrepov. IT podpora torej obstaja in se uporablja, Banka Slovenije pa na podlagi on-site pregledov, ki so bili opravljeni v obdobju 2020-2023 ugotavlja pomanjkljivosti, ki vplivajo na učinkovito izvajanje (npr. neustrezno oz. pomanjkljivo opredeljeni algoritmi za ugotavljanje PIO, neustrezno oz. pomanjkljivo opredeljeni algoritmi za preverjanje sankcijskih list, neustrezno oz. pomanjkljivo opredeljeni scenariji za zaznavanje odstopanj od običajnega poslovanja). Vse to se odraža v povečanem številu lažnih zadetkov (false-positive), ki zmanjšujejo učinkovitost. Ob tem je pomembna tudi ustrezna obravnava opozoril, ki kažejo na odstopanja od običajnega poslovanja. Pri tem se pojavljajo pomembne razlike med kreditnimi institucijami. Slabša usposobljenost za prepoznavo sumljivih transakcij je še posebej izrazita pri kreditnih institucijah, ki se soočajo s povečano fluktuacijo kadra na področju PPFFT.

Iz predloženih podatkov o številu sumljivih transakcij, ki so jih zavezanci prijavili Uradu v obdobju 2020-2023 izhaja, da med prijavitelji še vedno izstopajo kreditne institucije, ki Uradu posredujejo dobri dve tretjini vseh prijav. V primerjavi s preteklim obdobjem se je delež prijav, ki jih posredujejo kreditne institucije, nekoliko znižal, in sicer predvsem na račun večjega števila prijav drugih prijaviteljev. Iz predloženih podatkov nadalje izhaja, da so kreditne institucije v obdobju 2020-2023 zaznale in Uradu prijavile tudi nekaj transakcij, za katere obstaja sum, da so povezane s financiranjem terorizma.

Za namen ustreznega upravljanja s tveganji na področju PPFFT so kreditne institucije vzpostavile robustno kontrolno okolje, ki vključuje organizacijsko-kadrovski ustroj, sistem notranjih kontrol, usposabljanje in izobraževanje ter IT podporo. Pri večini kreditnih institucij je na ravni posloводства zagotovljena aktivna podpora pri izvajanju aktivnosti na področju

PPDFT, kar je ključnega pomena za vzdrževanje in nenehno krepitev opredeljenih kontrol. Ne glede na vse zgoraj navedeno, pa je **Banka Slovenije na podlagi nadzorniških aktivnosti**, ki so bile izvedene v obdobju 2020-2023 **ugotavljala pomanjkljivosti in kršitve**, ki kažejo na slabšo učinkovitost kontrolnega okolja (npr. fluktuacija kadra na področju PPDFT, ki je še posebej izrazita pri posameznih bankah; neučinkovito izvajanje notranjih kontrol; neustrezni scenariji za neučinkovito izvajanje notranjih kontrol; neustrezni scenariji za zaznavanje odstopanj od običajnega poslovanja; zamude pri obdelavi opozoril; nezadostna kritičnost pri obdelavi opozoril). Glede na vse zgoraj navedeno, je bilo **kontrolno okolje** v povezavi s **kreditnimi institucijami** ocenjeno kot **sprejemljivo (2)**.

Na podlagi ocenjenega inherentnega tveganja in vzpostavljenega kontrolnega okolja je bilo izračunano končno tveganje (Residual Risk). V povezavi s kreditnimi institucijami je bilo v sklopu **nacionalne ocene tveganosti** ocenjeno **povečano tveganje z vidika pranja denarja** in **običajno tveganje z vidika financiranja terorizma**, med tem ko je bilo v sklopu nadnacionalne ocene tveganosti ocenjeno povečano tveganje tako z vidika pranja denarja, kot tudi z vidika financiranja terorizma.

7. OCENA RANLJIVOSTI SEKTORJA TRGA FINANČNIH INSTRUMENTOV¹⁵

Sektor trga finančnih instrumentov za potrebe izdelave ocene ranljivosti za PD/FT sestavljata podsektor Investicijske storitve in posli ter podsektor Upravljanje investicijskih skladov. Zavezanci za izvajanje ukrepov s področja PPDFT so v posamezen podsektor umeščeni glede na dejavnost, ki jo opravljajo (investicijske storitve in posli oziroma upravljanje investicijskih skladov). V podsektor Investicijske storitve in posli so zato vključene borznoposredniške družbe, banke (v delu poslovanja, v katerem izvajajo investicijske storitve) in družbe za upravljanje (v delu poslovanja, v katerem izvajajo storitve gospodarjenja). V podsektor Upravljanje investicijskih skladov pa so vključene družbe za upravljanje, v delu poslovanja, v katerem upravljajo investicijske sklade (brez storitve gospodarjenja) in upravljavci alternativnih investicijskih skladov.

V Sektor trga finančnih instrumentov so bili konec leta 2023 vključeni: **4 borznoposredniške družbe** (od tega 1 podružnica borznoposredniške družbe iz države članice), **6 bank, ki so izvajale investicijske storitve** (od tega 1 podružnica banke iz države članice), **5 družb za upravljanje, ki so upravljale KNPVP¹⁶** (od tega 3 družbe za upravljanje, ki so hkrati izvajale storitev gospodarjenja in 1 družba za upravljanje, ki je hkrati izvajala storitev upravljanja alternativnih skladov) ter **42 upravljavcev alternativnih skladov** (ki niso družbe za upravljanje). Od skupno sedeminštiridesetih upravljavcev investicijskih skladov so bili **štirje (4) v tuji lasti**, katerih lastniki so bile družbe, ki imajo sedež v državi članici EU.

Skladno z določbami ZPPDFT-2 je Agencija za trg vrednostnih papirjev (ATVP) primarni nadzorni organ nad borznoposredniškimi družbami in upravljavci investicijskih skladov. Hkrati pa si z Banko Slovenije deli pristojnost nadzora na področju PPDFT pri bankah, ki opravljajo investicijske storitve.

V sklopu ocenjevanja ranljivosti Sektorja trga finančnih instrumentov je Agencija ločeno ocenjevala inherentno tveganje in tveganje kontrolnega okolja. Pri ocenjevanju inherentnega tveganja so bili upoštevani naslednji kriteriji: stranka, storitev/transakcija, geografsko območje, distribucijska pot in drugi kvalitativni dejavniki.

Zavezanci, ki so vključeni v Sektor trga finančnih instrumentov so pri nudenju storitev fizičnim in pravnim osebam sicer izpostavljeni tveganjem, da bodo stranke poslovno razmerje zlorabile za PD/FT, vendar je, glede na najpogostejše tipologije za PD oziroma FT, to tveganje nizko.

Urad za preprečevanje pranja denarja med najpogostejšimi tipologijami za PD izpostavlja zlorabo oziroma uporabo bančnih računov fizičnih oseb (63 % vseh zadev) in pravnih oseb (37 % vseh zadev), glede na pretekla leta pa je najbolj v porastu tipologija z uporabo oziroma

¹⁵ V predhodnih poročilih se je sektor imenoval sektor vrednostnih papirjev, s preimenovanjem se upošteva veljavna zakonodaja, ki poleg vrednostnih papirjev, obravnava tudi druge oblike oziroma vrste finančnih instrumentov.

¹⁶ Kolektivni naložbeni podjem za vlaganja v vrednostne papirje.

zlorabo ponudnikov v zvezi s kriptosredstvi. Najbolj pogosto uporabljen instrument za PD sicer še vedno ostaja denar.

Po strukturi strank v Sektorju trga finančnih instrumentov so ob koncu leta 2023 **prevladovala fizične osebe (podsektor Investicijske storitve in posli 94,43%, podsektor Upravljanje investicijskih skladov 96,24 %)**, medtem ko so **pravne osebe predstavljale manjšinski delež**.

Z vidika rezidentstva so **prevladovala stranke z rezidentstvom v Republiki Sloveniji**. Tako je delež rezidentov ob koncu leta 2023 v podsektorju Investicijske storitve in posli predstavljal **94,43 %**, v podsektorju Upravljanje investicijskih skladov pa **97,34 %**.

Z vidika statusa **politično izpostavljene osebe** je bil delež strank, ki so bile same oziroma njihov dejanski lastnik PIO ob koncu leta 2023 neznaten (**podsektor Investicijske storitve in posli 0,19%, podsektor Upravljanje investicijskih skladov 0,12 %**).

Z vidika dodeljene **kategorije tveganosti** so prevladovala stranke, ki so bile uvrščene v **kategorije nizko, srednje nizko in običajno tvegane stranke (podsektor Investicijske storitve in posli 99,04%, podsektor Upravljanje investicijskih skladov 97,30 %)**, medtem ko je bil **delež visoko tveganih strank zanemarljiv**.

Upoštevajoč predstavljene podatke in dejstvo, da vsi zavezanci iz Sektorja trga finančnih instrumentov ponujajo brezgotovinske storitve so **tveganja v povezavi s stranko** z vidika **PD/FT** ocenjena kot **nizka (1)**.

Ker vsi zavezanci iz Sektorja trga finančnih instrumentov ponujajo brezgotovinske storitve se vse transakcije v okviru njihovega poslovanja s strankami izvajajo preko transakcijskih računov z uporabo bančnih storitev (plačilni promet). Ob koncu leta 2023 je bil **pretežni del teh transakcij opravljen znotraj plačilnega sistema RS (podsektor Investicijske storitve in posli 96,28%, podsektor Upravljanje investicijskih skladov 96,86 %)**.

Upoštevajoč navedeno so **tveganja v povezavi s transakcijami** z vidika **PD/FT** ocenjena kot **nizka (1)**.

Z vidika **geografskega območja**, ki mu po sedežu oziroma prebivališču oziroma državljanstvu pripadajo stranke so ob koncu leta 2023 prevladovala stranke, ki so bile rezidenti Republike Slovenije oziroma so imele sedež v Republiki Sloveniji (**podsektor Investicijske storitve in posli – 94,43% strank rezidentov RS, 3,27 % strank s sedežem v RS, 94,80 % strank z državljanstvom RS; podsektor Upravljanje investicijskih skladov - 96,24 % strank rezidentov RS, 0,49 % strank s sedežem v RS, 65,92 % strank z državljanstvom RS**). Navedeni deleži se v obravnavanem obdobju niso bistveno spreminjali. Med vsemi strankami je bilo ob koncu leta 2023 v **podsektorju Investicijske storitve in posli tudi 0,38 % takšnih, ki so imele sedež oziroma stalno prebivališče v državi s Seznama visoko tveganih tretjih držav, v podsektorju Upravljanje investicijskih skladov je bilo takšnih strank 0,23 %**.

Upoštevajoč navedeno so **tveganja v povezavi z geografskim območjem** z vidika **PD/FT** ocenjena kot **nizka (1)**.

Z vidika distribucijskih poti ter s tem povezanim delegiranjem procesov pregleda strank na zunanje izvajalce so ob koncu leta 2023 prevladovala stranke, ki so poslovno razmerje sklenile ob osebni navzočnosti (**podsektor Investicijske storitve in posli 73,08%, podsektor Upravljanje investicijskih skladov 74,43 %**). Navedeni deleži se v obravnavanem obdobju niso bistveno spreminjali. V podsektorju **Investicijske storitve in posli je v letih 2023 in 2022 zaznan porast** deleža poslovnih razmerij sklenjenih preko elektronske oziroma videoelektronske identifikacije. Delež videoelektronske identifikacije se je iz 0,01% v letu 2020 zvišal na 0,25% v letu 2023. Navedeno gre pripisati tudi poenostavitvi zakonskih zahtev glede uporabe videoelektronske identifikacije, ki je bila sprejeta leta 2022 z novim ZPPDFT-2.

Na podlagi ocenjevanih kriterijev je inherentno tveganje tako z vidika PD kot z vidika FT v celotnem Sektorju trga finančnih instrumentov ocenjeno kot nizko.

Pri ocenjevanju ustreznosti kontrolnega okolja, ki so ga vzpostavili zavezanci iz Sektorja trga finančnih instrumentov za namen ustreznega upravljanja s tveganji na področju PPDFT, je Agencija upoštevala naslednje dejavnike: ocena tveganosti (zavezanca, stranke, skupine), politike in postopki (normativna ureditev pri zavezancih), sistem notranjih kontrol zavezanca, izobraževanje in usposabljanje zaposlenih na področju PPDFT ter ustreznost imenovanja pooblaščenca oziroma namestnika pooblaščenca.

Nivo in ustreznost notranje kontrolnega okolja pri zavezancih iz Sektorja trga finančnih instrumentov kažeta na ustrezno zavedanje njihovih uprav o pomembnosti učinkovitega upravljanja tveganj s področja PPDFT. **Večina zavezancev ima formalno imenovanega pooblaščenca** za PPDFT in enega ali več njegovih namestnikov. Večina njih pa **ne** opravlja nalog s področja PPDFT **kot izključno delovno obveznost**. V podsektorju Upravljanje investicijskih skladov je nekaj zavezancev (registrirani upravljalci AIS z manjšim številom zaposlenih), **ki v obravnavanem obdobju niso bili dolžni imenovati pooblaščenca oziroma njegove namestnike, zato teh niso imenovali. Pri navedenih zavezancih je naloge s področja PPDFT opravljal poslovodstvo.** Agencija kot pozitivno ocenjuje dejstvo, da spremembe na mestu pooblaščenca niso zelo pogoste, kar zagotavlja stabilnost in kontinuiteto pri izvajanju nalog s področja PPDFT.

Vsi zavezanci iz Sektorja trga finančnih instrumentov imajo izdelane interne politike in postopke s področja PPDFT, vključno z oceno tveganosti lastnega poslovanja in tveganosti strank. Večina zavezancev navedene politike in postopke redno pregleduje in posodablja, razen nekaterih zavezancev v segmentu registriranih upravljavcev AIS, kjer posodobitve niso ažurne.

Vsi zavezanci iz podsektorja Investicijske storitve in posli ter vse družbe za upravljanje in upravljalci AIS z dovoljenjem iz podsektorja Upravljanje investicijskih skladov **imajo vzpostavljen tri stopenjski sistem notranjih kontrol**, ki se izvajajo na ravni posameznih organizacijskih enot, na ravni pooblaščenca in na ravni trajnih notranje kontrolnih funkcij (skladnost oziroma notranja revizija). **Pri zavezancih iz segmenta registriranih upravljavcev AIS prevladuje dvo stopenjski sistem kontrol, razen pri tistih z manjšim**

številom zaposlenih, ki v obravnavanem obdobju niso bili dolžni vzpostaviti formalnega sistema notranjih kontrol.

Kljub praviloma zgledno vzpostavljenim sistemom notranjih kontrol pri zavezancih je Agencija v okviru on-site pregledov, izvedenih v obdobju od 2020 – 2023 **ugotavljala določene pomanjkljivosti in nedoslednosti, ki lahko vplivajo na učinkovito izvajanje notranjih kontrol** (npr. pomanjkljivosti in nedoslednosti v internih aktih, nekritično oziroma premalo poglobljeno izvajanje kontrol).

Vsi zavezanci iz podsektorja Investicijske storitve in posli ter vse družbe za upravljanje in upravljavci AIS z dovoljenjem iz podsektorja Upravljanje investicijskih skladov **skrbijo za redno strokovno usposabljanje in izobraževanje zaposlenih**, saj se zavedajo, da le dovolj izobražen in usposobljen kader lahko ustrezno izvaja naloge s področja PPDFT, pri tem pa je ključno poznavanje tveganj PD/FT, ki so jim posamezni zavezanci izpostavljeni ter procesov za njihovo obvladovanje. **Pri nekaterih zavezancih iz segmenta registriranih upravljavcev AIS ni bilo zaznati sistematičnosti pri zagotavljanju izobraževanj.**

Na podlagi ocenjevanih kriterijev kontrolnega okolja je kontrolno okolje za upravljanje s tveganji na področju PPDFT v Sektorju trga finančnih instrumentov ocenjeno kot zelo dobro (1), z izjemo segmenta registriranih upravljavcev AIS, kjer ATPV kontrolno okolje ocenjuje kot zadovoljivo (3).

Na podlagi ocenjenega inherentnega tveganja in kontrolnega okolja je bilo izračunano končno tveganje (Residual Risk) za PD/FT v Sektorju trga finančnih instrumentov. V sklopu nacionalne ocene tveganosti je bilo tveganje z vidika pranja denarja in financiranja terorizma ocenjeno kot nizko (1). V sklopu nadnacionalne ocene tveganosti navedenega sektorja pa je bila stopnja tveganja za pranje denarja ocenjena kot visoka.

8. OCENA RANLJIVOSTI ZAVAROVALNIŠKEGA SEKTORJA

8.1. OPREDELITEV IN MATERIALNOST SEKTORJA

V zavarovalniškem sektorju na območju Republike Slovenije je v obdobju od 2020 do 2023 delovalo devet zavarovalnic, ki imajo dovoljenje za opravljanje zavarovalnih poslov v skupini življenjskih zavarovanj in štiri pokojninske družbe. Poleg navedenih subjektov so posle življenjskega zavarovanja opravljale še štiri podružnice zavarovalnic držav članic EU.

V letu 2023 so zavarovalnice in pokojninske družbe obračunale za 2.661,8 mio EUR bruto premij, kar je za 8,6% več kot v letu 2022. Od tega odpade na premijo premoženjskih zavarovanj 2.149,4 mio EUR in 512,4 mio EUR na premijo življenjskih zavarovanj. Bilančna vsota zavarovalnic in pokojninskih družb je na dan 31. 12. 2023 znašala 9.101,8 mio EUR (zavarovalnice 7.468,0 mio EUR, pokojninske družbe 1.633,8mio EUR) in se je glede na leto poprej povečala za 3,22 %.

8.2. OCENA INHERENTNEGA TVEGANJA

8.2.1. Ocena Agencije za zavarovalni nadzor

Pri ocenjevanju inherentnega tveganja zavarovalnice in pokojninske družbe (v nadaljevanju: zavezanci) v skladu z določili ZPPDFT-2 in Smernicami o oceni tveganja pranja denarja in financiranja terorizma, ki jih je izdala Agencija za zavarovalni nadzor (v nadaljevanju: Agencija) analizirajo kriterije tveganja. Tveganja se analizirajo po sledečih skupinah: tveganja povezana s strankami in upravičenci iz zavarovalnih pogodb, tveganja povezana z geografskim področjem, tveganja povezana s produkti, storitvami in transakcijami, tveganja povezana z distribucijskimi potmi in druga tveganja. Pri ocenjevanju se uporablja štiristopenjska opisna lestvica, s katero se tveganje določi kot nizko, običajno, povečano ali visoko.

Agencija je spremljala poslovanje zavezancev v obdobju od 2020 do 2023, bolj podrobno analizo inherentnih tveganj pa izvedla na podlagi podatkov za leti 2022 in 2023.

Na podlagi analize po navedenih kriterijih tveganja Agencija ocenjuje, da so inherentna tveganja z vidika pranja denarja in financiranja terorizma v zavarovalniškem sektorju nizka.

8.2.2. Ocena Urada Republike Slovenije za preprečevanje pranja denarja in organov pregona

V skladu z določbami ZPPDFT-2 morajo zavezanci sporočiti Uradu Republike Slovenije za preprečevanje pranja denarja (v nadaljevanju: UPPD) podatke o transakcijah, sredstvih in premoženju, v zvezi s katerimi obstajajo razlogi za sum pranja denarja ali financiranja terorizma (znesek, valuta, vrsta sredstev in premoženja, vrednost sredstev in premoženja, datum ali obdobje opravljanja transakcij).

Iz podatkov UPPD za obdobje od leta 2020 do 2023 ugotavljamo, da je bila v celotnem navedenem obdobju v zavarovalniškem sektorju s strani ene zavarovalnice podana oziroma sporočena UPPD samo ena sumljiva transakcija in sicer v letu 2020. Iz tega izhaja, da je število zaznanih sumljivih transakcij izjemno nizko, kar potrjuje dejstvo, da so zavarovalniški produkti in transakcije zelo redko uporabljeni kot sredstvo za pranje denarja ali financiranje terorizma.

8.3. OCENA KONTROLNEGA OKOLJA

8.3.1. Ocena Agencije za zavarovalni nadzor

Pri ocenjevanju kontrolnega okolja zavezanci analizirajo kriterije tveganja, ki izvirajo iz njegovih politik, postopkov in kontrol, v okviru naslednjih področij: upravljanje tveganj PD/FT, politike in postopki, pregled stranke, poročanje, vodenje evidenc in hramba podatkov, zaposleni za PPFFT, zaznava in poročanje suma PD/FT, nadzor in notranje kontrole, izobraževanja, notranja revizija in ukrepi regulatorja.

Agencija je za namen tega poročila kakovost kontrolnega okolja pri zavezancih ocenjevala na podlagi podatkov zavezancev, ki so izpolnili njen vprašalnik po stanju na dan 31.12.2023, ki predstavlja reprezentativne podatke za obdobje 2020 - 2023. Pri ocenjevanju se uporablja štiristopenjska opisna lestvica, s katero se kontrolno okolje opredeli kot dobro, sprejemljivo, pomanjkljivo ali slabo.

Agencija na podlagi analize navedenih kriterijih tveganja ocenjuje, da je kontrolno okolje z vidika PD/FT v zavarovalniškem sektorju dobro.

8.4. OCENA TVEGANJA PO ZAVAROVALNIŠKIH PRODUKTIH IN VRSTE PREGLEDOV

Sklepanje in izvajanje življenjskih zavarovanj opravljajo zavarovalnice, ki imajo ustrezna dovoljenja nadzornega organa, skladno z ZZavar-1. Sklepanje in izvajanje pokojninskih zavarovanj pa izvajajo pokojninske družbe in nekatere zavarovalnice skladno z Zakonom o pokojninskem in invalidskem zavarovanju.

Pri produktu življenjskih zavarovanj in naložbenih življenjskih zavarovanj je tveganje pranja denarja oziroma financiranja terorizma neznatno oziroma ga sploh ni. Posledično se pri tovrstnih zavarovanjih lahko izvaja poenostavljen pregled stranke, izjemoma, če bi šlo za povečano ali visoko tvegano stranko (npr. zaradi njene politične izpostavljenosti), se pri takšni stranki izvede poglobljeni pregled.

Podobna ugotovitev velja tudi za dodatno pokojninsko zavarovanje, ki je že zakonsko uvrščen kot produkt z neznatnim tveganjem.

8.5. NADZORNIŠKE AKTIVNOSTI, UGOTOVLJENE POMANJKLJIVOSTI, IZDANI UKREPI

Agencija je v letu 2021 načrtovala 6 celovitih on-site pregledov, v letu 2022 tri in v letu 2023 prav tako tri celovite preglede. V letu 2023 je bil načrtovan tudi tematski off-site pregled, vezan na izdelavo ocene tveganja zavezanca in oceno tveganja stranke. Vsi načrtovani pregledi so bili tudi dejansko izvedeni. V omenjenem obdobju je bilo opravljenih 12 celovitih pregledov na področju preprečevanja PD in FT in sicer v devetih zavarovalnicah in v treh pokojninskih družbah. Tematski off-site pregled je bil izveden pri devetih zavarovalnicah in štirih pokojninskih družbah.

Agencija je v okviru dvanajstih pregledov v obdobju od leta 2020 do 2023 v petih pregledih ugotovila petnajst pomanjkljivosti, ki nimajo značilnosti kršitve zakonodaje. Pomanjkljivosti so se nanašale predvsem na neusklajenost internih aktov z določili ZPPDFT-2, neustrezno umestitvijo funkcije pooblaščenca za preprečevanje pranja denarja v organizacijsko strukturo, nepopolno metodologijo za oceno tveganj in drugo.

V dveh pregledih je bila ugotovljena kršitev ZPPDFT-2. V enem primeru zavezanec ni imel vzpostavljenega sistema, s katerim bi ugotavljal, ali je stranka oz. njen dejanski lastnik politično izpostavljena oseba. V drugem primeru je bilo ugotovljeno nepravočasno obveščanje UPPD o imenovanju pooblaščenca za preprečevanje pranja denarja.

Vsi ukrepi za odpravo kršitev so bili izvedeni v skladu s predpisanim načinom odprave in postavljenimi roki.

8.6. PRIMERJAVA Z UGOTOVITVAMI IZ NADNACIONALNE OCENE TVEGANJA

Nadnacionalna ocena tveganja z vidika ranljivosti FT ugotavlja, da je zavedanje o tveganjih FT v zavarovalniškem sektorju sicer nizko, vendar pa je prav tako nizka tudi izpostavljenost sektorja tem tveganjem. Z vidika ranljivosti PD se ugotavlja, da so stranke življenjskih zavarovanj praviloma zavezane, da transakcije na police življenjskih zavarovanj izvajajo preko njihovih bančnih računov, ki so predmet nadzora PD/FT s strani bančnega sektorja.

Nadnacionalna ocena tveganja zaključuje, da je stopnja tveganja FT in PD enaka, in sicer je pri obeh stopnja ogroženosti ocenjena kot zmerna (2), stopnja ranljivosti kot nizka/srednja (1/2), skupna stopnja tveganja FT in PD pa je srednja (2).

Zavarovalniški sektor v Sloveniji že vrsto let izvaja ukrepe, ki so opisani v zaključku Nadnacionalne ocene tveganja in za katere je bil s strani Komisije predstavljen predlog za vključitev razumnih ukrepov za namen identifikacije prejemnika koristi iz police življenjskega zavarovanja, kot tudi ukrepanje v primeru politično izpostavljenih oseb.

Na podlagi podatkov o dejanskem stanju, opravljenih transakcijah in lastnih ocenah tveganj ter letnih poročilih UPPD, je mnenje zavarovalniškega sektorja, da so tveganja FT in PD v Nadnacionalni oceni tveganja za zavarovalniški sektor ocenjena previsoko glede na razmere tega sektorja v Sloveniji, ter da je stopnja tveganja FT in PD v Sloveniji nizka (1).

8.7. SKLEPNE UGOTOVITVE

Zavarovalniški produkti in transakcije v analiziranem obdobju niso bili zaznani kot sredstvo za pranje denarja in financiranje terorizma, kot tudi izhaja iz nizkega števila prijav sumljivih transakcij, ki jih ta sektor sporoča UPPD. Zaznanih sumov je izjemno malo. Zavarovalniški produkti so zaradi svojih značilnosti težko uporabljeni za pranje denarja in financiranje terorizma, saj so izplačila iz zavarovanj pogojena z nastankom zavarovalnega primera (npr. smrti, bolezni, ipd.) in predložitvijo dokazov o tem. Življenjska zavarovanja, ki omogočajo izplačilo predujma oz. odkupa pred potekom zavarovanja, v zavarovalni pogodbi opredelijo časovne in vsebinske pogoje, ki jih mora stranka izkazati, da se ji sredstva lahko izplačajo. O vseh izplačilih se od 01.01.2024 dalje tudi poroča FURS.

Na podlagi zgoraj predstavljenih dejstev ter ocenjenih kriterijev ocenjujemo, da skupna ocena ranljivosti zavarovalniškega sektorja ostaja nizka (Low).

Upoštevajoč določbe drugega odstavka 14. člena ZPPDFT-2 ocenjujemo, da je zavarovalniški sektor izpostavljen neznatnemu tveganju za pranje denarja in financiranje terorizma.

9. OCENA TVEGANOSTI DRUGIH FINANČNIH INSTITUCIJ

V sklopu drugih finančnih institucij, ki delujejo na območju Republike Slovenije, so vključene naslednje skupine zavezancev: 1) družbe za izdajo elektronskega denarja (E-money institutions – EMI), 2), plačilne institucije (Payment institutions – PI), 3) družbe, ki omogočajo izvajanje denarnih nakazil (Money Remittance), 4) menjalci in 5) ponudniki storitev virtualnih valut ali drugih poslov, vključenih v te storitve (Crypto Asset Service Providers – CASPs).

Na ravni posamezne skupine zavezancev so bila ocenjena tveganja z vidika PD in FT. Pri tem je bilo upoštevano inherentno tveganje, katerim so izpostavljeni zavezanci znotraj posamezne skupine glede na značilnost njihovega poslovanja (npr. stranke, produkti oz. storitve, geografsko območje, distribucijski kanal in drugi dejavniki). Upoštevano pa je bilo tudi kontrolno okolje, ki so ga vzpostavili zavezanci znotraj posamezne skupine z namenom ustreznega obvladovanja tveganj. Matriki spodaj prikazujeta končno razvrstitev posameznih skupin zavezancev glede na njihovo tveganost z vidika PD in FT.

Ocena preostalega tveganja z vidika PD: druge FI

Visoko			Visoko tveganje (CASPs)	
Povečano			Povečano tveganje (Money Remittance)	
Običajno			Povečano tveganje (EMI, PI)	
Nizko			Srednje tveganje (Menjalci)	
	Dobro	Sprejemljivo	Pomanjkljivo	Slabo

Ocena preostalega tveganja z vidika FT: druge FI

Visoko			Visoko tveganje (CASPs, Money Remittance)	
Povečano				
Običajno				
Nizko			Srednje tveganje (EMI, PI, Menjalci)	
	Dobro	Sprejemljivo	Pomanjkljivo	Slabo

V nadaljevanju so predstavljene bolj podrobne ugotovitve o tveganosti z vidika pranja denarja in financiranja terorizma za vsako od zgoraj navedenih skupin.

9.1. DRUŽBE ZA IZDAJO ELEKTRONSKEGA DENARJA

Po stanju na dan 31. 12. 2023 so na območju Republike Slovenije delovale **tri (3) družbe za izdajo elektronskega denarja**, ki so **registrirane v Republiki Sloveniji** in imajo **dovoljenje Banke Slovenije za opravljanje storitev izdajanja elektronskega denarja** (v nadaljevanju: domači EMI). V letu 2023 so domači EMI-ji opravili **3,1 mio transakcij** v skupnem znesku **182,4 mio EUR**. V obdobju 2020 - 2023 domači EMI-ji niso ponujali storitev izven Republike Slovenije, tudi nobeden ni posloval prek distributerjev oz. zastopnikov.

Po stanju na dan 31. 12. 2023 so na območju Republike Slovenije delovale tudi **tri (3) tuje družbe za izdajo elektronskega denarja**, pri tem so vse **tri registrirane v državah članicah** in imajo **dovoljenje tujega nadzornega organa za opravljanje storitev izdajanja elektronskega denarja** (v nadaljevanju: tuj EMI). Tuji EMI-ji na območju Republike Slovenije distribuirajo in unovčujejo elektronski denar v svojem imenu prek enega ali več distributerjev. Tuji EMI-ji so v letu 2023 opravili **0,3 mio transakcij** v skupnem znesku **16,6 mio EUR**.

V obdobju 2020 – 2023 je skupno število uporabnikov postopoma naraščalo. Glede na opravljen pregled stranke, dva od treh EMI-jev ločujeta svoje stranke na pregledane in registrirane uporabnike. Pri pregledanih je bil izveden ustrezen ukrep pregleda stranke, pri registriranih uporabnikih pa so bili določeni elementi pregleda stranke opuščeni, kot to dovoljuje ZPPDFT-2. Posledično za registrirane uporabnike veljajo precejšnje omejitve pri poslovanju. Pregledan uporabnik ima možnost kartičnega poslovanja, registriran ne; pregledan uporabnik lahko izvaja transakcije z drugimi uporabniki, registriran ne; za izvršitev posamične transakcije je pri registriranem uporabniku opredeljen zelo nizek limit, pri pregledanem uporabniku je razmeroma visok limit; pregledani uporabniki tudi nimajo omejitve na dobroimetje v denarnici.

Med uporabniki **prevladujejo fizične osebe**, tako so pri dveh domačih EMI-jih uporabniki izključno fizične osebe, preostali domači EMI pa storitev izdajanja elektronskega denarja sicer nudi tudi pravnim subjektom, vendar je imel ob koncu leta 2023 zanemarljivo število pravnih oseb. Z vidika rezidentstva prevladujejo uporabniki s stalnim prebivališčem v Republiki Sloveniji (99,94%).

EMI-ji ponujajo zgolj en produkt (elektronska denarnica), ki uporabniku omogoča izvajanje plačil, pri čemer mora uporabnik predhodno zagotoviti sredstva v elektronski denarnici. Z namenom da se uporabniku omogoči plačevanje tudi na drugih prodajnih mestih, domači EMI-ji svojim uporabnikom ponujajo tudi možnost kartičnega poslovanja. Skupni znesek izvršenih vplačil v elektronsko denarnico je v letu **2023** znašal **103,6** mio EUR, kar predstavlja povečanje za **29,80%** v primerjavi z letom 2020. Glavnino vplačil predstavljajo domače transakcije, izvršene na območju Republike Slovenije, enako pa velja tudi za porabo elektronskega denarja. Nobeden od domačih EMI-jev ne izvaja transakcij z visoko tveganimi državami.

Z vidika zagotavljanja sredstev v elektronski denarnici ima uporabnik na voljo različne možnosti (npr. plačilo UPN naloga oz. nakazilo z bančnega računa, gotovinsko vplačilo, prenos sredstev iz denarnice drugega uporabnika, kreditna kartica). Pri tem močno izstopajo gotovinska vplačila, ki so predstavljala **33,90%** vseh vplačil, kar je skupaj znašalo **35,1** mio

EUR. Hkrati je razviden trend povečevanja elektronskega denarja, ki ga na območju Republike Slovenije distribuirajo tuji EMI.

Na podlagi navedenih in drugih kriterijev, je **inherentno tveganje z vidika pranja denarja** v povezavi z EMI-ji ocenjeno kot **običajno**. Ne glede na strukturo strank, ki jo večinoma predstavljajo fizične osebe s stalnim prebivališčem v Republiki Sloveniji z izvrševanjem transakcij znotraj Republike Slovenije, tveganje zvišuje visok obseg gotovinskih vplačil v elektronsko denarnico ter da se ta vplačila izvajajo izven finančnih institucij. **Inherentno tveganje z vidika financiranja terorizma** je ob upoštevanju kriterijev, tudi gotovinskih vplačil, ocenjeno kot **nizko**.

Kontrolno okolje je z vidika pranja denarja in financiranja terorizma ocenjeno kot **pomanjkljivo**. Ocena temelji na pomanjkljivo vzpostavljenih postopkih za zaznavanje neobičajnih transakcij in ugotavljanja politične izpostavljenosti strank, vključno z IT podporo ter učinkovitosti vzpostavljenih internih postopkov za izvajanje obveznosti na področju PPDFT.

Končno tveganje z vidika pranja denarja je ocenjeno kot **povečano**, **končno tveganje z vidika financiranja terorizma** pa kot **običajno** tveganje. Stopnja tveganja je v primerjavi z nadnacionalno oceno tveganja z vidika financiranja terorizma nižja.

9.2. PLAČILNE INSTITUCIJE

Po stanju na dan 31. 12. 2023 sta na območju Republike Slovenije delovali **dve (2) plačilni instituciji**, ki sta ustanovljeni v Republiki Sloveniji in imata dovoljenje Banke Slovenije za opravljanje plačilnih storitev (v nadaljevanju: PI). V omenjenem letu sta opravili 3,5 mio transakcij v skupnem znesku 359,3 mio EUR. Obe PI ponujata svoje storitve le na območju Republike Slovenije, saj nobena od njiju ni notificirana za opravljanje plačilnih storitev v drugih državah članicah.

Edina tuja plačilna institucija, ki je ustanovljena v drugi državi članici in ima dovoljenje tujega nadzornega organa za opravljanje plačilnih storitev, je zaradi opravljanja specifičnih plačilnih storitev (prenos denarnih sredstev, *angl.* Money remittance) obravnavana v okviru tveganj iz poglavja 10.3. (Družbe, ki omogočajo izvrševanje denarnih nakazil).

Podatki kažejo na trend zniževanja uporabnikov teh storitev proti koncu ocenjevalnega obdobja v primerjavi z letom 2020. V strukturi strank občutno prevladujejo fizične osebe (91,94%), v večini primerov (99,35%) gre za stranke, ki imajo sedež oz. stalno prebivališče v Republiki Sloveniji.

Obe PI ponujata le eno storitev, t.j. izvajanje plačilnih storitev. Pri tem ena PI omogoča izvajanje plačil s kreditno kartico, druga pa izvajanje plačil z mobilnim telefonom. Skupni znesek plačil, ki so bila v letu 2023 izvršena preko obeh PI je znašal 175,44 mio EUR, pri tem je bila glavnina opravljena preko PI, ki opravlja plačilne storitve kot svojo glavno dejavnost. V primerjavi z letom 2020 se je skupni znesek izvršenih plačil postopoma povečeval. Pri izvrševanju plačil gre v pretežni meri za nakup blaga in storitev na različnih prodajnih mestih. Eden izmed PI omogoča tudi relativno visoke zneske kartičnih plačil (t.j. visoki limiti).

Ključna razlika med obema PI je v tem, da so pri plačilih s kreditno kartico možni tudi dvigi gotovine na bankomatu, med tem, ko pri mobilnih plačilih gotovinske transakcije niso možne. Gotovinski dvigi na bankomatih so v letu 2023 znašali 24,87 mio EUR, kar je predstavljalo 14,59% kartičnih plačil, izvršenih v letu 2023.

Zgolj ena od PI omogoča izvrševanje čezmejnih kartičnih plačil, ki so predstavljale skupno 23,46% vseh kartičnih plačil v letu 2023. Večina teh plačil (70%) je bila izvedenih v državah članicah EU. Kljub večinskemu deležu strank s stalnim prebivališčem v Republiki Sloveniji in posledično poravnavanju obveznosti z bančnega računa, odprtega v Republiki Sloveniji, ena izmed PI svojim strankam omogoča tudi poravnavanje svojih obveznosti z računa, odprtega izven Republike Slovenije.

Upoštevajoč navedene in druge kriterije, je **inherentno tveganje z vidika pranja denarja** v povezavi s PI ocenjeno kot **običajno**. Kljub prevladujočemu številu fizičnih oseb s stalnim prebivališčem v Republiki Sloveniji in naravi izvršenih transakcij (t.j. plačilo blaga in storitev), tveganje povečujejo možnost izvajanja čezmejnih plačil, možnost poravnavanja obveznosti z računa v tujini in omogočeni visoki limiti na kreditni kartici. Ker kartične transakcije ne omogočajo prenosa sredstev med različnimi fizičnimi osebami, je **inherentno tveganje z vidika financiranja terorizma**, ob upoštevanju ostalih kriterijev, ocenjeno kot **nizko**.

Kontrolno okolje z vidika pranja denarja in financiranja terorizma je bilo, kljub precejšnjim razlikam med kontrolnima okoljema obeh PI, ocenjeno kot **pomanjkljivo**. Ena PI, ki opravlja plačilne storitve kot glavno dejavnost ima precej bolj razvito kontrolno okolje, vendar pa poenostavljeno kontrolno okolje druge PI slabša oceno skupnega kontrolnega okolja na ravni obeh PI.

Končno tveganje v povezavi s PI je tako ocenjeno kot **povečano tveganje z vidika pranja denarja in običajno tveganje z vidika financiranja terorizma**. Ta ocena na nacionalni ravni je primerljiva z oceno na nadnacionalni ravni.

9.3. DRUŽBE, KI OMOGOČAJO IZVRŠEVANJE DENARNIH NAKAZIL

Po stanju na dan 31. 12. 2023 je na območju Republike Slovenije delovala **ena (1) tuja plačilna institucija**, ki je ustanovljena v državi članici EU in ima dovoljenje pristojnega nadzornega organa za opravljanje plačilnih storitev. Omenjena tuja plačilna institucija na podlagi notifikacije opravlja plačilne storitve v različnih državah članicah, tudi v Republiki Sloveniji, in sicer preko mreže zastopnikov oz. agentov. V navedenem primeru gre za specifične plačilne storitve t.j. izvrševanje denarnih nakazil (*angl.* Money Remittance). Slovenski zastopnik, preko katerega posluje omenjena tuja plačilna institucija, ima na območju Republike Slovenije prodajno mrežo, ki vključuje cca. 195 prodajnih mest, na katerih je možno izvrševanje denarnih nakazil. Izvrševanje denarnih nakazil pa je možno tudi na prodajnih mestih pogodbenega partnerja, s katerim ima zastopnik sklenjeno pogodbeno razmerje.

Omenjena tuja plačilna institucija je preko zastopnika v Republiki Sloveniji v letu 2023 izvršila **194.919 nakazil** v skupnem znesku **55,2 mio EUR**, od tega je skupni znesek **prejetih nakazil** znašal **21,5 mio EUR** oz. **38,92%**, skupni znesek **poslanih nakazil** pa je znašal **32,7 mio EUR** oz. **59,18%**. Glavnina izvršenih nakazil (95%) je čezmejnih, kar pomeni, da je stranka na prodajnem mestu v Republiki Sloveniji prejela nakazilo iz tujine oz. je stranka s prodajnega mesta v Republiki Sloveniji nakazala sredstva v tujino. Izvrševanje denarnih nakazil ne poteka na podlagi predhodno sklenjenega poslovnega razmerja, pač pa denarno nakazilo opravi **naključna stranka**, za katero predhodno niso bili izvršeni ukrepi, ki so predpisani v okviru pregleda stranke.

Izvajanje denarnih nakazil poteka izključno med fizičnimi osebami. Število strank, ki so izvajale denarna nakazila, se v obdobju 2020 – 2023 ni bistveno spreminjalo.

Pri izvajanju denarnih nakazil gre za **občasne transakcije**, pri čemer stranka na **prodajno mesto prinese sredstva v gotovini**, ki jih v nadaljevanju (preko sistema za izvajanje denarnih nakazil) pošlje drugi osebi. Tudi prejemnik praviloma prejme sredstva v gotovini. Na ravni prodajnih mest so opredeljeni različni limiti za izvršitev posameznega nakazila.

Povprečni znesek prejetih nakazil znaša **339,57 EUR**, med tem ko je **povprečni znesek poslanih nakazil** nekoliko nižji in znaša **254,83 EUR**.

Ker sam prenos sredstev še ne pomeni, da so ta plasirana v finančni sistem, ta storitev ni tako privlačna za pranje denarja. Drugače pa je pri financiranju terorizma, kjer je tveganje večje zaradi možnosti hitrega prenosa sredstev med fizičnimi osebami in občasno naravo transakcij.

Večino transakcij predstavljajo **čezmejna nakazila**, med destinacijami prevladujejo Nemčija, BiH, Srbija, ZDA in Kosovo. Nakazila povezana s temi državami predstavljajo približno polovico vseh prejetih nakazil. Med izvršenimi nakazili prevladujejo nakazila v BiH, Srbijo, Kosovo, Makedonijo in Nemčijo. Nakazila v te države predstavljajo cca. 65% vseh poslanih nakazil. Prejeta ali poslana nakazila v visoko tvegane države so se začela pojavljati v letu 2021, med njimi pa močno izstopa Turčija, ki se je v obdobju od 2021 - 2024 nahajala na FATF sivem seznamu. Sledi ji Ukrajina, predvsem v segmentu poslanih sredstev v skupni vrednosti 2,5 mio EUR v obdobju od 2020 - 2023.

Posebno tveganje predstavlja tudi specifika prodajne mreže, na katerih lahko stranka izvrši nakazilo denarnih sredstev. Locirana so v krajih z večjo frekvenco ljudi (bližina železniških in avtobusnih postaj, v bližini državnih meja) s praviloma daljšim delovnim časom, lahko tudi 24 urnim odprtjem. Ta prodajna mesta niso specializirana za ponujanje finančnih storitev in se ukvarjajo s povsem nesorodnimi dejavnostmi. To pomeni slabše poznavanje in razumevanje tveganj z vidika PPDFT.

Na podlagi zgoraj navedenih dejavnikov, je **inherentno tveganja pranja denarja** ocenjeno kot **povečano**.

Inherentno tveganje financiranja terorizma v povezavi s storitvijo izvajanja denarnih nakazil je ocenjeno kot **visoko**, predvsem zaradi občasnih nakazil naključnih strank, možnosti hitrega prenosa med fizičnimi osebami, elementa čezmejnosti in možnosti izvrševanja nakazil v in iz visoko tveganih držav.

Kontrolno okolje je tako z vidika pranja denarja kot z vidika financiranja terorizma ocenjeno kot **pomanjkljivo**. K tej oceni so prispevale vprašljivost učinkovitosti notranjih kontrol in presojanje neobičajnih transakcij. Posledično je **ocena končnega tveganja za pranje denarja povečano tveganje**, pri **financiranju terorizma** pa gre za **končno visoko tveganje**. Ocena tveganosti določena na nacionalni ravni je primerljiva z oceno tveganosti sprejeto na nadnacionalni ravni.

9.4. MENJALCI

Po stanju na dan 31. 12. 2023 je na območju Republike Slovenije delovalo **devet (9) menjalcev**, pri tem gre za družbe, ki so **ustanovljene v Republiki Sloveniji** in imajo **dovoljenje Banke Slovenije za opravljanje menjalniških storitev**. Ob koncu leta 2020 je na območju Republike Slovenije delovalo 18 menjalcev in njihovo število se ni bistveno spreminjalo do leta 2023. Število menjalcev se je znatno znižalo v letu 2023, z uvedbo evra na Hrvaškem.

V obdobju od 2020 do 2022 je skupni obseg menjalniškega poslovanja vztrajno naraščal in je v letu 2022 dosegel 191,5 mio EUR. Glavnino menjalniškega poslovanja (75%) so opravile banke in hranilnice, preostali del (25%) so opravili menjalci. Povečan obseg menjalniškega poslovanja v obdobju od 2020 do 2022 povezujemo s sprostitev Covidnih ukrepov ter porastom potovanj. V nasprotju z rastočim trendom v obdobju od 2020 do 2022, je obseg menjalniškega poslovanja **v letu 2023 znatno upadel**, kar je posledica **uvedbe evra na Hrvaškem**. Tako je skupni obseg menjalniškega poslovanja, ki je bil opravljen v letu 2023, znašal le še 40% obsega menjalniškega poslovanja, ki je bil opravljen v predhodnem letu.

Obseg poslovanja menjalcev je **v letu 2022 znašal 46,9 mio EUR, v letu 2023 pa le še 16,5 mio EUR**. Do leta 2023 so menjalniški posli v povezavi s hrvaško kuno (v nadaljevanju: HRK) predstavljali glavnino poslovanja. Pri tem primeroma izpostavljamo, da so menjalniški posli v povezavi s HRK v letu 2022 znašali 33,1 mio EUR, kar je predstavljalo 70% vsega menjalniškega poslovanja, ki so ga v letu 2022 opravili menjalci. Med ostalimi valutami poleg HRK, je izstopalo še menjanje z USD (v letu 2022 4 mio EUR) in CHF (v letu 2022 3,5 mio EUR). Preostalo menjalniško poslovanje je povezano z valutami iz sosednjih držav (BAM, HUF, RSD).

Struktura strank kaže, da gre **v pretežni meri za naključne stranke** (fizične osebe) in v kolikor znesek menjave ne presega 1.000 EUR, menjalec ni dolžan opraviti pregleda stranke in posledično v teh primerih ne razpolaga s podatki o stranki. V kolikor znesek menjave preseže 1.000 EUR pa je menjalec skladno z določbami ZPPDFT-2 dolžan izvesti pregled stranke in pridobiti vse zakonsko predpisane podatke v povezavi s stranko in izvršeno transakcijo.

Pri menjavi gre za razmeroma enostavno storitev, saj stranka na menjalno mesto prinese gotovino v tuji valuti, ki jo želi zamenjati v EUR oz. prinese gotovino v EUR, ki jo želi zamenjati v tujo valuto. V tem primeru je **plačnik in prejemnik ena in ista oseba**, v sklopu menjave **ni možen prenos sredstev na drugo osebo**. Kar se tiče menjave, izvedene pri menjalcih, je **stranka vedno osebno navzoča**.

Glede na zgoraj navedeno, ocenjujemo **inherentno tveganje pranja denarja in tveganje financiranja terorizma v povezavi z menjalniškim poslovanjem kot nizko**.

Zaradi pomanjkljivosti v kontrolnem okolju, ki so povezane predvsem s pomanjkljivo opredeljenimi postopki za izvajanje zakonskih zahtev in njihovim nedoslednim izvajanjem v praksi, vključno s sporočanjem sumljivih transakcij na Urad, ocenjujemo **kontrolno okolje z vidika pranja denarja kot pomanjkljivo**. Enako **pomanjkljivo** ocenjujemo **kontrolno okolje z vidika financiranja terorizma**.

V povezavi z menjalci je bilo na nacionalni ravni ocenjeno **končno običajno tveganje z vidika pranja denarja** in **končno običajno tveganje z vidika financiranja terorizma**.

Ocena tveganosti, določena na nacionalni ravni, je nižja v primerjavi z oceno tveganosti, ki je bila določena na EU ravni. Glede na nizko število menjalcev in obseg njihovega poslovanja ocenjujemo, da ocena tveganosti, določena na nacionalni ravni, ustreza dejanskemu stanju.

9.5. PONUDNIKI STORITEV VIRTUALNIH VALUT

Vsi ponudniki storitev virtualnih valut so zavezanci za izvajanje ukrepov z vidika PPFT. Za ponudnike storitve virtualnih valut, ki imajo sedež ali podružnico v Republiki Sloveniji, pa velja še obveznost vpisa v [Register ponudnikov storitev virtualnih valut](#) (v nadaljevanju: **register**), ki ga vodi Urad za preprečevanje pranja denarja.

Sredi leta **2022** je bilo v registru vpisanih **dvanajst (12)** ponudnikov storitev virtualnih valut, ob koncu **leta 2023** pa je število ponudnikov, vpisanih v register, naraslo na **osemndvajset (28)**. Na podlagi dodatnih analiz, je bilo ugotovljeno, da je bilo od skupno 28-ih ponudnikov, ko so bili ob koncu leta 2023 vpisani v register, **le devet (9) aktivnih**. V preostalih primerih je bilo ugotovljeno, da v letu 2023 sploh niso poslovali, ali pa so poslovali, vendar niso izvajali storitev povezanih z virtualnimi valutami.

V letu 2023 je skupni obseg poslovanja v povezavi z **menjavo iz virtualnih valut v fiat valute** in obratno zanašal cca. **25,5 mio EUR**. Glavnino omenjenega poslovanja (96%) so opravili štirje ponudniki storitev virtualnih valut, ki so vpisani v register. Od skupno devetih ponudnikov jih je pet (5) omogočalo tudi menjave iz virtualnih valut v virtualne valute, skupni obseg tega poslovanja pa je znašal cca. 1,4 mio EUR. V sklopu poslovanja z virtualnimi valutami so prevladovali BTC, ETH, USDT in USDC.

Ocena inherentnega tveganja se nanaša zgolj na ponudnike, ki so vpisani v register. Tudi slednji v večini primerov nimajo lastne platforme za izvrševanje menjav, temveč nastopajo zgolj kot posredniki. To pomeni, da od stranke prejmejo naročilo za nakup ali prodajo virtualnih valut, posrednik pa nato to izvede preko mednarodno uveljavljenih spletnih menjalnic virtualnih valut. Omenjen model predstavlja povečano tveganje predvsem zaradi manjše transparentnosti, saj se stranke posrednikov na tak način izognejo robustnim sistemom za izvajanje obveznosti z vidika PPFT, ki jih imajo vzpostavljene mednarodne menjalnice. Navedeni ponudniki kot svoje primarne storitve sicer ponujajo nakup in prodajo virtualnih valut preko OTC poslovnega modela (*angl.* over-the-counter), preko ATM, da ponujajo izdajanje, hrambo in upravljanje virtualnih valut, v omejenem obsegu pa tudi plačevanja blaga in storitev z virtualnimi valutami.

Na podlagi navedenih in drugih kriterijev, ocenjujemo **tveganje pranja denarja in financiranja terorizma** v povezavi s **ponudniki storitev virtualnih valut** kot **visoko**.

Pri kontrolnem okolju je bilo ugotovljeno, da imajo ponudniki vzpostavljene politike in postopke za izvajanje predpisanih ukrepov z vidika PPFT, ki pa niso učinkoviti, saj se v praksi nedosledno izvajajo. To velja tudi za ustreznost obravnave neobičajnih transakcij ter visoko tveganih strank, kar je povezano z (ne)/uporabo ustreznih IT orodij.

Glede na raznovrstne kriterije, ocenjujemo **kontrolno okolje** v povezavi s **ponudniki storitev virtualnih valut** kot **pomanjkljivo**. Pri tem ni razlik med kontrolami, ki so vzpostavljene za **namen preprečevanja pranja denarja** in kontrolami, ki so vzpostavljene za **namen preprečevanja financiranja terorizma**.

Na podlagi ocenjenega inherentnega tveganja in kontrolnega okolja v povezavi s ponudniki storitev virtualnih valut, je bilo **na nacionalni ravni** ocenjeno **končno visoko tveganje z vidika pranja denarja in končno visoko tveganje z vidika financiranje terorizma**.

Ocena tveganosti, določena na nacionalni ravni, je primerljiva z oceno tveganosti, ki je bila določena na EU ravni. Ne glede na to, da je za ponudnike storitev virtualnih valut velja obveznost registracije in izvajanja predpisanih ukrepov z vidika PPDFT, je bilo tako na nacionalni ravni, kot tudi na EU ravni ugotovljeno, da so **tveganja z vidika PD in FT v povezavi s temi ponudniki še vedno visoka**. Ponudniki storitev virtualnih valut so v preteklem obdobju sicer izvedli **niz aktivnosti z namenom uskladitve s predpisanimi ukrepi na področju PPDFT**, učinkovitost vzpostavljenih ukrepov pa še ni v zadostni meri zagotovljena.

V povezavi s ponudniki virtualnih valut je v letu 2025 začela veljati Evropska uredba o kriptosredstvih (MiCA), ki tako za obstoječe, kot tudi nove ponudnike uvaja obveznost licenciranja. Na podlagi Uredbe o kriptosredstvih (MiCA) je bil dopolnjen tudi ZPPDFT-2, s čimer so bile spremenjene nadzorniške pristojnosti glede izvajanja nadzora na področju PPDFT v povezavi s ponudniki storitev virtualnih valut.

10. OCENA RANLJIVOSTI NEFINANČNIH DEJAVNOSTI IN POKLICEV

Nefinančne dejavnosti in poklici (ang. Designated Non-Financial Businesses and Professions – DNFBPs) predstavljajo pomemben segment v sistemu preprečevanja PD/FT/FP. Čeprav nefinančne dejavnosti in poklici nimajo statusa klasičnih finančnih institucij, pogosto sodelujejo v finančnih transakcijah, ki jih je mogoče izkoristiti za prikrivanje izvora nezakonito pridobljenih sredstev. Zaradi te vloge so prepoznani kot ključni akterji pri zagotavljanju celovitega sistema preprečevanja zlorab finančnega in gospodarskega sistema.

Ta skupina zajema širok spekter dejavnosti in poklicev, kot so npr. odvetniki, notarji, računovodje, nepremičninski posredniki, prodajalci plemenitih kovin in dragih kamnov ipd.. Ti subjekti pogosto sodelujejo pri poslih, kjer obstaja večja nevarnost prikrivanja lastništva sredstev, preusmeritve tokov denarja ali vpletenosti pravnih oseb z nejasnim dejanskim lastništvom.

Nefinančne dejavnosti in poklici so izpostavljeni številnim tveganjem za **pranje denarja**, saj se njihova dejavnost pogosto prepleta z oblikovanjem, prenosom ali upravljanjem sredstev. Na primer, odvetniki in notarji lahko pri pripravi dokumentacije za ustanovitev podjetij ali izvedbo čezmejnih transakcij nehoti omogočijo prikrivanje pravega izvora sredstev. Nepremičninski sektor pa že tradicionalno velja za atraktivnega za pranje denarja, saj se prek vlaganj v nepremičnine lahko legalizirajo velike vsote nezakonitih prihodkov.

Tveganje se dodatno povečuje zaradi omejene dolžnosti razkritja informacij, zaščite zaupnosti strank in potencialne nevednosti ali celo malomarnosti pri izvajanju ustrezne skrbnosti. V določenih primerih lahko pomanjkljiv nadzor, nejasna zakonodaja ali nepopolno razumevanje obveznosti vodi v sistemske ranljivosti.

Pri **financiranju terorizma** je ključna značilnost, da so transakcije lahko razmeroma nizke vrednosti, a imajo visoko operativno učinkovitost. Tukaj subjekti iz nefinančnega sektorja lahko nevede pomagajo pri odpiranju bančnih računov, ustanavljanju navideznih podjetij ali prikrivanju denarnih tokov, ki so povezani s terorističnimi celicami. Pogosto je pri tem prisotno zanašanje na formalno pravilnost dokumentacije, brez zadostne analize ozadja, pravno-ekonomske smiselnosti in dejanskih lastnikov sredstev.

Financiranje proliferacije orožja za množično uničevanje je relativno novo področje v okviru PPD/FT sistema, a postaja vedno bolj aktualno. Tukaj je ranljivost subjektov iz nefinančnega sektorja predvsem povezana z njihovim sodelovanjem pri mednarodnem trgovanju, izvozu opreme ali storitev z dvojno rabo, ter ustanavljanju in upravljanju mednarodnih podjetij, preko katerih lahko pride do financiranja ali posrednega sodelovanja pri nedovoljenih proliferacijskih dejavnostih. Ker gre pogosto za kompleksne dobavne verige in uporabo navidezno legitimnih posrednikov, tveganje zlorabe subjektov iz nefinančnega sektorja ni zanemarljivo.

Dodatni dejavniki za povečanje ranljivosti nefinančnih dejavnosti in poklicev je pogosto manjša ali celo neobstoječa reguliranost v primerjavi s finančnimi institucijami, šibkejša usposobljenost in manjše zavedanje o tveganjih za njihovo zlorabo. Pri subjektih iz nefinančnega sektorja je tudi manjše zavedanje glede obveznosti poročanja podatkov o sumljivih transakcijah in glede

izvajanja ukrepov skrbnega pregleda strank, kar se pogosto opravičuje z zaupnostjo poslovnega razmerja s stranko, s poklicno skrivnostjo ali s pomanjkanjem potrebnih virov (delovna sila, IT podpora ipd.). Načeloma je v nefinančnem sektorju nadzor manj izdelan v primerjavi s finančnim sektorjem, nadzorniki pa težje pridobivajo znanje za učinkovito izvajanje nadzora, pri čemer je dodaten oteževalni faktor tudi mestoma nejasen pregled na vsemi posameznimi zavezanci, kjer posebne zahteve po registraciji ali licenciranju ni.

V predmetni nacionalni oceni tveganja so bile podrobno pregledane posamezne skupine zavezancev iz nefinančnega sektorja. Podatki so bili pridobljeni tudi z vprašalniki, ki so bili posredovani posameznim skupinam zavezancev, kar je sicer v finančnem sektorju ustaljena praksa, v nefinančnem pa zaradi nizke stopnje regulacije težje izvedljivo.

V nadaljevanju sledijo po posameznih poglavjih ugotovitve o ranljivosti naslednjih skupin zavezancev:

1. storitev poštnih nakaznic
2. revizijske družbe
3. igre na srečo
4. zastavljalnice
5. računovodje in davčni svetovalci
6. podjetniške in fiduciarne storitve
7. trgovina s plemenitimi kovinami, dragimi kamni in izdelki iz njih
8. trgovina z umetniškimi deli
9. nepremičninsko posredovanje
10. promet plemenskih konj
11. odvetniške storitve
12. notarske storitve

10.1. OCENA RANLJIVOSTI SEKTORJA OZIROMA STORITVE POŠTNIH NAKAZNIC

10.1.1. Opredelitev in materialnost sektorja

Pošta Slovenije (v nadaljevanju: PS) je v skladu s 4. točko prvega odstavka 4. člena ZPPDFT-1 oziroma ZPPDFT-2 zavezanec za izvajanje ukrepov za odkrivanje in preprečevanje pranja denarja in financiranja terorizma, če opravlja storitve prenosa denarja (vplačila in izplačila) prek poštne nakaznice. Od 1. 3. 2020 PS ne opravlja mednarodnega prometa s poštnimi nakaznicami oziroma lahko vplačilo opravi samo stranka, z naslovom v Sloveniji, prav tako pa je lahko prejemnik izplačila samo stranka, z naslovom v Sloveniji.

10.1.2. Ocena inherentnega tveganja

Pri storitvi poštne nakaznice je distribucijski kanal en, in sicer se vplačilo in izplačilo poštne nakaznice opravlja samo v gotovini, torej ob osebni navzočnosti. Kot je bilo že pojasnjeno, od začetka 2020 ni več možno opravljati mednarodnega prometa, kar pomeni, da je prenos sredstev možen le znotraj Republike Slovenije. Znesek vplačila oziroma izplačila omejen na 1.000 EUR, zato je tudi morebitno tveganje za zlorabo tega produkta za pranje denarja minimalno.

Inherentna tveganja z vidika pranja denarja na področju storitev prenosa denarja preko poštne nakaznice so ocenjena kot nizka, inherentna tveganja z vidika financiranja terorizma in z vidika financiranja proliferacije pa neznatna oziroma nizka.

10.1.3. Ocena kontrolnega okolja

PS za izvajanje storitve poštne nakaznice ne potrebuje posebnega dovoljenja, vendar je treba upoštevati, da ima PS poslovni odnos z OTP Banko (prej Novo KBM), na podlagi katerega PS z navedeno banko na poštne okence nudi nekatere bančne storitve. Posledično zaposleni na PS izvajajo obveznosti ZPPDFT-2 ne samo v zvezi s poštnimi nakaznicami, ampak tudi v zvezi z navedenimi bančnimi storitvami v skladu s pogodbo o poslovnem sodelovanju z navedeno banko. Pri oceni učinkovitosti vzpostavljenega kontrolnega okolja je treba v zvezi s specifikami tveganj za pranje denarja in financiranje terorizma, ki so povezana s storitvami prenosa sredstev, upoštevati predvsem ukinitve možnosti mednarodne poštne nakaznice v začetku leta 2020 ter omejitve vrednosti vplačil in izplačil na 1.000 EUR. Poleg tega je treba upoštevati, da je PS v 100-odstotni lasti Republike Slovenije, zaradi česar je morebitna infiltracija kriminalnih združb v lastniško strukturo zavezanca zavoljo zlorabe storitve poštne nakaznice brezpredmetna. PS pri nujenju storitve poštne nakaznice kot oblike prenosa sredstev tudi ne deluje s pomočjo ali prek agentov, saj je mogoče vplačila in izplačila izvajati zgolj prek mreže poslovalnic PS, kar onemogoča scenarije zlorab tega sredstva prenosa sredstev s pomočjo agentov, ki so najbolj tipični pri ponudnikih storitev prenosa sredstev. Nenazadnje pri poštni nakaznici ne gre za tipično storitev prenosa sredstev, ki bi bila mogoča tudi med različnimi ponudniki teh storitev, saj je možno s pošto nakaznico prenesti sredstva zgolj znotraj mreže PS.

PS je pri **upravljanju tveganj** upoštevala, da je za pošto nakaznico glavna značilnost poslovanje z gotovino in da slednja v osnovi predstavlja povečano tveganje za pranje denarja in financiranje terorizma. Zato je PS sprejela omejitve in ukrepe, s katerimi naslavlja navedena tveganja, kot npr. omejitev na poslovanje v Sloveniji, omejitev največjega možnega zneska vplačila in izplačila, spremljanje vplačil in izplačil PN s kriteriji na dnevnem in mesečnem nivoju, podrobnejše analize prometa poštnih nakaznic, ki se uporabljajo za storitev prenosa denarja in le ta ni vplačilni dokument pri odkupnih pošiljkah, itd.

Iz navedenega izhaja, da se PS zaveda največjih tveganj pranja denarja in financiranja terorizma v zvezi s poštnimi nakaznicami in jih pri svoji oceni tveganja upošteva, pri čemer pa upošteva tudi vzpostavljena kontrolna okolja, zato **ocenjujemo, da je kontrolno okolje na področju upravljanja tveganj PD/FT dobro. Prav tako so kot dobra ocenjena kontrolna okolja na področju politik in postopkov PPDFT, poročanja in kadrov za PPDFT znotraj zavezanca, ter vodenja evidenc in hrambe podatkov.**

V zvezi z **zaznavo in poročanje suma PD/FT** je ugotovljeno, da je število zaznanih sumljivih transakcij glede na število opravljenih transakcij, predvsem od leta 2021 dalje, upadlo. PS ustrezno izvaja mehanizme za spremljanje potencialno sumljivih strank oziroma transakcij. Na podlagi navedenega ocenjujemo kontrolno okolje na tem področju kot **dobro**. Področje nadzora in notranje kontrole je ocenjeno kot **sprejemljivo**, področje izobraževanja in notranje revizije pa kot **dobro**.

10.1.4. Primerjava s preostalimi ugotovitvami iz nadnacionalne ocene tveganja

Kljub temu, da je v nadnacionalni oceni tveganja pri ponudnikih storitev prenosa sredstev tveganje za financiranje terorizma ocenjeno kot zelo visoko, tveganje za pranje denarja pa kot visoko, je treba upoštevati že omenjene specifične storitve poštne nakaznice, ki jo ponuja PS, ter specifične PS kot take. Zaradi 100-odstotnega lastništva države ni mogoče govoriti o infiltraciji kriminalnih združb v lastniško strukturo PS kot zavezanca. Slednji v povezavi s storitvijo poštne nakaznice tudi ne posluje prek agentov ali z drugimi ponudniki storitev prenosa sredstev, zato najbolj izražena tveganja za pranje denarja in financiranje terorizma, ki so izpostavljena v nadnacionalni oceni tveganja, ne pridejo v poštev. Nenazadnje pa je pri storitvi poštne nakaznice, ki jo ponuja PS, treba upoštevati, da onemogoča čezmejne dejavnosti, zaradi česar je tveganje za pranje denarja in financiranje terorizma zaradi njune čezmejne narave bistveno omiljeno v primerjavi z ugotovitvami iz nadnacionalne ocene tveganja.

10.1.5. Ocena posebnih tveganj

- Virtualne valute

Storitev poštne nakaznice je izključno gotovinski produkt, zato tveganja glede uporabe virtualnih valut ne pridejo v poštev.

- Neprofitne organizacije

Kot izhaja iz strateške analize tveganj glede zlorabe neprofitnih organizacij v Republiki Slovenije za namen financiranja terorizma, sektor neprofitnih organizacij ni izpostavljen grožnjam financiranja terorizma. V povezavi s sektorjem poštnih nakaznic pa izhaja, da je delež izplačil poštnih nakaznic, ki pripada nepridobitnim organizacijam, manj kot 10-odstoten,

da je povprečna vrednost teh transakcij zelo nizka in da naj bi največji delež teh strank predstavljali javni zavodi, kot npr. lekarne in šole. Ob upoštevanju omejitve čezmejnega poslovanja ter pomanjkanju zaznanih primerov zlorabe poštne nakaznice (kot ene od faz v verigi prenosa sredstev) za financiranje terorizma ocenjujemo, da ta storitev ni izpostavljena tveganjem glede zlorabe neprofitnih organizacij za namen financiranja terorizma.

- **Pravno-organizacijske oblike**

Kot je bilo pojasnjeno v poglavju z oceno inherentnega tveganja naj bi bile pravne osebe prejemniki pri okoli 12 odstotkih transakcij ter vplačniki pri štirih odstotkih transakcij. Hkrati so v skladu s pojasnili PS najpogostejše oblike gospodarskih družb na strani prejemnikov družbe z omejeno odgovornostjo, ki v strukturi pravnih oseb zavzemajo več kot 50 odstotkov po številu in več kot 66 odstotkov v vrednosti.

Glede na to, da lahko vplačilo opravi samo stranka z naslovom v Sloveniji, prav tako pa je lahko prejemnik izplačila samo stranka z naslovom v Sloveniji, gre izključno za slovenske pravne osebe oziroma slovenske podružnice tujih družb.

Na podlagi navedenega ocenjujemo, da je PS izpostavljena nizkemu tveganju zlorabe pravno-organizacijskih oblik za zakrivanje dejanskega lastništva v povezavi s storitvijo poštne nakaznice.

- **Predmeti kulturne dediščine**

Glede na naravo storitve poštne nakaznice oziroma njene že opisane omejitve ob upoštevanju nerazvitosti slovenskega trga s predmeti kulturne dediščine tveganja povezana s preprodajo predmetov kulturne dediščine niso upoštevna.

10.1.6. Ugotovitve in predlagani ukrepi

Storitev poštne nakaznice, ki jo ponuja PS, odstopa od tipičnih storitev prenosa sredstev, saj gre za storitev, ki jo ponuja zavezanec v 100-odstotni lasti države brez posredovanja agentov in izključno znotraj lastne mreže ter brez možnosti čezmejnega prometa. Zato so že v osnovi grožnje za pranje denarja in financiranje terorizma v povezavi s storitvami prenosa sredstev majhne, poleg tega pa je na podlagi zbranih podatkov mogoče sklepati, da ima PS kot zavezanec vzpostavljeno učinkovito kontrolno okolje ter z omejitvami in ukrepi ustrezno obvladuje preostala tveganja. Sicer pa UPPD kot splošni nadzorni organ za izvajanje ZPPDFT-1 oziroma ZPPDFT-2, ki je edini pristojen za nadzor tega zavezanca, v ocenjevanem obdobju ni opravil nobenega nadzora pri tem zavezancu. Ob kadrovskih omejitvah UPPD in večjih zaznanih tveganjih pri drugih kategorijah zavezancev, za katere je UPPD edini nadzorni organ, je to mogoče pojasniti s pristopom, ki temelji na tveganjih.

Na podlagi navedenega ocenjujemo, da je skupna ocena tveganja sektorja poštne nakaznice nizka (Low).

10.2. OCENA RANLJIVOSTI SEKTORJA REVIZIJSKIH DRUŽB

10.2.1. Opredelitev in materialnost sektorja

V skladu s prvim odstavkom 5. člena Zakon o revidiranju (Uradni list RS, št. 65/08, 63/13 – ZS-K, 84/18 in 115/21, v nadaljevanju: ZRev-2) lahko storitve revidiranja opravlja samo revizijska družba. Storitve revidiranja pa lahko v imenu revizijske družbe opravljajo samo osebe, ki imajo dovoljenje za opravljanje nalog pooblaščenega revizorja in so s to revizijsko družbo v delovnem razmerju za poln delovni čas. Hkrati ZRev-2 v prvem odstavku 68. člena določa, da mora revizijska družba imeti dovoljenje Agencije za javni nadzor nad revidiranjem (v nadaljevanju: ANR) za opravljanje storitev revidiranja. Na podlagi izdanega dovoljenja ANR vpiše revizijsko družbo v register revizijskih družb. Glede na podatke z dne 31. 12. 2023 je bilo v registru revizijskih družb vpisanih 46 revizijskih družb, v registru pooblaščenih revizorjev pa 167 pooblaščenih revizorjev.

10.2.2. Ocena inherentnega tveganja

Pri oceni inherentnega tveganja sektorja revizijskih družb je primarno treba upoštevati, da ti zavezanci praviloma izvajajo le zakonsko zahtevane storitve revidiranja za domače pravne subjekte. Glede na podatke, ki so jih predložili zavezanci sami, so imeli v povprečju med 52 in 63 strank, kar kaže na relativno stabilnost velikosti sektorja. Od tega so bile skoraj v celoti stranke pravne osebe, strank samostojnih podjetnikov posameznikov in posameznikov, ki samostojno opravljajo dejavnost, je bilo zanemarljivo malo, strank fizičnih oseb, za katere bi revizijske družbe opravljale storitev revidiranja, ni bilo, saj tudi sicer revizijske družbe v zvezi z izvajanjem ZRev-2 ne poslujejo s fizičnimi osebami. Velika večina, več kot 90 odstotkov, je domačih strank oziroma strank s sedežem, stalnim ali začasnim prebivališčem v Republiki Sloveniji.

Inherentna tveganja z vidika pranja denarja in financiranja terorizma pri revizijskih družbah so ocenjena kot nizka, inherentna tveganja z vidika financiranja proliferacije pa nizka oziroma neznatna.

10.2.3. Ocena kontrolnega okolja

V skladu z 72. členom ZRev-2 ANR izda dovoljenje za opravljanje storitev revidiranja, če revizijska družba izpolnjuje pogoje, določene v 60. do 65. členu ZRev-2, in sicer glede vrste delnic, če gre za delniško družbo, imetnikov delnic revizijske družbe, izvrševanja upravljaljskih pravic iz delnic, povezanosti s pravnimi osebami, s katerimi revizijska družba sklepa pogodbe o revidiranju, posloводства, pri čemer se preverja nekaznovanost, status pooblaščenega revizorja, povezanost s subjekti, ki jih revizijska družba revidira. ZRev-2 torej določa, kdo je lahko lastnik oziroma družbenik ali delničar revizijske družbe in član posloводства te družbe. Vendar ZRev-2 ne postavlja nobenih omejitev glede dejanskega lastništva ali ožjih sodelavcev, glede ožjih družinskih članov pa zgolj prepoved iz sedmega odstavka 65. člena ZRev-2, in sicer ožji družinski člani osebe, ki je član posloводства, in osebe, ki zastopa revizijsko družbo, ne smejo imeti naložb v pravni osebi, naročniku revizijske družbe ali pravni osebi, ki za

naročnika revizijske družbe izvaja storitve, ki bi lahko ogrozile neodvisnost in nepristranskost revidiranja.

Na področju revizijskih družb je vzpostavljena določena kontrola vstopa zavezancev na trg. Vendar se ne preverja, ali so zavezanci sami, njihovo poslovodstvo ali formalni in dejanski lastniki povezani z organiziranimi kriminalnimi združbami. Podobno se pred podelitvijo dovoljenja ne preverja sposobnosti in primernosti vodstvenega kadra (t. i. »fit and proper« preverjanje) ter primernosti kontrol in postopkov za učinkovito obvladovanje tveganj pranja denarja in financiranja terorizma.

Revizijske družbe in storitve revidiranja so regulirane z ZRev-2, mednarodnimi standardi in kodeksi, predpisi EU ter podzakonskimi predpisi. ANR je v letu 2023 izdal še posodobljene smernice za izvajanje ZPPDFT-2 in jih uvrstila v hierarhijo pravil revidiranja.

Glede na to, da v veliki večini opravljenih neposrednih nadzorov pri revizijskih družbah ni bilo ugotovljenih nepravilnosti v zvezi oceno tveganj zavezancev samih oziroma njihovih strank, ocenjujemo, da je kontrolno okolje na področju **upravljanja tveganj PD/FT dobro. V zvezi s kontrolnim okoljem na področju politik in postopkov PPFT je bilo ugotovljeno, da je le-to sprejemljivo, enako velja za področje poročanja in kadrov za PPFT znotraj zavezanca, vodenja evidenc in hrambe podatkov, zaznave in poročanja suma PD/FT ter nadzora in notranjih kontrol. Kontrolno okolje na področju izobraževanja je bilo ocenjeno kot dobro.**

10.2.4. Primerjava z ugotovitvami iz Nadnacionalne ocene tveganja

V ugotovitvah nadnacionalne ocene tveganja, ki skupaj obravnava storitve, ki jih ponujajo računovodje, revizorji, svetovalci in davčni svetovalci, niso eksplicitno navedeni scenariji tveganja, ki se nanašajo zgolj na revizorje. Po vsebini pa bi lahko šlo npr. za uporabo storitev revizorjev za identifikacijo podjetij, ki so v finančnih težavah, da se jih zlorabi, ali za priskrbo neresničnih zagotovil ali garancij. Vendar že iz nadnacionalne ocene tveganja izhaja, da revizorji tipično zagotavljajo storitev zakonsko naloženega pregleda finančnih izkazov velikih in srednjih podjetij in podaje mnenja o teh izkazih. Zavedanje zavezancev za tveganje je na visoki ravni, kar izhaja iz nadzorniških ugotovitev in dejstva, da revizijske družbe izvajajo politike poznavanja in pregleda stranke že v skladu s pravili revidiranja. Grožnja za PD/FT je v Sloveniji v primerjavi z nadnacionalno oceno tveganja nekoliko nižja. Prav tako pa je tudi ranljivost sektorja nižja zaradi visoke stopnje ozaveščenosti sektorja.

10.2.5. Ocena posebnih tveganj

- Virtualne valute

Velika večina revizijskih družb ne posluje z virtualnimi valutami, strankam ne omogoča poslovanja z virtualnimi valutami ter za stranke ne hrani virtualnih valut. Izpostavljenost tveganjem v zvezi z virtualnimi valutami je ocenjena kot minimalna.

- Neprofitne organizacije

Sektor ni izpostavljen tveganjem glede zlorabe neprofitnih organizacij za namen financiranja terorizma.

- **Pravno-organizacijske oblike**

Stranke revizijskih družb so bile v obravnavanem obdobju skoraj v celoti pravne osebe. Hkrati so prevladovala domača stranke pravne osebe, in sicer pretežno slovenske družbe z omejeno odgovornostjo in delniške družbe. Pri družbah z omejeno odgovornostjo je bilo v vseh obravnavanih letih največ srednjih družb, pri delniških družbah pa največ velikih družb, kar je skladno z dejstvom, da morajo letna poročila teh družb pregledati revizorji. Hkrati iz ugotovitev iz nadzorov ANR in UPPD ne izhajajo sistemske pomanjkljivosti pri izvajanju obveznosti zavezancev revizijskih družb glede ugotavljanja dejanskih lastnikov strank.

Na podlagi navedenega ocenjujemo, da so ti zavezanci izpostavljeni nizkemu tveganju zlorabe pravno-organizacijskih oblik za zakrivanje dejanskega lastništva.

- **Predmeti kulturne dediščine**

Revizijske družbe niso imele strank, ki bi opravljala ali sklepala posle v zvezi s predmeti kulturne dediščine. Ob hkratni nerazvitosti slovenskega trga s predmeti kulturne dediščine ter nezaznavnem poslovanju zavezancev revizijskih družb s strankami, ki opravljajo ali sklepajo posle v zvezi s predmeti kulturne dediščine, ocenjujemo, da so tveganja povezana s preprodajo predmetov kulturne dediščine v sektorju revizijskih družb neobstoječa.

10.2.6. Ugotovitve in predlagani ukrepi

Zavezanci revizijske družbe praviloma izvajajo zakonsko zahtevane storitve revidiranja, v okviru katerih so tveganja za pranje denarja in financiranje terorizma nižja, za domače pravne osebe. Iz ugotovitev nadzornih organov pri teh zavezancih ni zaznati sistemskih pomanjkljivosti glede izvajanja ukrepov po ZPPDFT-2. Kljub temu, da revizijske družbe UPPD niso sporočile nobene sumljive transakcije, pa iz ugotovitev UPPD glede obravnave sumljivih transakcijah drugih zavezancev ni zaznati, da bi bile storitve, ki jih ti revizijske družbe ponujajo, sredstvo za pranje denarja in financiranje terorizma.

Na podlagi navedenega ocenjujemo, da je skupna ocena tveganja sektorja revizijskih družb nizka (Low).

10.3. OCENA RANLJIVOSTI SEKTORJA IGER NA SREČO

10.3.1. Opredelitev in materialnost sektorja

Zaradi posebnih določb iz Zakona o igrah na srečo (Uradni list RS, št. 14/11 – uradno prečiščeno besedilo, 108/12, 11/14 – popr. in 40/14 – ZIN-B, v nadaljevanju: ZIS) glede specifik posameznih vrst iger na srečo je treba v zvezi s kategorijo zavezancev prirediteljev in koncesionarjev, ki prirejajo igre na srečo, iz ZPPDFT-2 ločiti med prireditelji klasičnih iger na srečo in prireditelji posebnih iger na srečo. Tako v skladu s 3. členom ZIS na območju Republike Slovenije lahko trajno prirejata klasične igre na srečo največ dva prireditelja, Vlada pa lahko dodeli največ 15 koncesij za prirejanje posebnih iger na srečo v igralnicah in 45 koncesij za prirejanje posebnih iger na srečo v igralnih salonih.

V Republiki Sloveniji je imelo konec leta 2023 koncesijo za prirejanje posebnih iger na srečo 12 igralnic, poleg tega je imelo koncesijo za prirejanje posebnih iger na srečo 25 igralnih salonov.

Hkrati je treba upoštevati, da so v skladu z 9. členom ZPPDFT-2 in Uredbo o izvzemu prirediteljev klasičnih iger na srečo iz izvajanja ukrepov za odkrivanje in preprečevanje pranja denarja in financiranja terorizma (Uradni list RS, št. 12/23) društva in neprofitne humanitarne organizacije s sedežem na območju Republike Slovenije, ki občasno priredijo klasično igro na srečo na podlagi ZIS v celoti izvzeta iz izvajanja ukrepov po ZPPDFT-2. Navedeno uredbo je namreč Vlada sprejela na podlagi analize in poročila o oceni tveganja za pranje denarja in financiranje terorizma pri prirejanju klasičnih iger na srečo, ki ju je pripravil FURS kot primarni nadzornik in v katerih je ugotovil nizko tveganje v tem sektorju.

Povzetek ugotovitev in dejstev iz navedenega poročila:

1. Dejavnost prirejanja klasičnih iger na srečo ni prepuščena svobodni gospodarski iniciativi in je v Republiki Sloveniji zelo strogo regulirana s specialno zakonodajo, posredno pa tudi z zakonodajo o obdavčenju.
2. Občasno lahko klasične igre na srečo v zelo omejenem obsegu prirejajo le neprofitne humanitarne organizacije in društva. Tako pridobljena sredstva pa morajo uporabiti izključno za namen, za katerega so ustanovljene v skladu s področno zakonodajo.
3. Trajna prireditelja sta s strani koncendenta pred dodelitvijo oziroma podaljšanjem koncesije za prirejanje posamezne klasične igre na srečo podrobno pregledana in preverjena ter s tem zaupanja vredna subjekta.
4. Lastniška struktura trajnih prirediteljev klasičnih iger na srečo je jasna in transparentna. Prireditelj mora imeti dvotirno upravljanje, v nadzorni svet pa Vlada imenuje enega člana.
5. Vsaka klasična igra na srečo, ki se trajno prireja, se lahko prireja le na podlagi koncesije, ki jo dodeli Vlada, koncesijsko pogodbo s prirediteljem pa sklene ministre, pristojen za finance.
6. Posamezna klasična igra na srečo se lahko trajno prireja le po pravilih in tehnološkem postopku, ki ju potrdi nadzorni organ in ju brez soglasja nadzornega organa prireditelj ne sme spreminjati.

7. Kot spletna igra na srečo se lahko prireja le tista klasična igra na srečo, za katero je tako določeno v koncesijski pogodbi.

8. Dobitnik dobitka, katerega vrednost je enaka ali večja od 300 evrov, se mora zaradi zavezanosti za plačilo davka na dobitke pri klasičnih igrah na srečo, ki je predpisana z Zakonom o davku na dobitke pri klasičnih igrah na srečo (Uradni list RS, št. 24/08), ob prevzemu dobitka tako občasnemu kot tudi trajnemu prireditelju osebno identificirati in mu dati najmanj naslednje osebne podatke: ime in priimek, naslov in občino stalnega bivališča ter davčno številko. To pomeni, da so že na podlagi zakona o obdavčenju vsi igralci identificirani pri bistveno nižjem znesku, kot je ta predpisan v ZPPDFT-2.

9. Gotovinske in brezgotovinske transakcije, ki se izvajajo pri vplačilih oz. nakupu srečke, so nizke in ne presegajo 2.000 EUR.

10. Dobitki, katerih vrednost je 2.000 EUR ali več, se izplačujejo na transakcijski račun dobitnika, odprtega pri poslovnih bankah. Gotovinskega izplačila oz. izplačila s čekom so le izjemoma možna ob predhodni identifikaciji na sedežu prireditelja.

11. Število možnih igranih kombinacij je praviloma zelo veliko, s čimer je omejena tudi razumna vrednost vplačila. Verjetnost zadeti dobiček je pri večini iger zelo majhna.

12. Športne stave imajo vgrajene mehanizme kontrole in razne omejitve. Stavni dogodki, ki so uvrščeni na stavno listo, so med drugim podprti tudi z nadzornimi programski orodji Betradarja in Global Lottery Monitoring System (GLMS).

13. Pri spletnem prirejanju klasičnih iger na srečo je dovoljeno igranje le prek igralnega računa. Igralec ima pri prireditelju lahko odprt le en igralni račun. Prenakazila sredstev med posameznimi igralci oz. igralnimi računi niso možna, prav tako igralni račun igralcem ne omogoča izvajanje plačilnih storitev. Tako nakazila na igralni račun kot tudi nakazila iz igralnega računa so omejena in podvržena kontrolam, ki onemogočajo zlorabo računa za namene pranja denarja in financiranja terorizma.

10.3.2. Ocena inherentnega tveganja

Distribucijska kanala pri klasičnih igrah na srečo sta dva, in sicer gotovinska vplačila ter spletna vplačila. Glede na podatke o deležu in obsegu spletnih iger na srečo je mogoče zaključiti, da pri Loteriji Slovenije še vedno prevladuje uporaba gotovine, vendar se delež spletnih iger na srečo v letih 2020-2023 povečuje, medtem ko pri Športni Loteriji delež spletnih iger na srečo v letih 2020-2023 prevladuje in se prav tako vsa ta leta povečuje. Opaža se torej nadaljevanje trenda upadanja gotovinskih plačil.

Oba prireditelja prirejata in prodajata klasične igre na srečo le na območju Republike Slovenije, dobitniki pa so lahko iz drugih držav (nerezidenti). Pri tem je delež izplačil dobitkov nerezidentom v letih 2020-2023 nižji od 1%. Ocenjujemo, da v klasičnih igrah na srečo sodeluje okoli 1,2 milijona državljanov oziroma 70 odstotkov odraslega prebivalstva, pri čemer je povprečna vrednost vplačila oziroma računa za udeležbo v klasični igri na srečo nizka in se giblje okoli 5 EUR.

Dostop zasebnih subjektov do lastništva koncesionarjev, ki prirejajo klasične igre na srečo, je izredno omejen oziroma v primeru Loterije Slovenije onemogočen, saj v skladu s 125. členom

ZIS določbe 31. člena ZIS zanjo ne veljajo, in pod nadzorom, zato praktično ni možnosti, da bi se organizirane kriminalne združbe lahko infiltrirale oziroma bile solastnice Loterije Slovenije ali Športne loterije. Obenem pa sektor prirejanja klasičnih iger ni privlačen za pranje denarja ali financiranje terorizma, saj se skladi za dobitke oblikujejo iz prejetih vplačil, možnost zadeti glavni dobiček oziroma dobiček, ki bi bil zanimiv za kriminalne združbe, pa je izjemno nizka, vsekakor precej nižja kot pri drugih igrah na srečo (npr. igralnice).

Izpostavljenost dejavnosti tveganju financiranja terorizma je neznatna, kar je skladno z nadslojčno oceno tveganja, iz katere izhaja, da grožnja financiranja terorizma in ranljivost nanj na področju iger na srečo ni relevantna.

Inherentna tveganja z vidika pranja denarja na področju klasičnih iger na srečo so ocenjena kot nizka, inherentna tveganja z vidika financiranja terorizma in z vidika financiranja proliferacije pa neznatna oziroma nizka.

Za področje igralnic in igralnih salonov še vedno prevladuje uporaba gotovine, saj slednja predstavlja približno 60% vseh vplačil. Preostali delež predstavljajo vplačila preko plačilnih kartic. Tako kot pri klasičnih igrah na srečo, vplačilo igralnih vložkov preko virtualnih valut ni možno. Zaradi edinega distribucijskega kanala so tveganja, povezana z oddaljenim dostopom do storitev, izključena, vendar večje tveganje predstavlja dejstvo, da je 80% vseh obiskovalcev igralnic in igralnih salonov tujih državljanov, od tega kar 95% iz držav Evropske unije.

V primerjavi s klasičnimi igrami na srečo sta tako število obiskovalcev kot tudi prihodki na obiskovalca pri posebnih igrah na srečo višji, zato je tudi inherentno tveganje, ki iz tega izhaja, višje. Inherentno tveganje za infiltriranje organiziranih kriminalnih združb v prireditelje posebnih iger na srečo nekoliko višje kot pri klasičnih igrah na srečo.

Na podlagi navedenega ocenjujemo, da so inherentna tveganja z vidika pranja denarja na področju posebnih iger na srečo srednja, inherentna tveganja z vidika financiranja terorizma in z vidika financiranja proliferacije pa neznatna oziroma nizka.

10.3.3. Ocena kontrolnega okolja

Kot je bilo že pojasnjeno, ZIS zelo podrobno in natančno regulira področje iger na srečo, kjer je med drugim določeno, da je prirejanje iger na srečo izključna pravica Republike Slovenije, razen če z zakonom ni drugače določeno. Igre na srečo se (trajno) lahko prirejajo le na podlagi dovoljenja oziroma koncesije pristojnega organa. Prireditelji iger na srečo so torej poleg z ZPPDFT-2 primarno regulirani z ZIS in s številnimi podzakonskimi predpisi ter koncesijskimi pogodbami. Med drugim je FURS novembra 2017 izdal Smernice za izvajanje Zakona o preprečevanju pranja denarja in financiranja terorizma za koncesionarje in prireditelje iger na srečo. Nadzira jih FURS, ki je nadzorni organ za izvajanje ZIS in predpisov, izdanih na njegovi podlagi (107. člen ZIS), kot tudi primarni nadzorni organ za izvajanje ZPPDFT-2 s strani prirediteljev iger na srečo (četrti odstavek 164. člena ZPPDFT-2). Poleg tega ima UPPD v skladu s 154. členom ZPPDFT-2 splošno pristojnost za nadzor nad izvajanjem določb tega zakona pri vseh njegovih zavezcih.

Kontrolno okolje na področju **upravljanja tveganj PD/FT** je ocenjeno kot **dobro**. V zvezi s **politikami in postopki ter pregledi strank** iz ugotovitev nadzornega organa ne izhajajo

sistemske ali ponavljajoče se kršitve. Pri **igrah na srečo, ki se prirejajo preko svetovnega spleta**, morajo imeti igralci igralni račun oziroma konto in so identificirani. Igralec ima lahko pri prireditelju odprt le en igralni račun in je lahko le slovenski davčni rezident, saj se pri registraciji igralnega računa ugotavlja in preverja istovetnost igralca na podlagi davčne številke pri FURS. Vplačila so omejena, meja vplačil na igralni račun je 1.000 EUR na dan in 5.000 EUR na mesec. Omejitve zagotavljajo, da pri vplačilih ne more priti do transakcij, ki bi jih bilo potrebno sporočati, v primeru, da igralec priigra visok dobiček. Pri **klasičnih igrah na srečo** je tudi poslovanje z gotovino omejeno na način, da prireditelj oziroma pooblaščenec prodajalci sprejemajo gotovinska vplačila do 2.000 EUR oziroma 2.000 EUR na dan (posamezne in/ali vezane transakcije), dobitki v vrednosti 300 EUR oziroma 2.000 EUR pa se izplačujejo izključno na transakcijski račun dobitnika. Vsi dobitniki, ki prejmemo dobiček v vrednosti 2.000 EUR ali več morajo opraviti še osebno identifikacijo (pregled stranke) na sedežu prireditelja.

Pri prirejanju posebnih iger na srečo veljajo posebni pogoji glede dostopa do storitev v igralnicah in igralnih salonih, saj je to mogoče le z osebno identifikacijo vsakega igralca. To pomeni, da mora igralni salon in igralnica na podlagi določil ZPPDFT-2 ugotoviti istovetnost igralca ob njegovem vstopu v igralni salon oziroma igralnico. ZIS pa dodatno nalaga, da mora koncesionar organizirati avdio video nadzor in recepcijsko službo, tako, da je zagotovljen nadzor nad osebami, ki prihajajo v igralni salon oziroma igralnico in da mora voditi posebno evidenco o igralcih, ki vsebuje osnovne podatke za identifikacijo oseb (ime, priimek, rojstni podatki, naslov, datum in čas vstopa, fotografija...).

Glede na zelo redke kršitve določb o pregledu stranke, na stroge dodatne ukrepe za potrebe obvladovanja tveganja v zvezi s poslovanjem prek spleta in z gotovino pri klasičnih igrah na srečo ter glede licenciranja osebja in identifikacije ter videonadzora obiskovalcev v igralnih salonih in igralnicah ocenjujemo kontrolno okolje na tem področju kot dobro.

Kontrolno okolje na področju kadrov za PPFT ocenjujemo kot sprejemljivo, saj pooblaščenec in njihovi namestniki funkcije PPFT ne izvajajo kot izključno delovno obveznost. Kot dobro je ocenjeno kontrolno okolje na področju zaznavanja in poročanja suma PD/FT, enako velja za področje izobraževanja ter notranje revizije in ukrepov regulatorja.

10.3.4. Primerjava s preostalimi ugotovitvami iz nadnacionalne ocene tveganja

V nadnacionalni oceni tveganja je pri večini produktov sektorja iger na srečo izpostavljena grožnja infiltracije kriminalnih združb v ponudnike teh storitev. Navedena grožnja je v slovenskem sistemu omejena s pravili in kontrolami glede pridobitve dovoljenja za prirejanje iger na srečo ter omejitvami glede zasebnega lastništva, zato je iz tega vidika ocena tveganosti sektorja iger na srečo v Sloveniji nižja.

V nadnacionalni oceni tveganja je izpostavljen tudi vidik prirejanja rezultatov športnih tekmovanj in kupovanja zmagovitih loterijskih listkov. V zvezi s tem je treba izpostaviti, da so stavni dogodki, ki so uvrščeni na stavno listo, med drugim podprti tudi z nadzornimi programski orodji Betradarja in GLMS, slednjega pa omenja tudi nadnacionalna ocena tveganja med olajševalne ukrepe za sektor. Poleg se izvaja tudi sprotni nadzor preko NIS, v katerega so neposredno povezani nadzorni informacijski sistemi koncesionarjev in sistemi, na katerih

prireditelji prirejajo spletne igre na srečo, pri klasičnih spletnih igrah na srečo pa sta koncesionarja uvedla vrsto omejitev glede vplačil in izplačil.

Nadnacionalna ocena tveganja izpostavlja še prirejanje spletnih iger na srečo, glede česar je treba upoštevati, da v Sloveniji v obdobju 2020-2023 noben prireditelj posebnih iger na srečo ni imel koncesije za prirejanje posebnih iger na srečo na spletu, medtem ko za spletne (klasične) igre na srečo veljajo predhodno opisane omejitve.

10.3.5. Ocena posebnih tveganj

- Virtualne valute

Prireditelji iger na srečo v Sloveniji ne poslujejo z virtualnimi valutami, zato tveganja glede uporabe virtualnih valut niso upoštevna.

- Neprofitne organizacije

V zvezi s strukturo strank iz 11. člena ZIS in podatkov prirediteljev izhaja, da so udeleženci pri klasičnih igrah na srečo samo fizične osebe, zato tveganja, ki so povezana z zlorabo neprofitnih organizacij kot pravnih oseb za namen FT, ne pridejo v poštev.

- Pravno-organizacijske oblike

V zvezi s strukturo strank iz 11. člena ZIS in podatkov prirediteljev izhaja, da so udeleženci pri klasičnih igrah na srečo samo fizične osebe, zato tveganja, ki so povezana z zlorabo pravnih oseb za zakrivanje identitete storilcev kaznivih dejanj, ne pridejo v poštev.

- Predmeti kulturne dediščine

Glede na naravo storitev v sektorju iger na srečo tveganja povezana s preprodajo predmetov kulturno dediščine niso upoštevna.

10.3.6. Ugotovitve in predlagani ukrepi

Področje iger na srečo je v Sloveniji zelo podrobno in natančno regulirano, tako glede pridobivanja dovoljenja za prirejanje iger na srečo, lastništva koncesionarjev (z izjemo igralnih salonov) kot tudi licenciranja osebja v igralnicah in igralnih salonih. Na ta način je zagotovljen nadzor nad morebitno infiltracijo kriminalnih združb v strukture koncesionarjev. Področje prirejanja spletnih iger na srečo pa je omejen na klasične igre na srečo, pri čemer se z omejitvami tveganje teh produktov ustrezno obvladuje.

Hkrati FURS izvaja učinkovit nadzor nad izvajanjem ZPPDFT-2 pri koncesionarjih, pri čemer iz ugotovitev iz nadzornih postopkov izhaja, da so kontrolni ukrepi pri teh zavezancih učinkoviti z izjemo potencialno pomanjkljivega izobraževanja in usposabljanja vseh oseb v prodajni mreži klasičnih iger na srečo.

Na podlagi navedenega ocenjujemo, da je skupna ocena tveganja na področju klasičnih iger na srečo nizka (Low), na področju posebnih iger na srečo pa srednje nizka (Medium-Low), in sicer zaradi nekoliko višjega inherentnega tveganja.

10.4. OCENA RANLJIVOSTI SEKTORJA ZASTAVLJALNIC

10.4.1. Opredelitev in materialnost sektorja

V skladu z 19. točko prvega odstavka 4. člena ZPPDFT-1 oziroma 18. točko prvega odstavka 4. člena ZPPDFT-2 so zavezanci za izvajanje ukrepov za odkrivanje in preprečevanje pranja denarja in financiranja terorizma zastavljalnice.

Zastavljalnice so bile zavezanci že v skladu s prvim Zakonom o preprečevanju pranja denarja (Uradni list RS, št. 36/94), ki je začel veljati v juniju 1994. Direktiva (EU) 2015/849 kot tudi njene predhodnice ne obravnavajo zastavljalnic kot samostojne kategorije zavezancev. Podobno tudi v Uredbi (EU) 2024/1624 zastavljalnice ne bodo samostojna kategorija zavezancev. V ZPPDFT-1 oziroma ZPPDFT-2 ni definicije zastavljalnice, prav tako dejavnost zastavljalnic ni samostojno urejena v drugi zakonodaji. Po vsebini je zastavljalništvo ena od oblik kreditiranja, kjer posojiljemalec prinese v zastavljalnico predmet oziroma premičnino in jo zastavi, višina posojila pa je odvisna od vrednosti zastavljene premičnine. Zastavljalnica zadrži premičnino in jo lahko proda, če posojiljemalec posojila ne poplača. Potrošniške kreditne pogodbe ureja Zakon o potrošniških kreditih (Uradni list RS, št. 77/16, 92/21 – ZBan-3 in 12/24 – ZKSNKB, v nadaljevanju: ZPotK-2). V PRS je trenutno vpisanih 62 subjektov, ki imajo kot glavno dejavnost navedeno »Drugo kreditiranje«. Pet subjektov v PRS pa ima v nazivu oziroma firmi navedeno, da gre za zastavljalnico. Ocenjujemo, da je zastavljalnic v Republiki Sloveniji med 5 in 10.

10.4.2. Ocena inherentnega tveganja

Glede na to, da v praksi stranka zastavljalnice svojo premičnino prinese v zastavljalnico ter jo zastavljalnici preda v posest, po naravi stvari pri zastavljalnicah praviloma pride v poštev ponujanje storitev v neposredni navzočnosti stranke. Prav tako je tipično za zastavljalnice, da poslujejo oziroma izplačujejo posojila v gotovini. Poglavitno grožnjo za pranje denarja ali financiranje terorizma pri dejavnosti zastavljalnic predstavlja nevarnost, da stranka pridobi sredstva z zastavitvijo premoženja, ki je nezakonitega izvora. Obstaja tudi grožnja infiltracije kriminalnih združb oziroma zavestnega sodelovanja zastavljalnic pri ustvarjanju dobička s prodajo zastavljenega premoženja, ki je nezakonitega izvora. V takšnem primeru kriminalna združba sodeluje z zastavljalnico in namerno ne poplača posojila, zato da zastavljalnica s prodajo tega premoženja prikriva njegov nezakoniti izvor.

Inherentna tveganja z vidika pranja denarja in financiranja terorizma v sektorju zastavljalnic so predvsem zaradi majhnosti trga in nizkih zneskov ocenjena kot nizka, inherentna tveganja z vidika financiranja proliferacije pa nizka oziroma neznatna.

10.4.3. Ocena kontrolnega okolja

Dejavnost zastavljalnic ni v celoti regulirana. V primeru sklepanja kreditnih pogodb bi lahko prišle v poštev določbe ZPotK-2, vendar v praksi ugotavljamo, da zastavljalnice niso vpisane v register dajalcev kreditov za opravljanje storitev potrošniškega kreditiranja. Zato določene vstopne kontrole, ki jih ZPotK-2 postavlja za dajalce kredita, v praksi za zastavljalnice ne pridejo v poštev. Za dejavnost zastavljalnic ni smernic v zvezi z izvajanjem ukrepov po ZPPDFT-1 oziroma ZPPDFT-2. Poleg tega se zastavljalnice tudi ne povezujejo v interesna

združenja, kjer bi na področju preprečevanja pranja denarja in financiranja terorizma izvajali izobraževanje oziroma nudili podporo članom.

Glede na navedeno posameznih področji kontrolnega okolja (upravljanje tveganj PD/FT, politik in postopkov, pregleda stranke, vodenja evidenc in hrambe podatkov, zaposlenih za PPDFT, zaznave in poročanja suma PD/FT, nadzora in notranje kontrole ter izobraževanja) ni bilo mogoče oceniti. Kontrolno okolje za poročanje ni bilo ocenjeno kot relevantno. Glede področja notranje revizije je ugotovljeno, da zaradi majhnosti zastavljalnic kontrolno okolje ne pride v poštev, saj tudi največja znana zastavljalnica ne izpolnjuje pogojev za srednjo družbo po ZGD-1.

10.4.4. Primerjava z ugotovitvami iz Nadnacionalne ocene tveganja

Nadnacionalna ocena tveganja zastavljalnic ne obravnava samostojno, temveč jih omenja zgolj v delu, ki se nanaša na gotovinsko intenzivne dejavnosti, pri čemer tudi iz pregleda spletnih strani zaznanih slovenskih zastavljalnic izhaja, da nudijo gotovinska posojila.

Hkrati se po vsebini del nadnacionalne ocene tveganja, ki obravnava potrošniške kredite in posojila nizkih zneskov, lahko nanaša tudi na dejavnost zastavljalnic. Pri zastavljalnicah je treba upoštevati, da je osnovni pogoj zastava določenega premoženja, hkrati pa se zdi, da zastavljalnice v Sloveniji nimajo tolikšnega dnevnega obsega poslovanja, da bi to bil faktor tveganja za financiranje terorizma. V zvezi z grožnjo za pranje denarja nadnacionalna ocena tveganja izpostavlja digitalno ponujanje potrošniških kreditov, kar prav tako ne pride v poštev pri zastavljalnicah, kjer se zaradi zastave fizičnih predmetov predpostavlja prisotnost stranke.

10.4.5. Ocena posebnih tveganj

- Virtualne valute

Splošni pregled sektorja ne kaže na to, da zastavljalnice omogočajo izplačilo posojila oziroma odkup v virtualnih valutah. Zato ocenjujemo, da je sektor minimalno izpostavljen tveganjem v zvezi uporabo virtualnih valut.

- Neprofitne organizacije

Ocenjujemo, da tudi sektor zastavljalnic ni izpostavljen tveganjem glede zlorabe neprofitnih organizacij za namen financiranja terorizma.

- Pravno-organizacijske oblike

Glede na splošno ugotovitev, da so stranke zastavljalnic fizične osebe, ocenjujemo, da zastavljalnice niso izpostavljene znatnemu tveganju zlorabe pravno-organizacijskih oblik za zakrivanje dejanskega lastništva.

- Predmeti kulturne dediščine

Podatkov o strankah zastavljalnic, ki bi opravljale ali sklepale posle v zvezi s predmeti kulturne dediščine, nismo prejeli. Čeprav je tudi pri zastavljalnicah možno, da stranka zastavi predmet kulturne dediščine, gre v praksi pri takšnih predmetih, vsaj z vidika pranja denarja in

financiranja terorizma, za predmete večjih vrednosti, s katerimi se trguje prek dražbenih hiš, zato ocenjujemo, da sektor zastavljalnic ni izpostavljen tveganjem s preprodajo teh predmetov.

10.4.6. Ugotovitve in predlagani ukrepi

Glede na oceno števila zastavljalnic in njihovega obsega poslovanja je slovenski trg zastavljalništva nerazvit. Hkrati gre v osnovi za dejavnost, kjer ni tipično čezmejno poslovanje in kjer so zneski posojil nizki. Po drugi strani pa gre za dejavnost s pretežno gotovinskim poslovanjem, pri čemer je nadzor nad temi zavezanci s strani pristojnih organov pomanjkljiv. V zvezi s tem pa dodatno povečuje tveganje tudi pomanjkanje podatkov o poslovanju teh zavezancev. Nejasen je tudi položaj zastavljalnic, saj se postavlja vprašanje, ali se ti subjekti morajo registrirati kot dajalci kreditov, kadar sklepajo kreditne pogodbe namesto prodajnih pogodb z možnostjo odkupa.

Na podlagi navedenega ocenjujemo, da je skupna ocena tveganja sektorja zastavljalnic nizka (Low).

10.5. OCENA RANLJIVOSTI SEKTORJA RAČUNOVODIJ IN DAVČNIH SVETOVALCEV

10.5.1. Opredelitev in materialnost sektorja

Točnega števila pravnih in fizičnih oseb, ki opravljajo poslovno ali poklicno dejavnost računovodskih storitev ali storitev davčnega svetovanja ni mogoče določiti, saj ne gre za regulirana poklica. Tako tudi ne obstaja točna definicija »računovodskih storitev« ali »storitev davčnega svetovanja«. Pri oceni števila zavezancev – računovodij in davčnih svetovalcev primarno izhajamo iz števila poslovnih subjektov, ki so vpisani v Poslovni register Slovenije (v nadaljevanju: PRS) in imajo kot v PRS vpisano dejavnost »Računovodske, knjigovodske in revizijske dejavnosti; davčno svetovanje«. V letih 2020-2023 se število takšnih subjektov giblje okoli 4.500, podobno kot v predhodnem ocenjevalnem obdobju.

10.5.2. Ocena inherentnega tveganja

Organizirane kriminalne združbe za pranje sredstev nezakonitega izvora pogosto zlorabljajo strokovnjake na računovodskem in davčnem področju, saj lahko izkoristijo njihove svetovalne storitve in specializirano znanje o oblikovanju in upravljanju struktur ter sposobnost zagotavljanja dokumentacije in zagotovil v zvezi s poslovnimi dejavnostmi, kakor izhaja iz ugotovitev nadnacionalne ocene tveganja. Poleg tega je ranljivost računovodskega servisa zelo velika pri pripravi računovodskih izkazov, saj praksa iz tujine kaže, da se npr. precej nezakonito pridobljenega premoženja lahko legalizira ravno skozi prirejene računovodske izkaze. To potrjujejo tudi izkušnje in podatki UPPD, ki skozi obravnavno sumljivih transakcij zaznava sodelovanje domačih računovodskih servisov z družbami in posamezniki, ki jih obravnava UPPD. Za učinkovito preprečevanje tovrstnih pojavov je ključno zavedanje sektorja o ranljivosti.

Po podatkih zavezancev, pridobljenih s pomočjo vprašalnikov, in podatkih združenj zavezancev je velika večina njihovih strank, približno 96 odstotkov, domačih strank oziroma strank s sedežem, stalnim ali začasnim prebivališčem v Republiki Sloveniji, saj so v obdobju 2020-2023 v povprečju imeli nekaj manj kot štiri odstotke strank s sedežem ali stalnim oziroma začasnim prebivališčem v drugih državah članicah EU ter manj kot polovico odstotka strank s sedežem ali stalnim oziroma začasnim prebivališčem v tretjih državah. Pri tem pa je manj kot odstotek zavezancev odgovorilo, da so imeli v obdobju 2020-2023 stranke ali transakcije, povezane s tretjimi državami z visokim tveganjem iz šestega odstavka 55. člena ZPPDFT-2.

Inherentna tveganja z vidika pranja denarja in financiranja terorizma pri ponudnikih računovodskih storitev in storitev davčnega svetovanja so ocenjena kot običajna, inherentna tveganja z vidika financiranja proliferacije pa nizka oziroma neznatna.

10.5.3. Ocena kontrolnega okolja

Kot veliko pomanjkljivost, ki vpliva tudi na učinkovito obvladovanje tveganj pranja denarja in financiranja terorizma v tem sektorju, je treba izpostaviti pomanjkanje zakonske ureditve poklica računovodij in davčnih svetovalcev. Kot je bilo pojasnjeno, ta pomanjkljivost med drugim vpliva na zmožnost identifikacije zavezancev in na kakovost izvedenih računovodskih

storitev ter posredno tudi na pravilno izvajanje zakonodaje s področja preprečevanja pranja denarja in financiranja terorizma.

Čeprav tudi nekateri drugi poklici, ki so hkrati zavezanci po ZPPDFT-2, niso vsebinsko regulirani, je treba upoštevati, da sektor računovodskih servisov in davčnih svetovalcev nudi svoje storitve velikemu številu poslovnih subjektov, zato pomanjkanje vsebinske regulative na tem področju predstavlja večjo ranljivost glede pranja denarja in financiranja terorizma.

Poleg tega pomanjkanje zakonske ureditve poklica pomeni, da ni ustreznih kontrol vstopa zavezancev na trg. Tako se ne preverja, ali so zavezanci sami, njihovo posloводство ali formalni in dejanski lastniki povezani z organiziranimi kriminalnimi združbami. Podobno se pred podelitvijo dovoljenja ne preverja sposobnosti in primernosti vodstvenega kadra (t. i. »fit and proper« preverjanje) ter primernosti kontrol in postopkov za učinkovito obvladovanje tveganj pranja denarja in financiranja terorizma.

V precejšnjemu številu neposrednih nadzorov pri računovodjih in davčnih svetovalcih v letu 2023 je UPPD ugotovil znatne pomanjkljivosti glede izdelave ocen tveganj zavezancev in ocen tveganj strank, kar bistveno vpliva na zmožnost vzpostavitve učinkovitega upravljanja tveganj. Podobno je UPPD pri neposrednih nadzorih računovodij in davčnih svetovalcev v letu 2023 v skoraj 19 odstotkih vseh nadzorov ugotovil nepravilnosti v zvezi z obveznostjo vzpostavitve in izvajanja učinkovitih politik, kontrol in postopkov za ublažitev in obvladovanje tveganj pranja denarja in financiranja terorizma, in sicer je šlo pretežno za to, da zavezanci teh politik, kontrol in postopkov sploh niso imeli vzpostavljenih. Nadalje je UPPD v neposrednih nadzorih v letu 2023 v dobrih 57 odstotkih primerov ugotovil, da ti zavezanci niso izvajali ukrepov za poznavanje stranke v skladu z zakonom, ter da zavezanci ne vodijo ustreznih evidenc.

V obravnavanem obdobju so ponudniki računovodskih storitev in storitev davčnega svetovanja skupaj sporočili zgolj pet sumljivih transakcij. Vendar iz podatkov UPPD, in sicer analize prijav sumljivih transakcij drugih zavezancev, predvsem bank, izhaja tudi, da so se računovodski servisi oziroma računovodje in davčni svetovalci pojavljali v povezavi s temi sumljivimi transakcijami, predvsem kot kontaktne osebe oziroma točke, ki so v imenu strank dajale pojasnila in dokumentacijo bankam, oziroma je iz samih prijav sumljivih transakcij izhajalo, da je stranka imela zunanjo računovodjo oziroma davčnega svetovalca.

Sicer glede na lastnosti tipičnih strank računovodskih servisov in davčnih svetovalcev – majhni, domači subjekti – ni izključeno, da je večina teh strank neznatno tveganih oziroma da pri večini poslovanje ni sumljivo. Vendar je treba upoštevati tudi okoliščino, da imajo ti zavezanci zelo veliko število strank, posebej poslovnih subjektov. Zato bi se glede na število strank, ki jih imajo ti zavezanci, pričakovalo, da bolj pogosto zaznavajo in sporočajo sumljive transakcije. Glede na navedeno in na podlagi podatkov iz prijav sumljivih transakcij drugih zavezancev ter ugotovitev iz nadzornih postopkov UPPD glede pomanjkljivega izvajanja ukrepov po ZPPDFT-2 lahko sklepamo, da nizko število sporočenih sumljivih transakcij s strani računovodskih servisov in davčnih svetovalcev kaže na sistemske pomanjkljivosti pri zaznavanju in sporočanju sumljivih transakcij s strani teh zavezancev.

Na podlagi navedenega ocenjujemo, da je kontrolno okolje pomanjkljivo.

10.5.4. Primerjava z ugotovitvami iz Nadnacionalne ocene tveganja

Iz ugotovitev Nadnacionalne ocene tveganja, ki se nanašajo na računovodje in davčne svetovalce, izhaja, da se kar nekaj tipičnih scenarijev tveganja povezanih z zlorabo teh poklicev nanaša na storitve, ki jih računovodski servisi in davčni svetovalci v Sloveniji v praksi sploh ne izvajajo ali ne izvajajo pogosto, npr. (i) oblikovanje in upravljanje podjetij oziroma skladov (t. i. »trusts«, ki jih v slovenskem pravnem redu ne poznamo), (ii) nakup oziroma prodaja nepremičnin, in (iii) sprožanje sodnih oziroma podobnih postopkov. Poleg tega iz nadzorov in ugotovitev UPPD pri obravnavi sumljivih transakcij ne izhaja, da bi se v povezavi s temi zavezanci pogosto pojavljali primeri tehnik pranja denarja, ki so omenjeni v nadnacionalni oceni tveganja: (i) ustvarjanje kompleksnih lastniških struktur, (ii) zagotavljanje slamnatih mož za upravljanje s podjetji, in (iii) zagotavljanje fiktivnih dejanskih lastnikov.

Ocenjujemo, da je predvsem zaradi omejenega nabora storitev, ki jih v praksi ti zavezanci nudijo svojim strankam, grožnja pranja denarja in financiranja terorizma v Sloveniji v primerjavi z nadnacionalno oceno tveganja nekoliko nižja. Medtem ko je ranljivost sektorja zaradi pomanjkljivega zavedanja tveganj pranja denarja in financiranja terorizma ter izvajanja ukrepov za preprečevanje pranja denarja in slabe organiziranosti nekoliko višja.

10.5.5. Ocena posebnih tveganj

- Virtualne valute

Glede na podatke, ki so jih podali zavezanci, velika večina ne posluje z virtualnimi valutami oziroma tudi nima strank, ki bi poslovale z virtualnimi valutami, niti ne hrani virtualnih valut, kar je skladno s podatki iz registra ponudnikov storitev virtualnih valut. Ocenjujemo, da je sektor minimalno izpostavljen tveganjem v zvezi uporabo virtualnih valut.

- Neprofitne organizacije

Kot izhaja iz strateške analize tveganj glede zlorabe neprofitnih organizacij v Republiki Slovenije za namen financiranja terorizma, sektor neprofitnih organizacij ni izpostavljen grožnjam financiranja terorizma. V povezavi s sektorjem računovodij in davčnih svetovalcev pa je bilo ugotovljeno, da ima sicer več kot polovica zavezancev stranke, ki so neprofitne organizacije, in sicer v povprečju 5 takšnih strank, vendar nobeno od teh niso ocenili kot visoko tvegano. Manj kot 5 odstotkov zavezancev, ki so navedli, da imajo stranke neprofitne organizacije, pa so sporočili podatke o izvajanju čezmejnih transakcij teh strank (tudi znotraj EU), pri čemer so v povprečju te transakcije znašale med okoli 15 in 36 odstotkov vseh transakcij. Vendar pa nobeden od zavezancev ni ocenil teh strank kot visoko tveganih neprofitnih organizacij, pri čemer je treba upoštevati, da tudi UPPD obravnava sumljivih transakcij v obravnavanem obdobju ni zaznal sumov financiranja terorizma v povezavi z neprofitnimi organizacijami.

Ob upoštevanju vsega navedenega ocenjujemo, da sektor ni izpostavljen tveganjem glede zlorabe neprofitnih organizacij za namen financiranja terorizma.

- Pravno-organizacijske oblike

Večina strank je torej slovenskih družb z omejeno odgovornostjo, ki je tudi sicer najbolj pogosta in najbolj razširjena oblika gospodarske družbe. Družbe z omejeno odgovornostjo imajo v osnovi tudi enostaven sistem upravljanja, podatki o družbeniki, poslovnih deležih, osebah, pooblaščenih za zastopanje, članih organa nadzora ter čistopisi družbenih pogodb oziroma aktov o ustanovitvi družb pa so javno dostopni. Podatke o dejanskih lastnikih morajo ugotoviti in vpisati v register. Ne glede na navedeno pa ob upoštevanju glede ugotovitev iz nadzorov UPPD, da zavezanci računovodski servisi in davčni svetovalci v znatnem deležu pomanjkljivo ali sploh ne ugotavljajo dejanskih lastnikov svojih strank. Zato ocenjujemo, da so zavezanci izpostavljeni zmernemu tveganju zlorabe pravno-organizacijskih oblik za zakrivanje dejanskega lastništva.

- Predmeti kulturne dediščine

V zvezi s tveganji povezanimi s preprodajo predmetov kulturno dediščine je treba tudi upoštevati, da računovodski servisi in davčni svetovalci v praksi ne upravljajo s premoženjem svojih strank in ne igrajo vloge posrednika pri konkretnih transakcijah. Ob hkratni nerazvitosti slovenskega trga s predmeti kulturne dediščine in izredno majhnemu obsegu poslovanja zavezancev računovodij in davčnih svetovalcev s strankami, ki so opravljale ali sklepale posle v zvezi s predmeti kulturne dediščine, ocenjujemo, da so tveganja povezana s preprodajo predmetov kulturno dediščine v sektorju računovodskih servisov in davčnih svetovalcev neznatna.

10.5.6. Ugotovitve in predlagani ukrepi

Pri zavezancih računovodskih servisih in davčnih svetovalcih gre praviloma za manjše subjekte z manjšim številom domačih strank, ki za svoje stranke praviloma ne izvajajo transakcij, temveč knjižijo poslovne dogodke. Hkrati pa je točno število teh zavezancev zaradi pomanjkanja regulacije in nezanemarljivega obsega sive ekonomije neznano, pri čemer se ocenjuje, da jih je med 4.000 in 15.000. Posledično tudi ni mogoče določiti točnega števila strank teh zavezancev, vendar je glede na ocene to število relativno visoko, in sicer okoli 100.000 strank, pri čemer gre večinoma za poslovne subjekte. To pomeni, da zavezanci računovodje in davčni svetovalci s svojimi storitvami pokrivajo velik del poslovnih subjektov v Republiki Sloveniji. Zaradi pomanjkanja regulacije pa tudi ni ustreznih nadzorov nad infiltracijo kriminalnih združb v strukture zavezancev. Hkrati je glede na ugotovitve UPPD glede obravnavanih sumljivih transakcijah in nadzorih nad izvajanjem ZPPDFT-2 mogoče zaključiti, da kontrolni ukrepi pri teh zavezancih niso učinkoviti.

Na podlagi navedenega ocenjujemo, da je skupna ocena tveganja sektorja računovodij in davčnih svetovalcev srednje visoka (Medium-High).

10.6. OCENA RANLJIVOSTI SEKTORJA PODJETNIŠKIH IN FIDUCIARNIH STORITEV

10.6.1. Opredelitev in materialnost sektorja

V skladu s podtočko m) 19. točke prvega odstavka 4. člena ZPPDFT-1 oziroma podtočko l) 19. točke prvega odstavka 4. člena ZPPDFT-2 so zavezanci za izvajanje ukrepov za odkrivanje in preprečevanje pranja denarja in financiranja terorizma pravne in fizične osebe, ki opravljajo poslovno ali poklicno dejavnost podjetniških ali fiduciarnih storitev.

V skladu s 30. točko 3. člena ZPPDFT-1 oziroma 34. točko 3. člena ZPPDFT-2 pa je oseba, ki zagotavlja podjetniške ali fiduciarne storitve, vsaka fizična ali pravna oseba, ki kot svojo poslovno dejavnost opravlja katero izmed naslednjih storitev za tretjo osebo:

- a) ustanavlja pravne osebe,
- b) opravlja vlogo ali drugi osebi omogoča opravljati vlogo direktorja, poslovodje ali družbenika, pri tem pa ne gre za dejansko opravljanje poslovodne funkcije oziroma oseba ne prevzema poslovnega tveganja v zvezi s kapitalskim vložkom v pravni osebi, v kateri je formalno družbenik,
- c) pravni osebi zagotavlja registrirani sedež, poslovni, dopisni ali upravni naslov in druge s tem povezane storitve,
- d) č) opravlja vlogo ali drugi osebi omogoča opravljati vlogo skrbnika ustanove, sklada ali podobnega pravnega subjekta tujega prava, ki sprejema, upravlja ali razdeljuje premoženjska sredstva za določen namen, pri čemer opredelitev ne zajema skrbnikov investicijskih skladov, vzajemnih pokojninskih skladov in pokojninskih družb,
- e) opravlja vlogo ali drugi osebi omogoča opravljati vlogo delničarja za račun druge osebe, razen če gre za družbo, katere vrednostni papirji so uvrščeni v trgovanje na organiziranem trgu in za katero v skladu s pravnimi akti EU ali primerljivimi mednarodnimi standardi veljajo zahteve po razkritju podatkov.

Sicer pa dejavnost zagotavljanja podjetniških ali fiduciarnih storitev ni samostojno urejena v področni zakonodaji, v skladu s katero bi bil urejen način opravljanja teh storitev, vstopne kontrole na trg za subjekte, ki želijo opravljati te storitve oziroma postopek registracije ali licenciranja teh subjektov, vključno s postopki za oceno primernosti ključnih oseb, ipd. Prav tako v SKD ni samostojne dejavnosti zagotavljanja podjetniških ali fiduciarnih storitev. V praksi zagotavljajo podjetniške ali fiduciarne storitve tudi druge kategorije zavezancev, npr. računovodje oziroma računovodski servisi, davčni svetovalci in odvetniki oziroma odvetniške družbe. Navedeno izhaja tako iz ugotovitev v postopkih nadzora, ki jih je izvajal UPPD, oziroma iz vprašalnikov, ki so bili navedenim zavezancem poslani za potrebe predmetne nacionalne ocene tveganja. Kljub temu pa majhen delež teh zavezancev zagotavlja podjetniške ali fiduciarne storitve. Ocenjujemo, da je število gospodarskih subjektov, ki v Sloveniji zagotavljajo podjetniške ali fiduciarne storitve, med 177 in 570.

10.6.2. Ocena inherentnega tveganja

Podobno kot v predhodni nacionalni oceni tveganja ocenjujemo, da dejavnost opravljanja podjetniških in fiduciarnih storitev ne predstavlja pomembnejše ekonomske oziroma poslovne

dejavnosti v Sloveniji, saj pravno oziroma gospodarsko okolje ni izkazalo večje potrebe po tovrstnih storitvah, kot je to prisotno v drugih državah.

Na področju podjetniških in fiduciarnih storitev, ki se nanaša na ustanavljanje pravnih oseb ter nudenja sedeža pravne osebe in njenega zastopnika, ugotavljamo prisotnost zlorab tovrstne dejavnosti, in sicer:

- ustanavljanje pravnih oseb na zalogo, kjer posamezniki ali družbe ustanovijo večje število pravnih oseb, ki jih nato prodajajo drugim osebam, ki te družbe (kot slamnate družbe) lahko zlorabijo za izvrševanje gospodarskih kaznivih dejanj (predvsem davčnih utaj in PD),
- registracije oziroma nudenja sedeža več različnim pravnim osebam na istem naslovu, ki praviloma predstavlja samo »poštni nabiralnik« posamezne družbe, in na katerem naslovu ni fizično mogoče opravljanje poslovne dejavnosti,
- zastopanje več različnih pravnih oseb, kjer slovenski ali tuji državljani nastopajo kot zastopniki več različnih pravnih oseb, a te funkcije dejansko ne opravljajo ampak zgolj služijo kot slamnate osebe, ki se jih zlorablja predvsem za izvrševanje gospodarskih kaznivih dejanj.

Navedene storitve se tako lahko učinkovito zlorabijo s strani organiziranih kriminalnih družb ali posameznikov na področju izvrševanja gospodarskih kaznivih dejanj, predvsem davčnih utaj preko tako imenovanih davčnih vrtiljakov in posledičnega pranja denarja.

Pri oceni inherentnega tveganja sektorja podjetniških in fiduciarnih storitev je treba izhajati predvsem iz inherentne ocene tveganj sektorjev zavezancev, ki v praksi opravljajo tudi te storitve, torej računovodje, davčne svetovalce in odvetnike oziroma odvetniške družbe.

Ob upoštevanju vsega navedenega **ocenjujemo, da so inherentna tveganja z vidika pranja denarja in financiranja terorizma v sektorju podjetniških in fiduciarnih storitev običajna, inherentna tveganja z vidika financiranja proliferacije pa nizka oziroma neznatna.**

10.6.3. Ocena kontrolnega okolja

Dejavnost ponujanja podjetniških in fiduciarnih storitev ni samostojno regulirana, tako da so subjekti, ki opravljajo te storitve regulirani zgolj v primeru, da so predmet regulative zaradi drugih dejavnosti, ki jih opravljajo, kot npr. odvetniki oziroma odvetniške družbe. V primeru, da podjetniške in fiduciarne storitve opravljajo računovodje ali davčni svetovalci, pa prav tako niso regulirani, kot je bilo pojasnjeno v poglavju, ki ureja sektor računovodij in davčnih svetovalcev.

Posamezna področja kontrolnega okolja so ocenjena kot pomanjkljiva, in sicer področje upravljanja tveganj PD/FT, politik in postopkov, pregleda stranke, vodenja evidenc in hrambe podatkov, zaznave in poročanja suma PD/FT, ter nadzora in notranje kontrole.

Področja poročanja in zaposlenih za PPDFT ter izobraževanja so ocenjena kot sprejemljiva, medtem ko zaradi majhnosti subjektov na trgu kontrolno okolje v zvezi z izvajanjem notranje revizije po naši oceni ne pride v poštev, saj nismo zaznali subjekta, ki bi ponujal podjetniške in fiduciarne storitve, ki bi izpolnjeval pogoje za srednjo družbo po ZGD-1.

10.6.4. Primerjava z ugotovitvami iz Nadnacionalne ocene tveganja

Nadnacionalna ocena tveganja podjetniških in fiduciarnih storitev ne obravnava samostojno, temveč jih omenja v kontekstu skladov in ustanov, nominiranih direktorjev in lastnikov, slamnatih podjetij, vlaganja v nepremičnine ter pri računovodjah, revizorjih in davčnih svetovalcih. Iz nadnacionalne ocene tveganja izhaja, da države članice EU poročajo o kršitvah glede izvajanja pregledov strank in sporočanja sumljivih transakcij s strani ponudnikov storitev podjetniških in fiduciarnih storitev, kar posredno zaznavamo tudi v Sloveniji.

Ugotovitve iz nadnacionalne ocene tveganja glede groženj v povezavi s storitvami podjetniških in fiduciarnih storitev so skladne z zlorabami tovrstne dejavnosti, ki smo jih navedli v poglavju z oceno inherentnega tveganja, prav tako pa podobno kot v nadnacionalni oceni tveganja ugotavljamo, da se v praksi tovrstne storitve pojavljajo v kombinaciji z drugimi sektorji.

10.6.5. Ocena posebnih tveganj

- Virtualne valute

Glede na to, da smo ocenili, da sta tako sektor računovodij in davčnih svetovalcev kot sektor odvetniških storitev minimalno izpostavljena tveganjem v zvezi uporabo virtualnih valut, zaključujemo, da enako velja za sektor podjetniških in fiduciarnih storitev.

- Neprofitne organizacije

V povezavi s tveganji glede zlorabe neprofitnih organizacij za namen FT že v osnovi izhajamo iz ugotovitev strateške analize teh tveganj v Republiki Sloveniji, poleg tega pa smo tako za sektor računovodij in davčnih svetovalcev kot tudi sektor odvetniških storitev ocenili, da nista izpostavljena grožnjam zlorabe neprofitnih organizacij za namen financiranja terorizma. Zato ocenjujemo, da enako velja tudi za sektor podjetniških in fiduciarnih storitev.

- Pravno-organizacijske oblike

V zvezi s tveganji, povezanimi z različnimi pravno-organizacijskimi oblikami, smo sicer v sektorju računovodij in davčnih svetovalcev ter v sektorju odvetniških storitev ocenili, da sta sektorja izpostavljena zmernemu tveganju zlorabe pravno-organizacijskih oblik za zakrivanje dejanskega lastništva, predvsem zaradi pomanjkljivosti glede ugotavljanja dejanskih lastnikov svojih strank tveganjem. Vendar v kontekstu podjetniških in fiduciarnih storitev ni mogoče zanemariti, da se ponudnike te storitve v praksi najbolj pogosto zlorablja ravno za potrebe zakrivanja dejanskega lastništva, zato ocenjujemo, da je sektor podjetniških in fiduciarnih storitev izpostavljen visokemu tveganju zlorabe pravno-organizacijskih oblik za zakrivanje dejanskega lastništva.

- Predmeti kulturne dediščine

Ob hkratni nerazvitosti slovenskega trga s predmeti kulturne dediščine ter minimalnem oziroma izredno majhnem obsegu poslovanja zavezancev računovodij in davčnih svetovalcev ter odvetnikov in odvetniških družb s strankami, ki opravljajo ali sklepajo posle v zvezi s predmeti kulturne dediščine, ocenjujemo, da so tudi tveganja povezana s preprodajo

predmetov kulturno dediščine v sektorju podjetniških in fiduciarnih storitev minimalna oziroma neznatna.

10.6.6. Ugotovitve in predlagani ukrepi

Ocena tveganja sektorja podjetniških in fiduciarnih storitev primarno izhaja iz ocene tveganj sektorjev računovodij in davčnih svetovalcev ter odvetnikov in odvetniških družb, saj glede na ugotovitve iz nadzorov UPPD navedeni kategoriji zavezancev v praksi najbolj pogosto opravljajo te storitve. Treba pa je upoštevati, da teh storitev ne opravljajo vsi predstavniki teh dveh kategorij zavezancev, zato je tudi število zavezancev, ki opravljajo tovrstne storitve, in število strank, za katere opravljajo te storitve, manjše od skupnega števila računovodij in davčnih svetovalcev ter odvetnikov oziroma odvetniških družb in od skupnega števila strank teh dveh kategorij zavezancev. Hkrati pa tveganje do določene mere povečuje okoliščina, da nad samim sektorjem podjetniških in fiduciarnih storitev ni zadostnega samostojnega nadzora.

Na podlagi navedenega ocenjujemo, da je skupna ocena tveganja sektorja podjetniških in fiduciarnih storitev srednja (Medium).

10.7. OCENA RANLJIVOSTI SEKTORJA TRGOVINE S PLEENITIMI KOVINAMI IN DRAGIMI KAMNI TER IZDELKI IZ NJIH

10.7.1. Opredelitev in materialnost sektorja

V skladu s podtočko n) 20. točke prvega odstavka 4. člena ZPPDFT-1 oziroma podtočko m) 19. točke prvega odstavka 4. člena ZPPDFT-2 so zavezanci za izvajanje ukrepov za odkrivanje in preprečevanje pranja denarja in financiranja terorizma pravne in fizične osebe, ki opravljajo poslovno oziroma poklicno dejavnost prometa plemenitih kovin in dragih kamnov ter izdelkov iz njih. Točnega števila zavezancev, ki opravljajo poslovno oziroma poklicno dejavnost prometa plemenitih kovin in dragih kamnov ter izdelkov iz njih, ni mogoče določiti, saj ne gre za regulirano dejavnost oziroma poklic. Glede na vrsto storitev oziroma produktov, ki jih nudijo, sta znotraj te kategorije zavezancev dve skupini, in sicer skupina zlatarjev in draguljarjev, pri katerih gre predvsem za majhne trgovce z nakitom, ki praviloma ne nudijo prodaje naložbenega zlata, ter skupina prodajalcev naložbenega zlata in drugih plemenitih kovin, kamor sodijo tudi nekatere večje zlatarne v Republiki Sloveniji in ponudniki naložbenega zlata in ostalih plemenitih kovin. Pri opredelitvi in materialnosti sektorja smo ti dve skupini obravnavali ločeno, medtem ko smo ju pri oceni tveganj oziroma groženj in ranljivosti obravnavali skupaj, saj se tudi v nadnacionalni oceni tveganja kategorija plemenitih kovin in dragih kamnov kot blaga visoke vrednosti obravnava skupaj.

Ocenjujemo, da je bilo zlatarjev in draguljarjev v letih 2020-2023 v povprečju med 110 in 200, prodajalcev naložbenega zlata in drugih plemenitih kovin v letih 2020-2023 pa med 60 in 80.

10.7.2. Ocena inherentnega tveganja

Po podatkih zavezancev je velika večina njihovih strank fizičnih oseb, večinoma stranke s sedežem ali stalnim prebivališčem v Republiki Sloveniji. V zvezi s podatki o poslovanju s pravnimi osebami prav tako izhaja, da prevladujejo domače stranke pravne osebe, pri čemer gre pretežno za slovenske družbe z omejeno odgovornostjo. V povprečju predstavlja približno tretjina poslovanja s strankami gotovinsko poslovanje. Že ob upoštevanju velikosti celotnega trga zlata in diamantov je mogoče zaključiti, da je slovenski trg s plemenitimi kovinami in dragimi kamni ter predmeti iz njih majhen oziroma nerazvit.

Tveganja izhajajo iz samih lastnosti plemenitih kovin in dragih kamnov ter izdelkov iz njih, kot so enostavna hramba, likvidnost, prenosljivost. Je pa glede na oceno čistih prihodkov na eni strani zlatarjev in draguljarjev ter na drugi strani prodajalcev naložbenega zlata treba upoštevati, da so ti prihodki pri prodajalcih naložbenega zlata nekajkrat večji, posledično je tudi materialnost tega dela sektorja večja.

Zato ocenjujemo, da so **inherentna tveganja z vidika pranja denarja in financiranja terorizma v sektorju trgovine s plemenitimi kovinami in dragimi kamni ter predmeti iz njih predvsem zaradi majhnosti trga običajna, inherentna tveganja z vidika financiranja proliferacije pa nizka oziroma neznatna.**

10.7.3. Ocena kontrolnega okolja

Podobno kot pri nekaterih drugih nefinančnih zavezancih, dejavnost prometa plemenitih kovin in dragih kamnov ter izdelkov iz njih ni v celoti regulirana. Sicer Zakon o izdelkih iz plemenitih kovin (Uradni list RS, št. 4/06 – UPB in 7/18, v nadaljevanju: ZIPlEK) ureja tehnične zahteve, ki jih morajo izpolnjevati izdelki iz plemenitih kovin v prometu, postopke ugotavljanja in potrjevanja skladnosti teh izdelkov, njihovo označevanje izdelkov ter promet in nadzorstvo nad njimi. Vendar ZIPlEK ne ureja subjektov, ki opravljajo dejavnost prometa, kot takih oziroma njihovo registracijo ali licenciranje ter preverjanje primernosti teh subjektov za opravljanje dejavnosti v smislu nekaznovanosti, usposobljenosti za izvajanje področne zakonodaje, kot je ZPPDFT-1 oziroma ZPPDFT-2 ipd. Sama identifikacija zavezancev je torej otežena, prav tako pa ni ustreznih vstopnih kontrol.

Nadalje je treba upoštevati, da se v skladu z Uredbo (EU) 2018/1672 o kontroli gotovine, ki se vnaša v Unijo ali iznaša iz nje (v nadaljevanju: Uredba (EU) 2018/1672), izvaja nadzor tudi nad prenašanjem naložbenega zlata v vrednosti 10.000 EUR ali več pri vstopu ali izstopu iz Evropske unije. Glede na podatke organov, ki so pristojni za izvajanje kontrol, in sicer FURS ter Policije, pa v obravnavanem obdobju ni bilo prijav oziroma razkritij prenosov zlatih kovancev in naložbenega zlata.

Večina področij kontrolnega okolja je bilo ocenjenih kot pomanjkljivo, in sicer upravljanje tveganj PD/FT, politike in postopki, pregled stranke, vodenje evidenc in hramba podatkov, zaznava in poročanje suma PD/FT, nadzor in notranja kontrola, ter izobraževanje. Področje poročanja znotraj zavezanca ni ocenjeno kot relevantno, področja zaposlenih za PPFT pa ni bilo možno oceniti. Zaradi majhnosti subjektov v sektorju prometa s plemenitimi kovinami in dragimi kamni ter izdelkov iz njih kontrolno okolje v zvezi z izvajanjem notranje revizije ne pride v poštev, saj tudi največji subjekti v sektorju ne izpolnjujejo pogojev za srednjo družbo po ZGD-1.

10.7.4. Primerjava z ugotovitvami iz Nadnacionalne ocene tveganja

Ugotovitve v zvezi z lastnostmi plemenitih kovin in dragih kamnov ter izdelkov iz njih so relevantne tudi za slovenski trg, saj niso odvisne od specifik posameznega trga. Po drugi strani pa iz nadnacionalne ocene tveganja izhaja, da za slovenski trg niso relevantne ugotovitve glede trgovine z diamanti. Za Slovenijo so relevantne tudi ugotovitve iz nadnacionalne ocene tveganja v zvezi z omejitvami gotovinskega poslovanja, kar naj bi vplivalo na obseg poslovanja z gotovino.

10.7.5. Ocena posebnih tveganj

- Virtualne valute

Glede na podatke, ki so jih podali zavezanci, zanemarljiv del posluje z virtualnimi valutami oziroma ima stranke, ki bi poslovale z virtualnimi valutami. Noben od zavezancev pa ni poročal o tem, da bi hranil virtualne valute v imenu in za račun strank. Zato ocenjujemo, da je sektor minimalno izpostavljen tveganjem v zvezi uporabo virtualnih valut.

- Neprofitne organizacije

Ocenjujemo, da sektor ni izpostavljen tveganjem glede zlorabe neprofitnih organizacij za namen financiranja terorizma.

- **Pravno-organizacijske oblike**

Po podatkih zavezancev je v obravnavanem obdobju delež strank pravnih oseb v povprečju znašal manj kot 2 odstotka vseh strank. Od tega je bilo po podatkih zavezancev največ slovenskih družb z omejeno odgovornostjo (med 76 % in 8 5%). Druga najpogostejša kategorija strank pravnih oseb so bile tuje družbe z omejeno odgovornostjo. Glede na zelo nizko število strank pravnih oseb ocenjujemo, da zavezanci v tem sektorju niso izpostavljeni znatnemu tveganju zlorabe pravno-organizacijskih oblik za zakrivanje dejanskega lastništva.

- **Predmeti kulturne dediščine**

Iz odgovorov na vprašalnike izhaja, da v obravnavanem obdobju niso imeli strank, ki bi opravljale ali sklepale posle v zvezi s predmeti kulturne dediščine. Čeprav je možno, da izdelki iz plemenitih kovin ali dragih kamnov predstavljajo tudi predmet kulturne dediščine, se v praksi s takšnimi izdelki trguje prek dražbenih hiš, zato je neizpostavljenost sektorja zlatarjev in draguljarjev trgovini s predmeti kulturne dediščine pričakovana.

10.7.6. Ugotovitve in predlagani ukrepi

Glede na ocene števila zavezancev in njihovega prometa ter v primerjavi s svetovnim trgom zlata in diamantov, je slovenski trg plemenitih kovin in dragih kamnov ter izdelkov iz njih zelo majhen. Zakonodaja je sicer strožja kot na ravni EU, vendar se zdi, da se ta v praksi ne izvaja. Pri tem pa zaradi pomanjkljivega nadzora ni mogoče z gotovostjo ugotoviti, v kolikšnem deležu zavezanci v tem sektorju učinkovito izvajajo ukrepe za preprečevanje pranja denarja in financiranja terorizma. Nereguliranost dejavnosti dodatno otežuje učinkovit nadzor, poleg tega pa zavezancem tudi niso na voljo posodobljena orodja oziroma usmeritve, ki bi jim pomagala pri izvajanju svojih zakonskih obveznosti na področju preprečevanja pranja denarja in financiranja terorizma. Posledično je zavedanje zavezancev v sektorju o tveganjih pranja denarja in financiranja terorizma in o njihovih obveznostih na tem področju, z izjemo članov SDZS, ki svojim članom nudi določeno podporo z izobraževanji, obveščanjem o zakonskih spremembah in tolmačenjem zakonodaje, nizko.

Na podlagi navedenega ocenjujemo, da je skupna ocena tveganja sektorja trgovine s plemenitimi kovinami in dragimi kamni ter izdelki iz njih srednje visoka (Medium-High).

10.8. OCENA RANLJIVOSTI SEKTORJA TRGOVINE Z UMETNIŠKIMI DELI

10.8.1. Opredelitev in materialnost sektorja

V skladu s podtočkama o) in p) 20. točke prvega odstavka 4. člena ZPPDFT-1 oziroma n) in p) 19. točke prvega odstavka 4. člena ZPPDFT-2 so zavezanci za izvajanje ukrepov za odkrivanje in preprečevanje pranja denarja in financiranja terorizma pravne in fizične osebe, ki opravljajo poslovne oziroma poklicne dejavnosti trgovanja ali posredovanja v trgovini z umetniškimi deli, vključno ko to izvajajo umetniške galerije, dražbene hiše in prostocarinska območja, ter hrambe umetniških del, ko to izvajajo prostocarinska območja, in organiziranja ali izvajanja dražb.

Za potrebe nacionalne ocene tveganja zavezance, ki opravljajo dejavnost trgovanja ali posredovanja v trgovini z umetniškimi, in zavezance, ki organizirajo ali izvajajo dražbe, obravnavamo skupaj. Točnega števila subjektov, ki opravljajo navedene dejavnosti, ni mogoče točno določiti, saj ne gre za regulirana poklica. Ocenjujemo, da je dejansko število zavezancev v tem sektorju med 100 in 150, pri čemer gre pretežno za umetniške prodajne galerije. Ugotavljamo tudi, da je trg z umetniškimi deli oziroma še ožji trgi s predmeti kulturne dediščine v Sloveniji nerazvit.

10.8.2. Ocena inherentnega tveganja

Pri oceni inherentnega tveganja je predvsem treba izhajati iz nerazvitosti in majhnosti sektorja ter nejasne obravnave priložnostne prodaje umetniških del, ki jih posameznik poseduje. Po podatkih zavezancev je večina njihovih strank fizičnih oseb, v veliki večini s sedežem ali stalnim prebivališčem v Republiki Sloveniji. Približno tretjina posluje z gotovino oziroma strankam omogoča poslovanje z gotovino.

Predvsem zaradi majhnosti in nerazvitosti trga, vendar ob upoštevanju morebitnega obstoja manjšega števila večjih subjektov v povezavi s transakcijami večjih vrednosti, ki zaradi nejasnega statusa morda tudi niso zavezanci **ocenjujemo, da so inherentna tveganja z vidika pranja denarja in financiranja terorizma v sektorju trgovine z umetniškimi deli, vključno z dražbenimi hišami, običajna, inherentna tveganja z vidika financiranja proliferacije pa nizka oziroma neznatna.**

10.8.3. Ocena kontrolnega okolja

Podobno kot pri ponudnikih računovodskih storitev in storitev davčnega svetovanja, na učinkovito obvladovanje tveganj pranja denarja in financiranja terorizma v sektorju trgovine z umetniškimi deli, vključno z dejavnostjo dražbenih hiš, vpliva pomanjkljiva zakonska ureditev teh dejavnosti. Ta pomanjkljivost med drugim vpliva na zmožnost identifikacije zavezancev, poleg tega pa tudi na kakovost izvedenih storitev ter na pravilno izvajanje zakonodaje s področja preprečevanja pranja denarja in financiranja terorizma. ZPPDFT-2 namreč ne ureja načina izvajanja storitev zavezancev, temveč zgolj ukrepe za preprečevanje pranja denarja in financiranja terorizma. Poleg tega pomanjkanje zakonske ureditve poklica pomeni, da ni ustreznih kontrol vstopa zavezancev na trg. Tako se ne preverja, ali so zavezanci sami, njihovo poslovanje ali formalni in dejanski lastniki povezani z organiziranimi kriminalnimi združbami.

Podobno se pred podelitvijo dovoljenja ne preverja sposobnosti in primernosti vodstvenega kadra (t.i. »fit and proper« preverjanje) ter primernosti kontrol in postopkov za učinkovito obvladovanje tveganj pranja denarja in financiranja terorizma.

Večina področij kontrolnega okolja je bilo ocenjenih kot pomanjkljivo, in sicer upravljanje tveganj PD/FT, politike in postopki, pregled stranke, vodenje evidenc in hramba podatkov, zaznava in poročanje suma PD/FT, ter izobraževanje. Področji poročanja znotraj zavezanca ter nadzora in notranje kontrole nista ocenjeni kot relevantni, področja zaposlenih za PPDFT pa ni bilo možno oceniti. Zaradi majhnosti subjektov v sektorju prometa s plemenitimi kovinami in dragimi kamni ter izdelkov iz njih kontrolno okolje v zvezi z izvajanjem notranje revizije ne pride v poštev, saj tudi največji subjekti v sektorju ne izpolnjujejo pogojev za srednjo družbo po ZGD-1.

10.8.4. Primerjava z ugotovitvami iz Nadnacionalne ocene tveganja

Slovenski trg z umetniškimi deli je nerazvit in ni močno povezan z velikimi centri trgovine z umetniškimi deli oziroma tudi sicer iz zbranih podatkov ni zaznati močnega mednarodnega elementa pri trgovanju s predmeti kulturne dediščine oziroma umetniškimi deli. V nadnacionalni oceni tveganja se v povezavi s COVID epidemijo izpostavlja tudi porast digitalnih platform za prodajo umetniških del, pri čemer je v Sloveniji relativno malo galerij s spletnimi trgovinami. Nadnacionalna ocena tveganja izpostavlja tudi tveganja v povezavi s pojavom plenjenja arheoloških dobrin, ki se nato tihotapijo v EU države z velikimi tržišči starin (npr. v Nemčijo, Belgijo, Nizozemsko) oziroma v ZDA in Združene arabske emirate. Glede na podatke FURS pa pri carinskemu nadzoru pri uvozu in izvozu predmetov kulturne dediščine ni bilo zaznanih nepravilnosti glede izvoza kulturne dediščine. V zvezi z ranljivostmi tega sektorja v zvezi s pranjem denarja nadnacionalna ocena tveganja zaznava nekoliko boljše zavedanje sektorja, čeprav menimo, da to v Sloveniji zaradi pomanjkljivega oziroma neobstoječega nadzora nad trgovci in posredniki v trgovini z umetniškimi deli ter pomanjkanja aktivnosti osveščanja teh zavezancev ni podano.

10.8.5. Ocena posebnih tveganj

- Virtualne valute

Velika večina ne posluje z virtualnimi valutami oziroma nima strank, ki bi poslovale z virtualnimi valutami ter ne hrani virtualnih valut v imenu in za račun strank.

Glede na prejete podatke, tudi ob upoštevanju potencialnega sivega trga, ocenjujemo, da je sektor minimalno izpostavljen tveganjem v zvezi uporabo virtualnih valut.

- Neprofitne organizacije

Ocenjeno je, da sektor ni izpostavljen tveganjem glede zlorabe neprofitnih organizacij za namen financiranja terorizma.

- Pravno-organizacijske oblike

Po podatkih zavezancev je v obravnavanem obdobju delež strank pravnih oseb znašal med 16 in 19 odstotki (v povprečju med 8 in 11 strank pravnih oseb), od tega največ slovenskih

družb z omejeno odgovornostjo (med 40 % in 48 %). Druga najpogostejša kategorija strank pravnih oseb pa so bile slovenske delniške družbe (med 5 % in 9 %). Treba pa je upoštevati, da podatkov zavezancev ni mogoče primerjati z ugotovitvami iz nadzorov, zato ni mogoče oceniti, v kolikšni meri zavezanci ugotavljajo dejansko lastništvo svojih strank pravnih oseb. Ob hkratnem upoštevanju potencialno pomembnega dela sivega tržišča, za katerega ni realno pričakovati, da izvaja ukrepe po ZPPDFT-2, ocenjujemo, da so zavezanci izpostavljeni znatnemu tveganju zlorabe pravno-organizacijskih oblik za zakrivanje dejanskega lastništva.

- Predmeti kulturne dediščine

Iz odgovorov na vprašalnike izhaja, da je v obravnavanem obdobju okoli 10 odstotkov zavezancev, ki so oddali odgovore, imelo stranke, ki so opravljale ali sklepale posle v zvezi s predmeti kulturne dediščine. Iz podatkov oziroma ocen navedenih zavezancev še izhaja, da je bilo opravljenih letno med 37 in 74 transakcij, katerih predmet je bil predmet kulturne dediščine. Skupna vrednost se je v povprečju gibala med 39.000 EUR in 59.000 EUR. Glede na prejete podatke je mogoče sklepati, da je bila povprečna vrednost teh transakcij nižja od mejnega praga iz 8. člena ZPPDFT-2 za izvajanje ukrepov po tem zakonu.

Čeprav je glede na podatke o uvozu in izvozu predmetov kulturne dediščine mogoče sklepati, da je slovenski trg s predmeti kulturne dediščine majhen oziroma nerazvit, so tveganja povezana s preprodajo predmetov kulturne dediščine v sektorju trgovcev oziroma posrednikov v trgovini z umetniškimi deli nekoliko bolj izražena, saj so predmeti kulturne dediščine tudi glede na ugotovitve nadnacionalne ocene tveganja podkategorija umetniških del.

10.8.6. Ugotovitve in predlagani ukrepi

Glede na podatke FURS, Ministrstva za kulturo in Inšpektorata Republike Slovenije za kulturo in medije v zvezi z uvozom in izvozom predmetov kulturne dediščine ter številom in prihodki subjektov, ki opravljajo dejavnosti v zvezi s trgovino z umetniškimi deli je mogoče sklepati, da je trg z umetniškimi deli v Republiki Sloveniji majhen oziroma nerazvit. Prav tako iz zbranih podatkov ni mogoče zaznati močne povezave s svetovnimi trgi umetniških del in predmetov kulturne dediščine. Hkrati pa je treba upoštevati, da je po pričanjih predstavnikov industrije na slovenskem trgu aktivno sicer majhno število subjektov, ki izvajajo transakcije z umetniškimi deli velikih vrednosti. V praksi pa ti subjekti nimajo registrirane gospodarske dejavnosti, temveč nastopajo na trgu kot zbiratelji. Nejasna meja med zbirateljstvom in izvajanjem gospodarske dejavnosti, na podlagi česar bi ti subjekti šteli za zavezance po ZPPDFT-2 pa povečuje inherentno tveganje tega sektorja. Predvsem pa so zaradi pomanjkanja nadzora nad izvajanjem ZPPDFT-2 pri zavezancih iz tega sektorja, vključno z nadzorom nad subjekti, ki nastopajo kot zbiratelji pa po vsebini opravljajo gospodarsko dejavnost, tveganja v zvezi s kontrolnimi okolji izrazita. Posledica pomanjkljivega nadzora, pomanjkanja smernic oziroma usmeritev in drugih podpornih aktivnosti, kar je povezano tudi s pomanjkanjem združevanja v tem sektorju zavezancev, pa je zelo nizko zavedanje tveganj pranja denarja in financiranja terorizma v sektorju.

Na podlagi navedenega ocenjujemo, da je skupna ocena tveganja sektorja trgovine z umetniškimi deli srednje visoka (Medium-High).

10.9. OCENA RANLJIVOSTI SEKTORJA NEPREMIČNINSKEGA POSREDOVANJA

10.9.1. Opredelitev in materialnost sektorja

ZPPDFT-2 v 19.p) točki prvega odstavka 4. člena določa, da so zavezanci za izvajanje ukrepov po tem zakonu pravne in fizične osebe, pri opravljanju poslovnih ali poklicnih dejavnosti poslovanja z nepremičninami, kamor spadajo poslovanje z lastnimi nepremičninami, oddajanje ali obratovanje lastnih ali najetih nepremičnin ter posredništvo v prometu z nepremičninami. Enako je določal ZPPDFT-1 v 20.r) točki prvega odstavka 4. člena. V tem poglavju bo ocena tveganja omejena na nepremičninske posrednike, ki opravljajo klasično vlogo posredovanja med dvema ali več strankami pri prodaji nepremičnin oziroma dajanju nepremičnin v najem. Glede posredovanja pri oddajanju ali najemanju nepremičnin je treba še izpostaviti, da zavezanci v skladu s 7. členom ZPPDFT-2 izvajajo ukrepe po tem zakonu, če mesečna najemnina za posamezno nepremičnino znaša 10.000 eurov ali več (enako je določal ZPPDFT-1 v 4.c členu). Posredovanje v prometu z nepremičninami, status nepremičninskih družb in nepremičninskih posrednikov ureja Zakon o nepremičninskem posredovanju (Uradni list RS, št. 72/06 – uradno prečiščeno besedilo, 49/11, 47/19, 18/23 – ZDU-1O in 116/23 – odl. US, v nadaljevanju: ZNPosr).

V drugi polovici 2024 je bilo licenciranih in v imeniku nepremičninskih posrednikov vpisanih 2806 nepremičninskih posrednikov. V primerjavi s podatki iz predhodnega ocenjevanega obdobja se kaže trend povečevanja licenciranih nepremičninskih posrednikov. Ob tem je potrebno omeniti, da se z dejavnostjo nepremičninskega posredovanja aktivno ne ukvarjajo vsi licencirani posredniki. Ob upoštevanju ocene iz prejšnjega ocenjevanega obdobja in trendu povečevanja števila posrednikov, se ocenjuje, da je število aktivnih nepremičninskih posrednikov približno 1.900.

Glede na podatke iz poročil o slovenskem trgu nepremičnin Geodetske uprave Republike Slovenije je bilo v obravnavanem obdobju letno evidentiranih med 29.500 in 37.900 kupoprodajnih pogodb za nepremičnine, katerih skupna vrednost je znašala med 2,2 in 3,1 milijarde evrov. Povprečna vrednost pogodb je znašala med 69.000 EUR in 92.000 EUR. Vendar je treba pri podatkih o sklenjenih kupoprodajnih pogodbah za nepremičnine upoštevati, da v slovenski zakonodaji ni predvideno obvezno sodelovanje nepremičninskih posrednikov pri sklepanju teh pogodb. Glede na podatke, ki so jih podali subjekti, ki opravljajo dejavnost nepremičninskega posredovanja, izhaja, da so imeli ti zavezanci v leno v povprečju med 27 in 37 strankami. Ocenjujemo, da so nepremičninski posredniki sodelovali pri nepremičninskih poslih pri približno 70 odstotkih vrednosti evidentiranih kupoprodajnih poslov.

10.9.2. Ocena inherentnega tveganja

Nepremičninske družbe pogosto za storitve nepremičninskega posredovanja angažirajo nepremičninske posrednike, ki delujejo kot samostojni podjetniki posamezniki, kar pomeni, da nepremičninski posredniki pogosto niso zaposleni v nepremičninskih družbah. Velika večina, več kot 90 odstotkov, je domačih strank oziroma strank s sedežem, stalnim ali začasnim prebivališčem v Republiki Sloveniji. Zgolj trije odstotki poslujejo z gotovino oziroma strankam omogočajo poslovanje z gotovino, prav tako naj bi trije odstotki vprašanih v imenu in za račun

strank hranili gotovino. Hkrati pa je v zvezi s podatki, ki so jih posredovali nepremičninski posredniki, treba upoštevati ugotovitve TIRS kot nadzornega organa, iz katerih izhaja, da se je opazen del nepravilnosti nanašal na obveznosti izdelave ocen tveganj, vzpostavitev učinkovitih politik, kontrol in postopkov ter izvajanja pregleda stranke v predpisanem obsegu. Posledično obstaja tveganje, da nepremičninski posredniki zaradi pomanjkljivega izvajanja ukrepov po ZPPDFT-2 ne zaznavajo vseh potencialno višje tveganih strank.

Na podlagi navedenega ocenjujemo, da je inherentno tveganje z vidika pranja denarja in financiranja terorizma pri nepremičninskih posrednikih običajno, inherentno tveganje z vidika financiranja proliferacije pa nizko.

10.9.3. Ocena kontrolnega okolja

V skladu z ZNPosr so določeni pogoji za pridobivanje licence z vpisom v imenik nepremičninskih posrednikov (pridobitev certifikata o nacionalni poklicni kvalifikaciji (v nadaljevanju: NPK) »posrednik oziroma posrednica za nepremičnine«, ali opravljen strokovni izpit za nepremičninskega posrednika, ali pridobitev poklicne kvalifikacije v drugi državi članici EU). Hkrati pa ta oseba ne sme biti pravnomočno obsojena za kaznivo dejanje zoper premoženje oziroma gospodarstvo na kazen zapora več kot tri mesece. Poleg tega iz kataloga za navedeno NPK izhaja, da je pri posredovanju pri sklepanju poslov z nepremičninami (kot enem od ključnih del nepremičninskega posrednika) eno od znanj in spretnosti izvajanje obveznosti, ki se nanašajo na preprečevanje pranja denarja skladno s področno zakonodajo.

Večina področij kontrolnega okolja je bilo ocenjenih kot pomanjkljivo, in sicer upravljanje tveganj PD/FT, politike in postopki, pregled stranke, vodenje evidenc in hramba podatkov, zaznava in poročanje suma PD/FT, nadzor in notranja kontrola, ter izobraževanje. Področje poročanja znotraj zavezanca ter zaposlenih za PPFT je ocenjeno kot sprejemljivo. Zaradi majhnosti nepremičninskih družb kot poslovnih subjektov kontrolno okolje glede notranje revizije ne pride v poštev, saj tudi največje nepremičninske družbe ne izpolnjujejo pogojev za srednjo družbo po ZGD-1.

10.9.4. Primerjava z ugotovitvami iz Nadnacionalne ocene tveganja

Kot je bilo pojasnjeno v poglavju ocene inherentnega tveganja, določene značilnosti nepremičninskega trga, ki jih izpostavlja nadnacionalna ocena tveganja, ne pridejo v poštev pri slovenskemu trgu nepremičnin oziroma slovenskih nepremičninskih posrednikih. Zato je tudi ocena inherentnega tveganja tega sektorja nekoliko nižja.

Podobno kot v nadnacionalni oceni tveganja pa ugotavljamo, da je sporočanje sumljivih transakcij s strani nepremičninskih posrednikov pomanjkljivo. Podobno ugotavljamo tudi, da je zavedanje o tveganjih za pranje denarja in financiranje terorizma pri nepremičninskih posrednikih še vedno nizko.

10.9.5. Ocena posebnih tveganj

- Virtualne valute

Glede na podatke, ki so jih podali nepremičninski posredniki, slednji le izjemoma poslujejo z virtualnimi valutami oziroma strankam omogočajo poslovanje z virtualnimi valutami, sicer pa

ne hranijo virtualnih valut v imenu in za račun strank. Poleg tega noben nepremičninski posrednik, ki je posredoval odgovore na vprašalnik, ni imel strank, ki opravljajo posle z virtualnimi valutami.

Ob upoštevanju vsega navedenega ocenjujemo, da so nepremičninski posredniki minimalno izpostavljeni tveganjem v zvezi uporabo virtualnih valut.

- Neprofitne organizacije

Ocenjujemo, da nepremičninski posredniki niso izpostavljeni tveganjem glede zlorabe neprofitnih organizacij za namen financiranja terorizma.

- Pravno-organizacijske oblike

Glede na podatke, ki so jih posredovali zavezanci sami, so imeli v povprečju na letni ravni med 34 in 27 odstotki strank pravnih oseb. Tudi pri nepremičninskih posrednikih so glede na podatke zavezancev prevladoval domače pravne osebe, pretežno slovenske družbe z omejeno odgovornostjo, in sicer letno v povprečju med 3,2 in 5,5 strank družb z omejeno odgovornostjo. Tako kot pri drugih nefinančnih zavezancih je večina strank slovenskih družb z omejeno odgovornostjo.

Glede na to, da je TIRS v nadzornih postopkih kot eno od pogostejših nepravilnosti ugotovil kršitve v zvezi z obveznostjo izvajanja pregleda stranke, kar zajema tudi ugotavljanje dejanskega lastništva stranke, obstaja verjetnost, da so nepremičninski posredniki izpostavljeni zmernemu tveganju zlorabe pravno-organizacijskih oblik za zakrivanje dejanskega lastništva.

- Predmeti kulturne dediščine

Zaradi predmeta poslovnih razmerij in transakcij v sektorju posredovanja v prometu z nepremičninami za ta sektor ne pridejo v poštev tveganja povezana s preprodajo predmetov kulturne dediščine.

10.9.6. Ugotovitve in predlagani ukrepi

Čeprav iz nadnacionalne ocene tveganja izhaja, da so pri poslovanju z nepremičninami grožnje v zvezi s pranjem denarja in financiranja terorizma zelo visoke, je treba pri slovenskih nepremičninskih posrednikih upoštevati, da pokrivajo relativno majhen delež celotnega trga z nepremičninami, niso obvezni udeleženec v poslih z nepremičninami, ne poslujejo veliko z gotovino in nimajo veliko tujih strank, kar vpliva na oceno inherentnega tveganja v tem sektorju. Po drugi strani pa je treba upoštevati zaznane pomanjkljivosti glede izdelave ocen tveganj in izvajanja pregledov strank v skladu z ZPPDFT-2, kar bistveno vpliva na ranljivost sektorja tudi zaradi nezadostnega zavedanja o tveganjih za pranje denarja in financiranje terorizma.

Na podlagi navedenega ocenjujemo, da je skupna ocena tveganja sektorja nepremičninskih posrednikov srednja (Medium).

10.10. OCENA RANLJIVOSTI SEKTORJA PROMETA PLEMENSKIH KONJ

10.10.1. Opredelitev in materialnost sektorja

ZPPDFT-2, ki je začel veljati 5. 4. 2022, je kot zavezanec dodal pravne in fizične osebe, ki opravljajo poslovno ali poklicno dejavnost prometa plemenskih konj oziroma se ukvarjajo s (pre)prodajo plemenskih konjev.

V predlogu ZPPDFT-2 zakonodajalec ni pojasnil razlogov za določitev te kategorije zavezancev. Iz obrazložitve predloga zakona izhaja le, da je definicija plemenskega konja vezana na Zakon o živinoreji, tako da se za plemenskega konja šteje konj, ki izpolnjuje pogoje iz 37. člena Zakona o živinoreji (Uradni list RS, št. 18/02, 110/02 – ZUreP-1, 45/04 – ZdZPKG, 90/12 – ZdZPVHVVR in 45/15: v nadaljevanju: ZŽiv). Slednji pa ureja plemenske živali na splošno, in sicer se lahko kot plemenske živali opredelijo le tiste domače živali, ki so v času spolne zrelosti sposobne za razmnoževanje in izpolnjujejo predpisane pogoje ter pogoje iz potrjenih rejskih programov ter so namenjene razmnoževanju. Poleg tega morajo biti plemenske živali označene na predpisan način, imeti morajo poznano poreklo, vpisane morajo biti v rodovniško knjigo in zanje se mora voditi predpisana rejska dokumentacija. Izpolnjevanje morajo pogoje za odbiro za pleme na posameznih stopnjah selekcije v skladu z rejskimi programi.

Ugotavljamo še, da subjekti, ki opravljajo dejavnost prometa s plemenskimi konji, niso posebna kategorija zavezancev za izvajanje ukrepov za preprečevanje pranja denarja in financiranja terorizma v skladu s FATF priporočili ali zakonodajo EU. So pa v skladu z Direktivo (EU) 2015/849 tudi trgovci s plemenskimi konji zajeti v kategoriji zavezancev, ki trgujejo z blagom, če so plačila izvedena ali prejeta v gotovini in znašajo 10.000 EUR ali več. Pri tem pa je treba izpostaviti, da nadnacionalna ocena tveganja ne obravnava oziroma ne omenja prometa s plemenskimi konji, na podlagi česar lahko sklepamo, da na nivoju Evropske unije niso bili zaznane posebne grožnje in ranljivosti oziroma tveganja v zvezi s tem sektorjem.

Razen zgoraj navedene definicije iz ZŽiv in same opredelitve kategorije zavezancev iz ZPPDFT-2, ne obstaja področna zakonodaja, ki bo podrobneje urejala dejavnosti prometa oziroma prodaje plemenskih konj. Zato tudi ni mogoče določiti točnega števila subjektov, ki opravlja to dejavnost. Tudi v Standardni klasifikaciji dejavnosti ni dejavnosti, ki bi ustrezala dejavnosti prometa plemenskih konj. Ocenjujemo, da se dejansko število zavezancev, ki opravlja dejavnost prometa s plemenskimi konji, giblje med 8 in 15.

10.10.2. Ocena inherentnega tveganja

Največjo grožnjo sektorju prodaje plemenitih konj predstavlja okoliščina, da je cena teh živali subjektivna in lahko v nekaterih primerih dosega visoke vrednosti, kar omogoča tako plasiranje sredstev nezakonitega izvora kot tudi prikrivanje izvora teh sredstev, v primeru transporta teh živali čez mejo pa tudi prenosa teh sredstev. V tujini pa je lahko zaznati tudi primere pranja denarja v povezavi s prometom s plemenskimi konji in organiziranjem konjskih dirk, pri čemer je treba upoštevati, da konjske dirke v Sloveniji niso razširjene.

Ob upoštevanju nerazvitosti tega sektorja in v povezavi s tem tudi sektorja konjskih dirk **ocenjujemo, da so inherentna tveganja z vidika pranja denarja in financiranja terorizma**

pri zavezancih, ki opravljajo dejavnost prometa s plemenskimi konji nizka, inherentna tveganja z vidika financiranja proliferacije pa nizka oziroma neznatna.

10.10.3. Ocena kontrolnega okolja

Kot je bilo pojasnjeno v poglavju z opredelitvijo in materialnostjo sektorja, dejavnost prometa plemenskih konj ni regulirana. Za zavezanca iz tega sektorja torej ni določenih nobenih vstopnih kontrol, ki bi se nanašale na skladnost poslovanja, prav tako se ne preverja ustreznost vodstvenega kadra ali dejanskega lastništva. Sicer na tem področju deluje Združenje rejcev lipicanca Slovenije, vendar so cilji tega združenja na področju razvoja in promocije avtohtone slovenske pasme lipicanec, ne pa na področju podpore članom v zvezi s preprečevanjem pranja denarja in financiranja terorizma.

Večine področij kontrolnega okolja ni bilo mogoče oceniti, in sicer upravljanje tveganj PD/FT, politike in postopki, pregled stranke, vodenje evidenc in hramba podatkov, zaposlenih za PPDFT, zaznava in poročanje suma PD/FT, nadzor in notranja kontrola, ter izobraževanje. Področje poročanja znotraj zavezanca ni ocenjeno kot relevantno. Zaradi majhnosti subjektov, ki opravljajo dejavnost prometa s plemenskimi konji, kontrolno okolje v zvezi z izvajanjem notranje revizije po naši oceni ne pride v poštev, saj tudi največji znan subjekt, ki opravlja to dejavnost, ne izpolnjuje pogojev za srednjo družbo po ZGD-1.

10.10.4. Primerjava z ugotovitvami iz Nadnacionalne ocene tveganja

Kot je bilo že omenjeno, nadnacionalna ocena tveganja ne obravnava oziroma ne omenja prometa s plemenskimi konji. Širše gledano nadnacionalna ocena tveganja v kontekstu profesionalnih športov in iger na srečo oziroma stav omenja konjske dirke, vendar navedene ugotovitve ne pridejo v poštev pri slovenskih subjektih, ki opravljajo dejavnost prometa s plemenskimi konji, saj konjske dirke v Sloveniji niso razširjene, poleg tega pa glede na ugotovitve UPPD iz obravnav sumljivih transakcij ni zaznal povezave s slovenskimi subjekti in tujimi trgi, kjer so konjske dirke bolj uveljavljene.

10.10.5. Ocena posebnih tveganj

- Virtualne valute

Kot izhaja iz poglavja o oceni inherentnega tveganja, iz odgovorov subjektov, ki opravljajo dejavnost prometa s plemenskimi konji, izhaja, da ne poslujejo z virtualnimi valutami. Zato ocenjujemo, da je sektor minimalno izpostavljen tveganjem v zvezi uporabo virtualnih valut.

- Neprofitne organizacije

Ocenjujemo, da sektor prometa plemenskih konj ni izpostavljen tveganjem glede zlorabe neprofitnih organizacij za namen financiranja terorizma.

- Pravno-organizacijske oblike

Glede na podatke, ki so jih podali zavezanci sami, so njihove stranke skoraj v celoti fizične osebe, na podlagi česar sklepamo, da niso izpostavljeni znatnemu tveganju zlorabe pravno-organizacijskih oblik za zakrivanje dejanskega lastništva.

- Predmeti kulturne dediščine

Zaradi predmeta transakcij v sektorju prometa plemenskih konj za ta sektor ne pridejo v poštev tveganja povezana s preprodajo predmetov kulturne dediščine.

10.10.6. Ugotovitve in predlagani ukrepi

Glede na oceno števila subjektov, ki opravljajo dejavnost prometa s plemenskimi konji, in najbolj vidnimi predstavniki te kategorije subjektov, je slovenski trg prometa s plemenskimi konji nerazvit. Tudi sicer pa ne gre za dejavnost, kjer bi v nadnacionalni oceni tveganja zaznali grožnje ali ranljivosti za pranje denarja in financiranja terorizma. Čeprav niso na voljo podatki iz nadzorov teh subjektov po ZPPDFT-2, iz podatkov UPPD ne izhaja, da bi v Sloveniji zaznali tipologije v povezavi s temi subjekti.

Na podlagi navedenega ocenjujemo, da je skupna ocena tveganja sektorja prometa plemenskih konj nizka (Low).

10.11. OCENA RANLJIVOSTI SEKTORJA ODVETNIŠKIH STORITEV

10.11.1. Opredelitev in materialnost sektorja

V skladu z drugim odstavkom 4. člena v povezavi z 90. členom ZPPDFT-2 so zavezanci za izvajanje ukrepov po tem zakonu tudi odvetniki oziroma odvetnice (v nadaljevanju: odvetnik) in odvetniške družbe, kadar:

1. pomagajo pri načrtovanju ali izvajanju transakcij za stranko v zvezi z:
 - a) nakupom ali prodajo nepremičnine ali gospodarske družbe,
 - b) upravljanjem strankinega denarja, vrednostnih papirjev ali drugega premoženja,
 - c) odpiranjem ali upravljanjem bančnih računov, hranilnih vlog ali računov za poslovanje z vrednostnimi papirji,
 - d) zbiranjem sredstev, potrebnih za ustanovitev, delovanje ali upravljanje gospodarske družbe,
 - e) ustanavljanjem, delovanjem ali upravljanjem ustanove, sklada, gospodarske družbe ali druge podobne pravno-organizacijske oblike; ali
2. v imenu in za račun stranke izvajajo finančno transakcijo ali transakcijo v zvezi z nepremičnino.

V skladu s prvim in drugim odstavkom 1. člena Zakona o odvetništvu (Uradni list RS, št. 18/93, 24/96 – odl. US, 24/01, 54/08, 35/09, 97/14, 8/16 – odl. US, 46/16, 36/19 in 130/22, v nadaljevanju: ZOdv) pa odvetniki opravljajo odvetništvo kot svoboden poklic, ki je kot del pravosodja samostojna in neodvisna služba. Odvetniki so organizirani v Odvetniško zbornico Slovenije (OZS), članstvo v njej je obvezno. Julija 2023 je bilo v imeniku odvetnikov vpisanih 1903 odvetnikov in 20 tujih odvetnikov. Iz ocen OZS izhaja, da 62 odstotkov odvetnikov sploh ne izvaja storitev oziroma dejavnosti, ki so zajete z 90. členom ZPPDFT-2, v zvezi s katerimi morajo izvajati ukrepe po ZPPDFT-2, 27 odstotkov odvetnikov letno izvaja te storitve oziroma dejavnosti v zvezi z do 5 transakcijami, 10 odstotkov pa v zvezi z več kot 10 transakcijami. Iz podatkov, ki so jih posredovali zavezanci, izhaja, da jih je zgolj 2 odstotka del mednarodne skupine odvetnikov, odvetniških pisarn oziroma odvetniških družb.

10.11.2. Ocena inherentnega tveganja

Glede na podatke, ki so jih posredovali zavezanci, jih je 10 odstotkov navedlo, da za svoje stranke opravljajo tudi storitve davčnega svetovanja, 3 odstotki opravljajo podjetniške in fiduciarne storitve, 10 odstotkov opravlja storitve kupovanja in prodajanja ali posredovanja pri kupovanju in prodajanju nepremičnin, 1 odstotek storitve upravljanja s premoženjem oziroma sredstvi ali upravljanja s plačilnimi, transakcijskim, varčevalnimi ali drugimi računi ter 3 odstotki storitve kupovanja ali prodajanja podjetij. V povprečju so imeli med 50 in 60 strank, od tega je bila večina strank fizičnih oseb. Več kot 80 odstotkov je domačih strank oziroma strank s sedežem, stalnim ali začasnim prebivališčem v Republiki Sloveniji. OZS ocenjuje, da okoli 33 odstotkov zavezancev ne opravi nič letnega prometa s tujino, okoli 29 odstotkov opravi pod 5 odstotkov prometa letno s tujino ter okoli 38 odstotkov opravi med 20 in 60 odstotkov prometa letno s tujino. Po navedbah OZS gre pri poslovanju s tujino večinoma za tuje pravne osebe, zlasti tuje uradne organe in mednarodne organizacije ter sodelovanje s tujimi odvetniškimi pisarnami. V zvezi s podatki o poslovanju s pravnimi osebami iz podatkov, ki so jih podali

zavezanci, še izhaja, da prevladujejo domače stranke pravne osebe, pri čemer gre pretežno za slovenske družbe z omejeno odgovornostjo. Iz prejetih odgovorov zavezancev še izhaja, da jih 12 odstotkov posluje z gotovino oziroma strankam omogoča poslovanje z gotovino, zgolj en odstotek pa naj bi v imenu in za račun strank hranil gotovino. Po ocenah OZS pa odvetniki oziroma odvetniške družbe v 95 odstotkih ne poslujejo z gotovino. Hkrati OZS navaja, da odvetniki oziroma odvetniške družbe ne preverjajo izvora te gotovine saj gre v navedenih primerih za manjše zneske oziroma transakcije. Čeprav iz vmesnih ugotovitev UPPD ni mogoče zaključiti, da je velik odstotek strank odvetnikov in odvetniških družb visoko tveganih, je malo verjetna ocena OZS, da v tem sektorju sploh ni strank, ki bi bile politično izpostavljene osebe, ali sicer strank, ki predstavljajo višje tveganje, oziroma takšna ocena ne temelji na ustreznem vzorcu preverjenih podatkov. V kolikor OZS pri tem izhaja pretežno iz podatkov, ki so jih posredovali zavezanci, obstaja tveganje, da so ti podatki napačni zaradi pomanjkljivega razumevanja tveganj ali izvajanja ukrepov za ugotavljanje teh tveganj. Zato obstaja tveganje, da odvetniki in odvetniške družbe zaradi pomanjkljivega izvajanja ukrepov po ZPPDFT-2 ne zaznavajo potencialno višje tveganih strank. Tudi sicer OZS ocenjuje, da ni visoke tveganosti oziroma izpostavljenosti odvetnikov, čeprav je Council of Bars and Law Societies of Europe (Združenje evropskih odvetnikov, v nadaljevanju: CCBE) označil odvetniški poklic za visoko tvegan glede možnosti pranja denarja in financiranja terorizma. Hkrati je treba poleg ocene CCBE upoštevati tudi, da se v nadnacionalni oceni tveganja omenja fiduciarne račune, ki se jih lahko zlorablja za pranje denarja, najbolj pogosto z izvajanjem finančnih transakcij za stranko, vključno z »off-shore« bančništvom, sprejemanjem velikih gotovinskih nakazil na fiduciarni račun, katerim sledijo gotovinski dvigi ali izdajanje čekov, kupovanjem nepremičnin ali podjetij za stranko, v nekaterih primerih pa tudi z uporabo osebnih računov pravnih strokovnjakov za sprejem in prenos sredstev. Poleg tega pa se pri pravnih strokovnjakih omenja storitve ustanavljanja in upravljanja z računi, t.i. »trusti« in podjetji za zakrivanje izvora sredstev strank. V nadnacionalni oceni tveganja je prav tako navedeno, da kriminalnim združbam dostop do pravnih strokovnjakov ni zapleten in da organi pregona poročajo o pogosti rabi storitev pravnih strokovnjakov s strani organiziranih kriminalnih združb za potrebe pranja denarja. Pri tem se pravnike posebej izpostavlja, saj naj bi angažiranje pravnika oziroma odvetnika dajalo vtis legitimnosti aktivnostim strank, tudi kadar ponujena storitev lahko storilec pomaga pri pranju denarja. Posledično je v nadnacionalni oceni tveganja grožnja za pranje denarja in financiranje terorizma za neodvisne pravne strokovnjake opredeljena kot zelo visoka.

Na podlagi navedenega ocenjujemo, da je inherentno tveganje z vidika pranja denarja in financiranja terorizma pri odvetnikih in odvetniških družbah običajno, inherentno tveganje z vidika financiranja proliferacije pa nizko.

10.11.3. Ocena kontrolnega okolja

Kot je bilo že pojasnjeno, ZOdv regulira področje opravljanja odvetniškega poklica, in sicer se pravica opravljati ta poklic pridobi z vpisom v imenik odvetnikov, pri čemer morajo biti izpolnjeni pogoji v skladu s 25. členom ZOdv. V zvezi z odvetniško družbo pa ZOdv v 37. členu določa, da je njena dejavnost omejena na opravljanje odvetniškega poklica, da so njeni družbeniki lahko samo odvetniki, ki v njej opravljajo odvetniško dejavnost, da družbeniki ne smejo opravljati odvetniške dejavnosti v drugih odvetniških družbah in da vodenja poslov odvetniške družbe ni mogoče zaupati osebi, ki ni odvetnik.

Poleg ZOdv odvetniki in odvetniške družbe pri opravljanju odvetniškega poklica upoštevajo Kodeks odvetniške poklicne etike, ki pa direktno ne vsebuje določb glede PD in FT. OZS je v letu 2023 izdala še posodobljene smernice za izvajanje ZPPDFT-2. Poleg tega je za odvetnike in odvetniške družbe objavila seznam indikatorjev za prepoznavanje strank in transakcij, v zvezi s katerimi obstajajo razlogi za sum pranja denarja in financiranja terorizma, ter obrazec ocene tveganja PD in FT ter vzorčni pravilnik o pooblaščenju, izvajanju notranje kontrole, hrambi in varstvu podatkov, upravljanju evidenc in strokovnem usposabljanju pri odvetniku oziroma odvetniški družbi.

Večina področij kontrolnega okolja je bilo ocenjenih kot pomanjkljivo, in sicer upravljanje tveganj PD/FT, politike in postopki, pregled stranke, vodenje evidenc in hramba podatkov, zaznava in poročanje suma PD/FT, ter nadzor in notranja kontrola. Področji poročanja znotraj zavezanca in zaposlenih sta ocenjeni kot sprejemljivi, področje izobraževanja pa kot dobro. Zaradi majhnosti odvetnikov in odvetniških družb kot poslovnih subjektov kontrolno okolje glede notranje revizije ne pride v poštev, saj tudi največje odvetniške družbe ne izpolnjujejo pogojev za srednjo družbo po ZGD-1.

10.11.4. Primerjava z ugotovitvami iz Nadnacionalne ocene tveganja

V ugotovitvah nadnacionalne ocene tveganja, ki sicer skupaj obravnava notarje in druge neodvisne pravne strokovnjake, je izpostavljeno majhno število prijav sumljivih transakcij kljub znatnemu tveganju tega sektorja. Poleg tega so v zvezi z grožnjami izpostavljeni različni načini zlorabe storitev oziroma produktov pravnih strokovnjakov. Podobne ugotovitve izhajajo iz osnovne analize prijav sumljivih transakcij drugih slovenskih zavezancev, v katere so prek svojih storitev vključeni slovenski odvetniki in odvetniške družbe. Vse navedeno pa je bilo upoštevano pri oceni inherentnega tveganja sektorja ter delno pri oceni kontrolnega okolja v zvezi s sporočanjem sumljivih transakcij, kar je v nadnacionalni oceni tveganja prav tako izpostavljeno kot ranljivost sektorja.

V nadnacionalni oceni tveganja se omenja tudi možnost sporočanja sumljivih transakcij preko samoregulativnih organov zaradi varovanja zavezancev. Čeprav je OZS samoregulativen organ, se slovenski zakonodajalec ni odločil za to možnost, saj morajo odvetniki in odvetniške družbe sporočati sumljive transakcije neposredno UPPD kot finančni obveščevalni enoti. Kljub temu ocenjujemo, da tovrstna ureditev nima vpliva na nizko število prijav sumljivih transakcij, saj iz zbranih podatkov ne izhaja, da odvetniki in odvetniške družbe zaznavajo konkretne sumljive transakcije pa jih zaradi bojazni pred posledicami zavestno ne prijavljajo. V tem kontekstu nadnacionalna ocena tveganja izpostavlja obstoj privilegija zasebnosti v odvetniškem poklicu, vendar hkrati poudarja, da ta privilegij ne zajema vseh aktivnosti pravnih strokovnjakov.

Glede izvajanja nadzorov pa so v nadnacionalni oceni tveganja podane ugotovitve Evropske komisije, da so nadzori, ki jih izvajajo samoregulativni organi, praviloma usmerjeni v poklicne standarde namesto v obveznosti s področja preprečevanja PD in FT, kar v primeru OZS ne drži, saj so nadzori, ki smo jih obravnavali v tej oceni tveganja, osredotočeni na izvajanje ZPPDFT-2. Evropska komisija še ugotavlja, da pristop nadzoru, ki bi temeljil na tveganjih, ni še polno razvit, kar izhaja tudi iz navedb OZS, saj se komisija, ki opravlja nadzore, odloči za posamezni nadzor na podlagi naključnega generiranja odvetnikov iz imenika odvetnikov. Lahko pa se za nadzor odloči tudi na podlagi prejetih informacij o sumljivih poslih, ki jih prejme

v obliki prijave zoper odvetnika. Nenazadnje iz nadsacionalne ocene tveganja kot specifika nadzorov s strani samoregulativnih organov izhaja tudi majhno oziroma neobstoječe število ugotovljenih kršitev obveznosti v zvezi s preprečevanjem PD in FT in izrečenih nadzornih ukrepov v zvezi s temi kršitvami. Podobno izhaja tudi iz primerjave med nadzori, ki sta jih opravila OZS in UPPD, saj so inšpektorji UPPD v svojih nadzorih ugotovili večje število težjih kršitev.

Glede na vse navedeno ocenjujemo, da so ugotovitve iz nadsacionalne ocene tveganja in predmetne ocene tveganja v zvezi s storitvami oziroma produkti, ki jih ponujajo odvetniki in odvetniške družbe, tehnikami pranja denarja, pomanjkljivim sporočanjem sumljivih transakcij in specifikami nadzora s strani samoregulativnega organa primerljive, zato so tako grožnje pranja denarja in financiranja terorizma v Sloveniji za sektor odvetnikov in odvetniških družb, kot tudi ranljivosti tega sektorja primerljive z nadsacionalno oceno tveganja.

10.11.5. Ocena posebnih tveganj

- Virtualne valute

Glede na podatke, ki so jih podali zavezanci, velika večina odvetnikov in odvetniških družb ne posluje z virtualnimi valutami, strankam ne omogoča poslovanja z virtualnimi valutami ter za stranke ne hrani virtualnih valut. Slednje je skladno s podatki iz registra ponudnikov storitev virtualnih valut, saj v registru ni vpisanega nobenega odvetnika ali odvetniške družbe. Samo trije odvetniki so odgovorili, da imajo oziroma so imele stranke, ki opravljajo posle z virtualnimi valutami, pri čemer gre na letni ravni za okoli 10 strank, ki so ponudniki storitev virtualnih valut, in 10 strank, ki so poslovale z virtualnimi valutami in niso bile ponudniki storitev virtualnih valut. Skupna vrednost transakcij v zvezi s temi strankami pa po podatkih zavezancev na letni ravni ni presegala 10.000 EUR.

Ob upoštevanju vsega navedenega ocenjujemo, da je sektor minimalno izpostavljen tveganjem v zvezi uporabo virtualnih valut.

- Nefitne organizacije

Ocenjujemo, da sektor ni izpostavljen tveganjem glede zlorabe nefitnih organizacij za namen financiranja terorizma.

- Pravno-organizacijske oblike

Glede na podatke, ki so jih posredovali zavezanci sami, so imeli v povprečju okoli na letni ravni okoli 20 odstotkov strank pravnih oseb, pri čemer so prevladoval domače pravne osebe, pretežno slovenske družbe z omejeno odgovornostjo.

Tako kot pri drugih nefinančnih zavezancih je torej večina strank slovenskih družb z omejeno odgovornostjo, ki je tudi sicer najbolj pogosta in najbolj razširjena oblika gospodarske družbe. Kot je bilo že pojasnjeno, imajo te družbe v osnovi tudi enostaven sistem upravljanja, podatki o družbenikih, poslovnih deležih, osebah, pooblaščenih za zastopanje, članih organa nadzora ter čistopisi družbenih pogodb oziroma aktov o ustanovitvi družb pa so javno dostopni. V skladu z ZPPDFT-2 morajo slovenski poslovni subjekti, med katere spadajo tudi slovenske

družbe z omejeno odgovornostjo, v register dejanskih lastnikov tudi vpisati podatke o svojih dejanskih lastnikih.

Kljub temu pa ni mogoče zanemariti ugotovitev iz nadzornih postopkov UPPD, kjer so bile pri odvetnikih in odvetniških družbah ugotovljene pomanjkljivosti glede ugotavljanja dejanskih lastnikov svojih strank. Zato ocenjujemo, da so zavezanci izpostavljeni zmernemu tveganju zlorabe pravno-organizacijskih oblik za zakrivanje dejanskega lastništva.

- Predmeti kulturne dediščine

Iz odgovorov na vprašalnike izhaja, da sta v obravnavanem obdobju le dva odvetnika imela stranke, ki bi opravljale ali sklepale posle v zvezi s predmeti kulturne dediščine, od tega na letni ravni dve stranki, ki sta trgovca ali posrednika v trgovini s predmeti kulturne dediščine (npr. umetniška galerija, dražbena hiša, samostojni podjetniki posamezniki, ki opravljajo te dejavnosti), ter manj kot 10 strank, ki niso trgovci ali posredniki v trgovini s predmeti kulturne dediščine in za katere ste opravljali storitve v zvezi z nakupom ali prodajo predmeta kulturne dediščine.

Ob hkratni nerazvitosti slovenskega trga s predmeti kulturne dediščine, kar je bilo podrobneje pojasnjeno v poglavju Opredelitev in materialnost sektorja trgovine z umetniškimi deli, minimalnem zaznanem poslovanju zavezancev odvetnikov in odvetniških družb s strankami, ki opravljajo ali sklepajo posle v zvezi s predmeti kulturne dediščine, ocenjujemo, da so tveganja povezana s preprodajo predmetov kulturno dediščine v sektorju odvetnikov in odvetniških družb minimalna.

10.11.6. Ugotovitve in predlagani ukrepi

Specifike odvetniškega poklica, zaradi katerih so v nadnacionalni oceni tveganja ocenjeni kot izpostavljeni znatnim grožnjam zlorabe za pranje denarja in financiranje terorizma, so podane tudi pri slovenskih odvetnikih in odvetniških družbah. Poleg tega je tudi pri slovenskih odvetnikih in odvetniških družbah ugotovljeno pomanjkljivo zaznavanje in sporočanje sumljivih transakcij ter težave pri učinkovitemu nadzoru s strani samoregulativnega organa, med drugim tudi zaradi nezadostnih kadrovskih in finančnih resursov za nadzor, ki bi temeljil na zaznanih tveganjih.

Na podlagi navedenega ocenjujemo, da je skupna ocena tveganja sektorja odvetniških storitev srednje visoka (Moderate High).

10.12. OCENA RANLJIVOSTI SEKTORJA NOTARSKIH STORITEV

10.12.1. Opredelitev in materialnost sektorja

Podobno kot pri odvetnikih in odvetniških družbah, so v skladu z drugim odstavkom 4. člena v povezavi z 90. členom ZPPDFT-2 zavezanci za izvajanje ukrepov po tem zakonu tudi notarji in notarke (v nadaljevanju: notar), kadar:

1. pomagajo pri načrtovanju ali izvajanju transakcij za stranko v zvezi z:
 - a) nakupom ali prodajo nepremičnine ali gospodarske družbe,
 - b) upravljanjem strankinega denarja, vrednostnih papirjev ali drugega premoženja,
 - c) odpiranjem ali upravljanjem bančnih računov, hranilnih vlog ali računov za poslovanje z vrednostnimi papirji,
 - d) zbiranjem sredstev, potrebnih za ustanovitev, delovanje ali upravljanje gospodarske družbe,
 - e) ustanavljanjem, delovanjem ali upravljanjem ustanove, sklada, gospodarske družbe ali druge podobne pravno-organizacijske oblike; ali
2. v imenu in za račun stranke izvajajo finančno transakcijo ali transakcijo v zvezi z nepremičnino.

V skladu s prvim in drugim odstavkom 1. člena Zakona o notariatu (Uradni list RS, št. 2/07 – UPB, 33/07 – ZSReg-B, 45/08, 91/13, 189/20 – ZFRO, 130/22, 49/23 – ZUS-1C in 102/23 – ZFPPIPP-H, v nadaljevanju: ZN) je notariat javna služba, ki jo opravljajo notarji, imenovani po tem zakonu, kot svoboden poklic. Notarji so organizirani v Notarsko zbornico Slovenije (OZS), članstvo v njej je obvezno. Notarja imenuje na prosto notarsko mesto minister, pristojen za pravosodje (prvi odstavek 10. člena ZN). Glede na podatke NZS je bilo v letu 2023 87 notarjev.

10.12.2. Ocena inherentnega tveganja

Po podatkih notarjev so v zvezi s transakcijami v zvezi z nakupom ali prodajo nepremičnin imeli v povprečju med 110 in 130 strank, od tega večino fizičnih oseb. V zvezi s transakcijami v zvezi z nakupom ali prodajo gospodarskih družb (vključno s prenosi poslovnih deležev) pa so imeli v povprečju med 50 in 85 strank, od tega približno dve tretjini fizičnih oseb. Več kot 80 odstotkov je domačih strank oziroma strank s sedežem, stalnim ali začasnim prebivališčem v Republiki Sloveniji.

V skladu s prvim odstavkom 88. člena ZN so notarji ob določenih pogojih dolžni prevzeti v hrambo gotovino, iz prejetih odgovorov notarjev pa izhaja, da jih je v obravnavanem obdobju 8 hranilo gotovino za stranke. Na podlagi 89. člena Zakona o varstvu kupcev stanovanj in enostanovanjskih stavb (ZVKSES) notarji prevzemajo denar v notarsko hrambo tudi tako, da deponent na poseben denarni račun notarja nakaže denarno dobroimetje v višini denarnega zneska, ki je predmet notarske hrambe denarja (v nadaljnjem besedilu: deponirani znesek). Za notarsko hrambo denarja mora notar odpreti poseben denarni račun (fiduciarni račun), prek katerega sme sprejemati samo vplačila in opravljati samo izplačila na podlagi notarske hrambe denarja.

Pri potrebi po notarskih storitvah velja upoštevati, da so te v nekaterih primerih zakonsko zahtevane, za razliko od odvetniških storitev. Tako je npr. pri prenosu poslovnega deleža družbe z omejeno odgovornostjo za odsvojitve deleža potrebna pogodba, ki je izdelana v obliki notarskega zapisa. Podobno je se pri združitvi in delitvi delniških družb zahtevajo pogodbe, ki morajo biti sklenjene v obliki notarskega zapisa (481., 587. in 638. člen ZGD-1). Hkrati je tudi pri ustanovnih aktih nekaterih gospodarskih družb obvezna oblika notarskega zapisa, kot npr. pri delniških družbah (183. člen ZGD-1). Poleg tega je v zvezi s prometom z nepremičninami za vpis prenosa lastninske pravice v zemljiško knjigo treba priložiti zemljiškoknjižno dovolilo, na katerem mora biti podpis osebe, katere pravica se prenaša, spreminja, obremenjuje ali preneha, notarsko overjen. Hkrati pa v skladu s smernicami notarji ne izvajajo ukrepov po ZPPDFT-2 pri izdelavi notarskih potrdil in notarskih zapisnikov o potrditvi dejstev (overjanje prepisov, prevodov, podpisov, potrditev, da oseba živi...), v kolikor ne sestavlja vsebine listin. Po drugi strani pa notarji z zvezi s storitvami oziroma aktivnostmi iz prvega odstavka 90. člena ZPPDFT-2 praviloma ne nastopajo v imenu in za račun strank, npr. ne opravljajo transakcij, kupujejo nepremičnin v imenu in za račun svojih strank.

Ob upoštevanju vsega navedenega in dejstva, da je v nadnacionalni oceni tveganja grožnja za pranje denarja in financiranje terorizma za neodvisne pravne strokovnjake, vključno z notarji, opredeljena kot zelo visoka, ocenjujemo, da je kljub nizkemu deležu tujih in visoko tveganih strank, predvsem zaradi zakonske obveznosti sodelovanja notarjev pri transakcijah oziroma pravnih poslih iz prvega odstavka 90. člena ZPPDFT-2 ter obveznega notarskega overjanja zemljiškoknjižnih dovolil, **inherentno tveganje z vidika pranja denarja in financiranja terorizma pri notarjih povečano, medtem ko je inherentno tveganje z vidika financiranja proliferacije nizko.**

10.12.3. Ocena kontrolnega okolja

Kot je bilo že pojasnjeno, ZN regulira področje opravljanja notarskega poklica, in sicer so pogoji za imenovanje določeni v 8. členu ZN. ZN še določa, da je pogoja v zvezi z vrednostjo javnega zaupanja za opravljanje notariata ne izpolnjuje tisti, za katerega je na podlagi dosedanjega dela, ravnanja ali obnašanja utemeljeno sklepati, da notarskega poklica ne bo opravljal strokovno, pošteno ali da kot notar ne bo varoval ugleda notarskega poklica ter nepristranskosti, ali kdor je bil obsojen za kaznivo dejanje, zaradi katerega je moralno nevreden za opravljanje notariata, dokler se kazenska sankcija po zakonu ne izbriše.

Poleg ZN notarji pri opravljanju svojega poklica upoštevajo med drugim tudi Kodeks notarske poklicne etike in Pravilnik o poslovanju notarja z listinami in vpisniki ter tehničnih zahtevah programske opreme za podporo poslovanja notarja (Uradni list RS, št. 2/24), vendar navedeni akti ne vsebujejo izrecnih določb glede PD in FT. NZS je v letu 2018 v sodelovanju z UPPD izdala smernice za izvajanje Zakona o preprečevanju pranja denarja in financiranja terorizma za notarje, ki vsebujejo tudi seznama indikatorjev za prepoznavanje sumljivih transakcij s področja pranja denarja ter s področja financiranja terorizma.

Večina področij kontrolnega okolja je bilo ocenjenih kot sprejemljivo, in sicer upravljanje tveganj PD/FT, politike in postopki, pregled stranke, vodenje evidenc in hramba podatkov, ter nadzor in notranja kontrola. Področje poročanja znotraj zavezanca, področje zaposlenih za PPFT ter področje izobraževanja so ocenjena kot

dobro, področje zaznave in poročanja suma PD/FT pa kot pomanjkljivo. Glede na to, da notarji ne morejo opravljati notariata v obliki gospodarske družbe, kontrolno okolje v zvezi z izvajanjem notranje revizije ne pride v poštev, saj je ta predviden zgolj za srednje ali velike družbe po ZGD-1.

10.12.4. Primerjava z ugotovitvami iz Nadnacionalne ocene tveganja

V ugotovitvah nadnacionalne ocene tveganja, ki skupaj obravnava notarje in druge neodvisne pravne strokovnjake, je izpostavljeno majhno število prijav sumljivih transakcij kljub znatnemu tveganju tega sektorja, kar je bilo zaznано tudi v zvezi s slovenskimi notarji, ki obravnavajo veliko število transakcij. Poleg tega so v zvezi z grožnjami izpostavljeni različni načini zlorabe storitev oziroma produktov pravnih strokovnjakov, glede notarjev posebej pa je izpostavljeno, da imajo lahko izključne pristojnosti za pripravo določenih listin kot npr. za ustanovitev in spremembe družb, kar v nekaterih primerih pride v poštev tudi pri slovenskih notarjih.

V nadnacionalni oceni tveganja se omenja tudi možnost sporočanja sumljivih transakcij preko samoregulativnih organov zaradi varovanja zavezancev. Čeprav je NZS samoregulativen organ, se slovenski zakonodajalec ni odločil za to možnost, saj morajo notarji sporočati sumljive transakcije neposredno UPPD kot finančni obveščevalni enoti. Kljub temu ocenjujemo, da tovrstna ureditev nima vpliva na nizko število prijav sumljivih transakcij, saj iz zbranih podatkov nič ne kaže na to, da notarji zaznavajo konkretne sumljive transakcije pa jih zaradi bojazni pred posledicami zavestno ne prijavljajo. V tem kontekstu nadnacionalna ocena tveganja izpostavlja tudi obstoj privilegija zasebnosti oziroma poklicne zasebnosti, ki pride v poštev tudi pri notarjih. Vendar pri slovenskih notarjih zaradi njihove vloge, ki za razliko od odvetnikov ni toliko povezana z zastopanjem strank v sodnih postopkih, ni zaznati, da bi bilo prekomerno širjenje dometa tega privilegija faktor, ki bi vplival na število prijav sumljivih transakcij.

Glede izvajanja nadzorov pa so v nadnacionalni oceni tveganja podane ugotovitve Evropske komisije, da so nadzori, ki jih izvajajo samoregulativni organi, praviloma usmerjeni v poklicne standarde namesto v obveznosti s področja preprečevanja PD in FT, kar delno drži tudi v primeru NZS, saj slednja opravlja redne nadzore poslovanja notarjev v okviru, katerih se pregleda naključno izbrana listina, posebej pa tudi dokumentacija in evidence po ZPPDFT-2. Evropska komisija še ugotavlja, da pristop nadzoru, ki bi temeljil na tveganjih, ni še polno razvit, pri čemer iz odgovorov NZS ni mogoče razbrati, kako pri načrtovanju in izvajanju nadzora nad spoštovanjem določil za preprečevanje PD/FT sledi temu pristopu. Iz nadnacionalne ocene tveganja kot specifična nadzorov s strani samoregulativnih organov izhaja tudi majhno oziroma neobstoječe število ugotovljenih kršitev obveznosti v zvezi s preprečevanjem PD in FT in izrečenih nadzornih ukrepov v zvezi s temi kršitvami. Podobno izhaja tudi iz odgovorov NZS, saj v celotnem obravnavanem obdobju ni ugotovila niti ene kršitve ZPPDFT-2, medtem ko je UPPD v nadzoru, ki ga je začel v letu 2023 preliminarno ugotovil večje število težjih kršitev tega zakona.

Glede na vse navedeno ocenjujemo, da so ugotovitve iz nadnacionalne ocene tveganja in predmetne ocene tveganja v zvezi s storitvami oziroma produkti, ki jih ponujajo notarji, pomanjkljivim sporočanjem sumljivih transakcij in specifikami nadzora s strani samoregulativnega organa primerljive, zato so tako grožnje pranja denarja in financiranja

terorizma v Sloveniji za sektor notarjev, kot tudi ranljivosti tega sektorja primerljive z nadenacionalno oceno tveganja.

10.12.5. Ocena posebnih tveganj

- Virtualne valute

Glede na podatke, ki so jih podali notarji, slednji praktično ne poslujejo z virtualnimi valutami oziroma strankam ne omogočajo poslovanje z virtualnimi valutami ter ne hranijo virtualnih valut v imenu in za račun strank. Prav tako je zgolj en notar imel glede na predložene podatke stranke, ki opravljajo posle z virtualnimi valutami, ki so skupno izvedle tri transakcije v skupni vrednosti manj kot 500 EUR na leto.

Ob upoštevanju vsega navedenega ocenjujemo, da je sektor minimalno izpostavljen tveganjem v zvezi uporabo virtualnih valut.

- Neprofitne organizacije

V povezavi s sektorjem notarskih storitev pa iz podatkov notarjev sicer izhaja, da jih več kot polovica ima stranke, ki so neprofitne organizacije, in sicer v povprečju največ 2,5 in 2,9 stranke letno. Pri tem pa so vsi navedli, da nimajo stranke neprofitne organizacije, ki bi jo ocenili kot visoko tvegano.

Ob upoštevanju vsega navedenega ocenjujemo, da sektor ni izpostavljen tveganjem glede zlorabe neprofitnih organizacij za namen financiranja terorizma.

- Pravno-organizacijske oblike

Glede na pojasnila predstavnikov notarjev slednji iz elektronskih vpisnikov, ki jih vodijo v skladu z ZN in Pravilnikom o poslovanju notarja z listinami in vpisniki ter tehničnih zahtevah programske opreme za podporo poslovanja notarja, niso mogli zagotoviti statističnih podatkov o strukturi strank oziroma transakcij, za katere se je uporabljal ZPPDFT-1 oziroma ZPPDFT-2. Zato so posredovali zgolj podatke o strukturi strank v zvezi s transakcijami v zvezi z nakupom ali prodajo nepremičnin in v zvezi z nakupom ali prodajo gospodarskih družb (vključno s prenosi poslovnih deležev). Pri tem pa iz posredovanih podatkov ni bilo mogoče razbrati, kolikšen delež strank predstavljajo samostojni podjetniki posamezniki oziroma posamezniki, ki opravljajo samostojno dejavnost, saj jih nekateri notarji uvrščajo med fizične osebe, drugi pa med pravne osebe oziroma gospodarske subjekte. Navedeno pa vpliva na podatek o številu strank notarjev, ki so pravne osebe. Kljub temu je mogoče razbrati, da tako pri transakcijah v zvezi z nakupom ali prodajo nepremičnin kot tudi pri transakcijah v zvezi z nakupom ali prodajo gospodarskih družb (vključno s prenosi poslovnih deležev) prevladujejo stranke, ki so fizične osebe, pri čemer je to razmerje manjše pri transakcijah v zvezi z nakupom ali prodajo gospodarskih družb (vključno s prenosi poslovnih deležev). Splošno gledano pa je v povprečju več kot 80 odstotkov domačih strank oziroma strank s sedežem, stalnim ali začasnim prebivališčem v Republiki Sloveniji.

Podrobnejših podatkov o strukturi pravnih oseb glede na njihove pravno-organizacijske oblike notarji niso mogli zagotoviti, zato že zaradi pomanjkljivih podatkov ni mogoče zaključiti, da

notarji niso izpostavljeni določenemu tveganju zlorabe pravno-organizacijskih oblik za zakrivanje dejanskega lastništva.

- Predmeti kulturne dediščine

Iz odgovorov na vprašalnike izhaja, da je nekaj več kot 10 odstotkov notarjev imelo stranke, ki so opravljale ali sklepale posle v zvezi s predmeti kulturne dediščine. Notarji niso poročali o strankah, ki bi bili trgovci ali posredniki v trgovini s predmeti kulturne dediščine (npr. umetniška galerija, dražbena hiša, samostojni podjetniki posamezniki, ki opravljajo te dejavnosti). Na letni ravni pa so notarji v zvezi z navedenimi strankami skupno obravnavali manj kot deset transakcij, katerih predmet je bil nakup ali prodaja predmeta kulturne dediščine. Skupna vrednost teh transakcij pa se je na letni ravni gibala med 500.000 in 650.000 EUR.

Ob hkratni nerazvitosti slovenskega trga s predmeti kulturne dediščine, kar je bilo podrobneje pojasnjeno v poglavju Opredelitev in materialnost sektorja trgovine z umetniškimi deli, minimalnem zaznanem poslovanju notarjev s strankami, ki opravljajo ali sklepajo posle v zvezi s predmeti kulturne dediščine, ocenjujemo, da so tveganja povezana s preprodajo predmetov kulturno dediščine na ravni sektorja notarskih storitev minimalna.

10.12.6. Ugotovitve in predlagani ukrepi

Specifike notarskega poklica, zaradi katerih so v nadnacionalni oceni tveganja ocenjeni kot izpostavljeni znatnim grožnjam zlorabe za pranje denarja in financiranje terorizma, so podane tudi pri slovenskih notarjih. Poleg tega je treba upoštevati zakonsko obveznost sodelovanja notarjev pri nekaterih transakcijah oziroma pravnih poslih iz prvega odstavka 90. člena ZPPDFT-2 ter obveznega notarskega overjanja zemljiškoknjižnih dovolil, kar povečuje inherentno tveganje oziroma grožnje. Sicer se te grožnje v določeni meri naslavljajo z izvajanjem ukrepov za PD/FT, kar delno zmanjšuje ranljivost sektorja, vendar se tudi pri slovenskih notarjih nakazuje pomanjkljivo zaznavanje in sporočanje sumljivih transakcij ter premajhen poudarek na pristopu izvajanju nadzora, ki bi temeljil na tveganjih, s strani samoregulativnega organa.

Na podlagi navedenega ocenjujemo, da je skupna ocena tveganja sektorja notarskih storitev srednja (Medium).